

ХРИСТІЯНСЬКИЙ ДУХОВНО-ПРОСВІТНИЦЬКИЙ ЧАСОПИС

1/2016 www.slovovchitelyu.org

Слово ВЧИТЕЛЮ

ІСТОРІЇ ПРО БДЖІЛКУ

ПОХОДЖЕННЯ ПРАВА

БЛАГОВІЩЕННЯ

СПАСАЮЧІ МЕГАБАЙТИ

А ХТО ТВОРИТЬ ІСТОРІЮ?

Наше кредо:

«Нести Слово Боже — ось наша мета,
щоб кожний учитель був учнем Христа!»

Головний редактор Тарас Приступа
Науковий редактор Василь Жуковський
Літературний редактор Світлана Филипчук
Дизайн і верстка Віктор Дегтярьов
Менеджер з розповсюдження Аркадій Сльоза
Відповідальна за випуск Надія Доля

Редакційна колегія: Тетяна Артерчук, Олена Бесараб, Олег Блощук, Адриан Буковинський, Василь Вепрук, Світлана Власова, Олександр Вознюк, Сергій Головін, Валерій Громов, Сергій Гула, Наталія Жигайло, Руслана Ковальчук, Оксана Матласевич, Василь Махлюк, Людмила Москальова, Дар'я Новікова, Олег Огірко, Микола Плаксін, Оксана Ревінкель, Оксана Рудь, Ганна Самолюк, Тетяна Саннікова, Ірина Сіданіч, Любомир Турчак, Галина Шевченко.

**Засновник і видавець —
Міжнародна громадська організація
«Надія — людям»**

Адреса: а/с 116, м. Рівне, 33028, Україна.
Телефон/факс: (0362) 63-79-76
e-mail: slovo@hopetopeople.org

Видається за сприяння:

— Всеукраїнського благодійного фонду
«Східноєвропейська гуманітарна місія»;
— Громадської організації «Культурно-просвітницький
Центр сприяння розвитку християнської культури та освіти»;
— Науково-дослідницької лабораторії християнської етики,
християнської психології та християнської педагогіки
НаУ «Острозька академія».

Часопис зареєстровано в Міністерстві юстиції України.
Свідоцтво про державну реєстрацію: серія КВ
№ 12846-1730Р від 27 червня 2007 р.

Передплатний індекс — 99864.

Пожертви на видання часопису просимо надсилати
поштовим переказом на адресу МГО «Надія — людям»
з позначкою: «Пожертви на часопис „Слово вчителю“»,
або на рахунок: МГО «Надія — людям»,
р/р 26007054714168, ПАТ КБ «Приватбанк», МФО 333391,
ЄДРПОУ 21081735 з позначкою:
«Пожертви на часопис „Слово вчителю“».

За умови передруку матеріалів посилання
на часопис «Слово вчителю» обов'язкове.

Рукописи не рецензуються і не повертаються.
Редакція залишає за собою право редагувати і,
за необхідності, скорочувати матеріали.

Посилання на Біблію або цитування окремих біблійних
текстів позначаються умовними скороченнями.
Список скорочень назв книг зазвичай подається
у виданнях Біблії. Посилання зазначаються
з дотриманням принципу «книга-розділ-вірш»
і розділяються знаками пунктуації. Наприклад:
Ів. 19:6–11, 13–20, 25–28; 1 Кор. 1:18–24.
Фрагменти з одного розділу розділяються комою (,),
а різні книги або розділи відокремлюються
крапкою з комою (;).
Якщо в тексті не зазначено інше, усі біблійні посилання
взято з Біблії в перекладі проф. Івана Огієнка.

Фото на обкладинці Ярослава Дедука

Надруковано: ТОВ фірма «Принт Хауз»,
33024, вул. Старицького, 50а, м. Рівне, тел. (0362) 62-34-68.
Наклад 1500 прим.

© «Слово вчителю» © МГО «Надія — людям»

Шановні читачі, дорогі друзі! Мир вам!

Питання про те, хто є творцем історії, належить до розряду філософських. Зазвичай дискутують навколо двох понять: «народ» чи «особистість», хоча дехто переконаний, що все в руках масових, а інші схилиються до думки, що Земля — це експериментальний майданчик космічних прибульців. Якщо ж розглядати питання не загалом, а стосовно окремого індивіда, то приходимо до зіставлення ролі й відповідальності людини та впливу на її долю зовнішніх, часто непередбачуваних обставин. Над кожним із зазначених понять можна багато розмірковувати й аналізувати, що, безперечно, і слід робити, оскільки надто важливо знати, хто ми, звідки з'явилися на цій землі й куди прямуємо.

Святе Письмо не оминає цього питання й особливо яскраво висвітлює в тій своїй частині, яку традиційно називають історичними книгами Біблії, розгляду яких і присвячене це число часопису. Заглибившись у біблійну історію, ми наче піднімаємось над часом на висоту пташиного польоту й одночасно спостерігаємо за величезним часовим проміжком історії. Вдумливий читач неминуче дійде висновку, що всі події на світовій арені є епізодами в Божому сценарії, що ведуть до головного звершення в історії людства — приходу Бога в наш світ, а відтак створення Церкви Христової, що і є кінцевою метою людської історії. Піднесення й падіння країн, військові кампанії, дипломатичні ходи, закулісні політичні ігри: люди думають, що вони прокладають собі шлях на вершину політичного, фінансового олімпу, розбудовують свої імперії, та насправді звершується те, що передбачене у величому задумі Бога-Творця.

Окремі аспекти Божого задуму, що стосуються особистого ходження людини перед Богом, таїнства шлюбу, функціонування сім'ї, виховання дітей, основних принципів співжиття людей у суспільстві, дбайливого ставлення до навколишнього середовища, висвітлені в методичній частині часопису: у розробках уроків і позакласних заходів.

Наочність, представлену на кольоровій вкладці, можна використати на уроці християнської етики або літератури, у недільній школі чи займаючись із дітьми вдома для закріплення знань про структуру Біблії.

Бажаємо вам, любі читачі, щоб ближче знайомство з Книгою книг посприяло вашому глибшому пізнанню її Автора.

З повагою — редакційна колегія

Зміст

ПОГЛЯД ФАХІВЦЯ

- 4** Кожен рано чи пізно у своєму житті
приходить до Бога
Аркадій Сльоза

АКТУАЛЬНА ТЕМА

- 7** Куди веде історія?
Міллард Ериксон
- 9** Чому ми віримо в Бога-Творця?
Олександр В'ялов
- 11** Найбільша глобальна проблема людства
Ганна Самолюк

СТУДІЇ БІБЛІЇ

- 13** П'ятикнижжя Мойсееве
Станіслав Колпаків
- 15** Історичні книги Біблії
Руслан Кондратюк
- 17** Уподібнюватися Творцю.
Чеснота: мудрість
Любомир Турчак

НАУКА І ХРИСТІЯНСТВО

- 19** Походження права
Юлія Гузюк

ЗНАЙОМСТВО

- 22** Людмила Стебенева і плани проекту
«Суперкнига»
Ксенія Кузнюк

ПОДІЇ

- 24** Освіта і наука: формування особистості
на основі християнських цінностей
- 24** Духовно-моральне виховання в
навчальних закладах Волині
- 25** Навчальна програма духовно-
морального виховання дітей
дошкільного віку
Віра Сучок

с. 51

с. 19

МЕТОДИКА І ДОСВІД

- 27** У співпраці дитина може зробити більше,
ніж самостійно
Ірина Сіданіч
- 29** Використання методів групової роботи
на уроках християнської етики
Руслана Ковальчук
- 31** Створено добром
Зінаїда Скворцова
- 32** Речення, однорідні члени речення
Раїса Манзюк
- 36** Благовіщення
Тетяна Окисюк
- 38** 22 квітня — Міжнародний день Землі
Василь Загоруй
- 39** Спасаючи мегабайти
Людмила Соловйова
- 41** Не вбивай!
Оксана Лопотич
- 43** Як є страждання, то і є воскресіння...
Ганна Самолюк

СПРАВИ СІМЕЙНІ

- 47** Діамантовий перстень

МОЛОДЬ У ПОШУКУ

- 50** Зовнішні здобутки чи... серце
Олег Блощук

АСПЕКТИ ЗДОРОВ'Я

- 52** Не в волі людини дороги її...
Вікторія Чикаловець

З ПОШТОВОЇ СКРИНЬКИ

- 54** Світоглядні системи та їх вплив на життя
суспільства
Лідія Гальченко

РОЗДУМИ ДУШІ

- 56** Історії про Бджілку
Юлія Проніна

Кожен рано чи пізно у своєму житті приходить до Бога

Лілія Михайлівна Гриневич — український політик, народний депутат України 7-го і 8-го скликань, голова Комітету Верховної Ради України з питань науки і освіти, ініціаторка двох фундаментальних реформ освітньої та соціально-гуманітарної сфери: запровадження системи зовнішнього незалежного оцінювання (ЗНО) та розробки й ухвалення нового Закону України «Про вищу освіту».

Лілія Гриневич народилася в сім'ї вчителів. Здобула дві вищі освіти: педагогічну (Львівський державний університет імені Івана Франка, 1989) та економічну (Міжгалузовий інститут підвищення кваліфікації та перепідготовки кадрів при Львівському політехнічному інституті, 1993). Пройшла усі щаблі педагогічної кар'єри: вихователь групи продовженого дня ЗОШ № 70 м. Львова, учитель біології та заступник директора з національного виховання СШ № 7 м. Львова, заступник директора з навчально-виховної роботи в старших класах спеціалізованої школи № 53 з поглибленим вивченням англійської мови м. Львова, директор спеціалізованої школи № 28 з поглибленим вивченням німецької мови м. Львова, старший викладач кафедри менеджменту освіти вишу Інститут економіки та права «Крок» (м. Київ), директор Українського центру оцінювання якості освіти (м. Київ), начальник Головного управління освіти і науки Київської міської державної адміністрації.

Нагороджена орденом княгині Ольги III ступеня (2015) та нагрудним знаком «Відмінник освіти України» (2005).

Шановна Ліліє Михайлівно, дякуємо за згоду дати інтерв'ю для часопису «Слово вчителю». Це журнал для вчителів, насамперед тих, які займаються духовним вихованням учнів, викладають християнську етику. Ваше бачення перспективи впровадження цього предмета в усіх школах України?

— Предмет морально-етичної спрямованості мусить бути обов'язковою складовою навчального плану й забезпечувати свободу вибору в освіті, концентрувати все найкраще, що здобуло людство в етичному сенсі за всю тривалість людської історії. І людина, яка здобула повну загальну середню освіту, не може вийти зі школи й не знати цих перлин філософської думки та морально-етичного напрацювання людства. Адже людство здобувало ці відомі ціннісні істини дуже важкою працею й безліччю помилок.

Цей досвід і ці напрацьовані істини обов'язково мають стати частиною змісту освіти. Наша проблема в недостатній розробці такої палітри вибору. І сьогодні ми можемо поділити батьків на три категорії. Є батьки, які прагнуть свободи вибору в освіті. І вони бажають виховувати своїх дітей в освітньому середовищі на тих цінностях, які шанують у своїй родині. І це зрозуміло, тому що дитина, навчаючись у школі, проводить там дуже багато часу. І батьки бажають, щоб дитина навчалась у школі християнського спрямування, де виховання буде саме на таких засадах. Саме тому ми цього року в парламенті

прийняли Закон, який дозволив церквам засновувати свої школи, бо досі в Україні будь-яка приватна особа могла заснувати свою приватну школу, а церква не могла.

Є друга категорія батьків — це батьки, які не так жорстко прив'язані до якоїсь конфесії, але які сповідують християнські цінності. І, мабуть, таких є дуже багато, адже Україна історично є частиною європейського християнського простору. Тому варто подумати, яким чином християнські ідеї можуть бути інтегровані у виховну концепцію в українській школі.

І є третя категорія батьків, які є атеїстами й вважають, що школа не повинна в жодному разі включати виховання на основі релігійного світогляду. Для цих батьків є також вибір — вибір тих курсів етики, які фактично пропонують дітям знання про найкращі морально-етичні надбання людства. Тому моя пропозиція — зробити на шпальтах вашого часопису дискусійний майданчик: якими саме мають бути курси для всіх цих трьох груп.

— Завдяки співпраці з обласними інститутами післядипломної педагогічної освіти нам відомо, що деякі вищі навчальні заклади в Україні із задоволенням співпрацюють з ними в плані підготовки вчителів християнської етики. Що Ви думаєте про підготовку кадрів? Які тенденції передбачаєте?

— Тут є дві сторони проблеми. Перша — підготовка вчителів, які готові читати курс етики. І це великий виклик, бо дуже часто діти знеохочуються до цих курсів через непрофесійність викладання. З підлітками досить непросто говорити, доводиться відповідати на складні питання, які в них виникають через потік інформації з інтернету, через те, що їм демонструє життя. А якщо вчителі не готові до такої складної розмови, то відбувається дискредитація самого курсу. Тому мені здається, що запровадження такої палітри вибору жорстко пов'язане з тим, чи маємо ми кадри для впровадження такого курсу.

Друга сторона цього питання — наскільки християнські цінності закладені в систему цінностей нових українських фахівців, підготованих в системі вищої освіти. Це питання доброчесності людей-професіоналів, які потім працюють на власному робочому місці. Мені здається, що підхід і уміння поєднати у вищому навчальному закладі глибоке вивчення християнського вчення й побудову своїх професійних стандартів на основі християнських цінностей — це один із рецептів, як в Україні побороти корупцію. Саме так можна отримати державних службовців, які готові служити своєму народові й розуміти, що означає слово «служіння». Потрібно виховати громадян, які будуть нетерпимо ставитися до будь-яких злочинів на робочому місці.

Маю дуже гарний приклад Українського католицького університету. Це приватний ліцензований навчальний заклад, який готує фахівців для різних сфер. Я є почесним сенатором цього університету і бачу, як формуються люди, які навчаються там. Вважаю, що це прекрасна історія — зуміти в системі вищої освіти сформувати не тільки висококваліфікованого фахівця, а й виховати громадянина України, який у своєму професійному житті керуватиметься християнськими цінностями.

— Ваш безперечний успіх — це прийняття Закону України про вищу освіту. Що очікуєте від його впровадження?

— Закон про вищу освіту — це успіх колективний, тому що дуже багато людей над ним працювало. Ще в часи попередньої влади, за Табачника, була велика суспільна дискусія з приводу того, який Закон нам потрібен. Були альтернативні законопроекти. Після Революції Гідності в країні виникло сприятливе поле, відтак ми змогли прийняти достатньо демократичний Закон, доопрацювавши його в нашому Комітеті з питань науки і освіти.

Уважаю, що одним із великих досягнень цього Закону є гарантія академічної свободи, коли вчені ради вишів можуть вибудовувати власні програми навчання й орієнтуються тільки на ті стандарти, що виписані в результатах навчання. Також можуть самостійно розробляти спеціалізації. І це нас нарешті вириває з такої неприпустимої ситуації, коли хтось написав стандарт, чітко визначив зміст навчання, а всі решта університетів за цими спеціальностями мають слідувати такому стандарту.

Друга основна цінність цього Закону — це розширення автономії вищих навчальних закладів, можливостей для інтеграції в європейський простір вищої освіти через забезпечені механізми академічної мобільності, зняття низки бюрократичних перепон, які раніше були пов'язані з виїздом на стажування за кордоном, обміном викладачами, визнанням дипломів і наукових ступенів, здобутих за кордоном.

Але поки що більшість цих норм є тільки в Законі. Вони потребують для своєї імплементації підзаконних нормативних актів. І хоча Міністерство освіти і науки напружено над цим працює, поки що їх недостатньо. Тому, коли робиться такий великий Закон, то зрозуміло, що треба доопрацювати

всі механізми. Наприклад, до цього часу ще не розроблені стандарти вищої освіти, виписані в результатах навчання. Є ще й інша проблема, коли у вищих навчальних закладах, на жаль, не всі готові користуватись цією академічною свободою і автономією. Наприклад, студенти відповідно до нового Закону мають право до 25 % свого навчального часу обирати самостійно. Що це означає? Що викладачі мають написати й запропонувати курси, а студенти будуть їх обирати. Це створює конкурентне середовище між викладачами. І викладач не може собі дозволити йти в аудиторію з конспектами п'ятирічної давності. Тому що він має запропонувати студентам щось, що відповідає духові часу, потребам ринку праці, того, як розвиваються ці спеціальності зараз. Це створює певну напругу для викладачів.

Не всім це подобається. Тому хороший Закон значно легше написати, ніж упровадити його в життя. Отож, ми будемо впроваджувати його, я думаю, протягом 5 років, не менше. Є й інші питання, пов'язані з Національним агентством забезпечення якості вищої освіти, яке, на жаль, так і не розпочало ще свою роботу і є прикладом застосування демократичних механізмів у недемократичному середовищі. Ми хочемо запровадити чесні правила гри, проте їх використовують для продовження корупційних схем. Тому для впровадження цього Закону має визріти нормативно-правова база й середовище, у якому живуть за цим Законом.

— В Україні війна, складна економічна ситуація. Чи всі питання реформування можна вирішити в таких умовах? Чи проблема не лише фінансова?

— Проблема з коштами є завжди, а особливо зараз, коли ми збільшили до 5 % ВВП фінансування на обороноздатність країни й ми не можемо збільшити та достатньо інвестувати в реформу освіти, а будь-яка реформа потребує інвестиції. Однак прикро, що деякі наші можновладці розуміють реформу освіти лише як оптимізацію мережі навчальних закладів і заощадження на тому, що ми матимемо ефективнішу мережу. Так, є проблема ефективності використання коштів. Але справжня реформа освіти полягає не в заощадженні й оптимізації, а в поліпшенні якості освіти й доступі до цієї якості для всіх без винятку дітей. Тобто, якщо це село, і якщо справді десь є неефективна малокомплектна школа, у якій діти не отримують належного навчання, і її треба закрити, тоді ви маєте зробити так, щоби дітей довозили до школи з кращою якістю освіти. Туди, де є спеціалізовані кабінети, гідні умови навчання. Відповідно, необхідно покращувати матеріальну базу. І зараз уряд планує на цей рік, і на це є виділені відповідні кошти в місцевих бюджетах, щоб там, де буде відбуватися така оптимізація, інвестували кошти в опорні школи.

Реформа освіти — це новий зміст освіти, необхідний у нових умовах. Коли в нас з'явився зовнішній агресор — країна-сусід, в умовах інформаційно-технологічної революції, коли на дітей іде величезний потік інформації, треба вміти критично аналізувати інформацію. Оскільки ми не можемо посадити дітей під ковпак і захистити від інформації, мусимо їх навчити критеріїв — як відрізнити добро від зла, як зробити правильний моральний вибір у тій чи іншій складній ситуації.

В умовах, коли ми нарешті визначились, що хочемо стати частиною європейської спільноти, — це означає, що наші діти повинні володіти європейськими мовами, це також означає, що наші діти повинні мати ті компетентності, які мають їхні однолітки в Європейському Союзі, щоб почуватися конкурентоспроможними на цьому ринку праці.

Виклики для сьогодношньої системи освіти, для реформи мають бути враховані в зміні якості освіти, у підготовці вчителів і в тривалості навчання, тому що ми не можемо втиснути в сьогодношню рамку 11-річної школи набуття цих компетентностей. І це проблема, яку, на жаль, не розуміють політики. Їм здається, що це перевага наших дітей, що вони раніше закінчують школу, а насправді ми сьогодні хочемо втиснути в рамку тривалості навчання дуже багато інформації, нових знань, нових можливостей для дитини. І це врешті обертається або знеохоченням її до навчання, бо вона не витримує такого шкільного навантаження, або якщо вона намагається все це осилити, це позначається на її здоров'ї. І тому в реформі, зокрема, середньої освіти я зараз бачу такі виклики — це наповнення змісту освіти, побудова ціннісної основи для освіти, належна підготовка й підвищення соціального статусу вчителів.

Повертаючись до цінностей, вважаю, що розкол, який стався в суспільстві і який зараз експлуатується Російською Федерацією, і підживлює оцей конфлікт сепаратизму. Він також був інспірований і роздмухувався за допомогою системи освіти. Не було спільної ціннісної основи в системі освіти по всій Україні. У нас історію вивчали по-різному на Донеччині й у Західній Україні. Система виховання ґрунтувалася на різних цінностях у різних регіонах України. Отож, я вважаю, що згуртувати країну можна якраз на основі освіти. Діти та молодь більш відкриті для змін.

— Ми часто спілкуємося з людьми, які повертаються з фронту. Кажуть, що на війні невірних немає. Коли людина стикається з жахіттям війни — вона звертається до Бога. В армії виникла потреба запровадження капеланства, а якою, на Вашу думку, мала б бути реакція освіти?

— Кожен рано чи пізно у своєму житті приходиться до Бога. Якщо нам вдається це зробити раніше й органічно

побудувати взаємозв'язок дитини з Богом, їй потім у житті легше. Якщо не вдається, то через життєві незгоди, або через різні причини, людина рано чи пізно здобуде цей унікальний досвід. Тому що історія людства демонструє, що навіть відомі науковці, люди, які будували свій досвід виключно на емпіричному знанні, рано чи пізно приходили до розуміння Бога й відчуття своєї єдності з Богом.

Сьогодні такий цивілізаційний етап розвитку у світі, коли наука й релігія починають шукати між собою взаємозв'язок. Це надзвичайно цікаво, тому що є категорії, пов'язані з релігійним ученням, які наука починає пояснювати своїм інструментарієм. Але їй треба було дійти до певного рівня розуміння, щоб це можна було пояснити. Ми також починаємо вже долати цей примітивізм, наприклад, у трактуванні текстів Біблії, коли до всього підходять надзвичайно спрощено. Тобто, і релігія, і наука розвиваються послідовно й усе більше взаємопроникають одна в одну. Мені здається, що саме в цьому є перспективи нашого розвитку.

— Наостанок коротеньке побажання освітянам.

— Професія вчителя дуже складна. На жаль, держава заборгувала перед учителем і не до кінця поціновує цю працю, для якої характерне професійне вигорання. Ви або віддаєте себе дітям, або втрачаєте з ними взаєморозуміння. Я хочу побажати вчителям, щоб вони мали джерело натхнення. Більш невичерпного джерела, ніж джерело від Бога, від розуміння вищості певних категорій над сьогоденням, над тимчасовими проблемами, практично немає.

І я хочу побажати вашому журналу, щоб він ніс натхнення вчителям. Тому що натхнення й сила духу потрібні не тільки вчителю етики, вони потрібні кожному вчителю, а надто в цей складний час. 🙏

Розмовляв **Аркадій Сльоза**

Зустріч Лілії Гриневич з представниками ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» Миколою Плаксінім і Дар'єю Новіковою (на фото ліворуч) та професором «Університету менеджменту освіти» НАПН України Гріною Сіданіч (на фото праворуч)

Куди веде

ІСТОРІЯ?

Куди веде історія й чому? Що визначає схему історичного розвитку, якщо такий чинник узагалі існує? Такі питання ставить собі будь-яка людина, що мислить, і їх розуміння накладає відбиток на весь спосіб її життя. Відповідь християнства полягає в тому, що в Бога є задум, який включає в себе все, що відбувається, і що Він втілює цей план у життя.

Божий план інколи називають Божим промислом, проте ми будемо послуговуватися словом «задум», бо задум передбачає єдність Божого плану, логічність і послідовність дій. Окрім того, слово «задум» підкреслює, насамперед, Божі діяння та Його волю, а не те, що повинна робити людина та що з нею відбувається внаслідок Божої волі. Також слово «задум» наголошує на розумності Божих рішень: вони не свавільні й не стихійні.

Божий задум — це незмінне рішення Господа, через яке відбувається все, чому належить статися.

У викладенні Старого Завіту Божий план і Божий задум тісно пов'язані із завітом, який Господь уклав зі Своїм народом. З опису Божих дій, які стосуються обрання Його народу й особистої турботи про нього, ми доходимо двох висновків. З одного боку, Бог всевладний, Він — Творець і Хранитель усього сущого. З іншого боку, ми бачимо люблячого, турботливого, особистісного Господа. Він не просто абстрактна сила, Він постає перед нами як Особистість, яка любить.

Для авторів Старого Завіту думка про те, що якісь речі можуть відбуватися незалежно від волі Бога, була практично неможливою. Підтвердженням цієї тези є той факт, що безособові речення на зразок «іде дощ» у Старому Завіті не зустрічаються. Згідно з уявленнями юдеїв, дощ не просто йшов, його посилав Бог. Вони розглядали Господа як всемогутнього розпорядника всього, що відбувається. Бог не лише бере активну участь у подіях, Він планує їх. Те, що відбувається нині, було заплановано заздалегідь. Сам Бог так говорить про руйнування, заподіяні царем Ассирії: «І сталося, як почув це цар Єзекія, то роздер свої шати та накрився

веретою, і ввійшов до Господнього дому...» (Іс. 37:1). Навіть така нескладна річ, як будівництво водосховища представлена як сплановане попередньо: «...і зробили ви між двома мурами збір для старого ставка, але ви не дивились на Того, Хто це зробив, Хто це віддавна створив, ви не бачили» (Іс. 22:11). Існувало відчуття, що події кожного дня задумані й визначені Господом. Тому псалмоспівець пише: «Мого зародка бачили очі Твої, і до книги Твоїї записані всі мої члени та дні, що в них були вчинені, коли жодного з них не було...» (Пс. 138:16). Та сама думка висловлена в Книзі Йова, 14:5. У Божому плані закладена турбота про добробут народу Ізраїля й будь-якої Божої дитини (Пс. 26:10-11, 36; 64:3, 90, 120; 138:16; Дан. 12:1; Йона 3:5). У Пс. 90 та 120 виражається впевненість у благоді, забезпеченні й захисті Бога, багато в чому вона нагадує нам учення Ісуса з Нагірної проповіді про птахів і квіти (Мт. 6:25-29).

Старий Завіт також проголошує віру в ефективність Божого задуму. Все, що відбувається є (і завжди було) частиною Божого плану. Всі частини Його задуму виконуються. Він здійснює те, що обіцяв. У пророка Ісаї ця думка висловлена наступним чином: «Я Бог, і немає більш Бога, й нікого, як Я, що звіщаю кінець від початку, і наперед що не сталося ще, і що говорю: Мій замір відбудеться, і всяке жадання Своє Я вчиню, що хижого птаха зо сходу прикликую, з краю далекого мужа Своєї поради! Так, Я сказав те й спроваджу, що Я задумав був теє зроблю!» (Іс. 46:9-11). Подібна заява міститься в Іс. 14:24-27. Тут ми бачимо ствердження не лише Божої вірності поставленій меті, але й безглуздості протистояння Йому: «Бо вкрадлив Господь Саваот, і хто Його раду відмінить? А рука Його витягнена, й хто відверне її?» (порівняймо Йов. 42:2; Єр. 23:20; Зах. 1:6).

Найяскравіше ідея всеохоплюючої божественної мети висловлена в книгах мудрості й у книгах пророків. Із самого початку, одвіку в Бога є задум, який охоплює всю реальність і враховує найменші життєві подробиці. «Все Господь учинив ради цілей Своїх, і безбожного на днину зла» (Пр. 16:4, порівняймо Пр. 3:13-20; Йов. 38:4; Іс. 40:12;

Єр. 10:12-13). Навіть те, що зазвичай вважають просто везінням, щасливим випадком, представлене в Біблії як Божий вибір (Пр. 16:33). Завадити або протистояти виконанню Його волі не може ніщо. У Приповістях сказано: «У серці людини багато думок, але виповниться тільки задум Господній» (Пр. 19:21).

Люди не завжди розуміють, як Бог досягає Своєї мети в їхньому житті. Це випробував на собі старозавітний Йов.

**Божий задум — це незмінне рішення
Господа, через яке відбувається все,
чому належить статися.**

Свій досвід він висловив наступним чином: «Хто ж то такий, що ховає пораду немудру? Тому я говорив, але не розумів... Це чудніше від мене, й не знаю його...» (Йов. 42:3).

Отже, на думку старозавітного віруючого, Бог створив світ, спрямовує перебіг історії, і все це Він робить згідно з планом, розробленим на вічність, який передбачає Його спілкування зі Своім народом. До цього плану входить творіння як у широкому значенні, так і стосовно окремих особистостей, і він здійснюється згідно з Його задумом. Через це про майбутні події пророки говорили як про невідворотні. Про події майбутнього можна пророкувати лише тому, що Бог запланував їх, а Його задум обов'язково здійсниться.

Задум і мета Бога яскраво виділяються в Новому Завіті. Ми читаємо опис подій життя Ісуса Христа як невідворотні й зумовлені Божим задумом. Ісус заявляв, що Бог спланував не лише такі великі й складні події, як, наприклад, падіння та зруйнування Єрусалима (Лк. 21:20-22), але й деталі, наприклад, відступництво й зраду Юди та вірність інших учнів. Тема виконання Божого задуму й пророцтв Старого Завіту посідає значне місце в євангелістів Матвія та Івана. Ісус також говорив про невідворотність подій майбутнього. Наприклад, Він сказав учням: «І як про війни почуєте ви, і про воєнні чутки, не лякайтесь, бо статись належить тому. Та це ще не кінець. Бо повстане народ на народ, і царство на царство, будуть землетруси місцями, буде голод. Це початок терпінь породільних. Пильнуйте ж самі, бо вас на суди видаватимуть, і бичуватимуть вас у синагогах, і поведуть до правителів та до царів ради Мене, на свідчення їм. Але перше Євангелія мусить бути народам усім проповідувана» (Мк. 13:7-10). У Нього було гостре відчуття необхідності виконання Своїх справ — задум Отця має бути виконаний. Тому Він сказав: «Він же промовив до них: "І іншим містам Я повинен звіщати Добру Новину про Боже Царство, бо на те Мене послано"» (Лк. 4:43).

Апостоли також підкреслювали божественну мету історії. Наприклад, у своїй промові в день П'ятидесятниці Петро сказав: «Того, що був виданий певною волею та передбаченням Божим, ви руками беззаконників розп'яли та забили» (Дії 2:23). Уся Книга Об'явлення пронизана впевненістю в Божому задумі, передбачення подій у ній виходять із віри в Божий план і призначення.

Але найбільш рельєфно думка про божественний план висловлена в посланнях апостола Павла. Усе відбувається за Божим вибором і згідно з Його волею (1 Кор. 12:18; Кол. 1:19). Ним визначені долі народів (Дії 17:26). Павло бачив себе обраним ще до народження (Гал. 1:15).

У світі існують відверто песимістичні сприйняття перебігу історії. Це особливо стосується циклічних поглядів, згідно з якими історія не прогресує, а лишень повторює одну й ту ж схему з незначними варіаціями. До такого розуміння тяжіють східні релігії, зокрема індуїзм з його наголосом на перевтілення. Людина проходить цикли смерті

й відродження, причому її становище в кожному новому втіленні значною мірою визначається поведінкою в попередньому житті. Спасіння, якщо тут можна взагалі застосувати цей термін, полягає в нірвані: виході з цього процесу, який повторюється.

Широкого розповсюдження в наші дні набули теорії про катастрофічне завершення земної історії. Згідно з ними, історичний розвиток підходить до катастрофічного завершення в результаті чи то економічного краху, чи то екологічної кризи, яку можуть спричинити глобальне забруднення довкілля або ядерна війна.

Інше популярне песимістичне філософське вчення ХХ ст. — екзистенціалізм. Уявлення про абсурдність світу, про парадокси та іронію в реальності, про сліпий випадок всього, що відбувається, приводить до відчаю. Оскільки в історичних подіях відсутня будь-яка видима схема, людина свідомим актом своєї доброї волі повинна створити власне розуміння історії.

З іншого боку, з'явилася безліч цілком оптимістичних поглядів, особливо у другій половині ХІХ ст. Вийшовши за межі біології, дарвінізм поширив свій вплив на інші сфери, зокрема на суспільні науки. На думку Герберта Спенсера, він став всеохоплюючим філософським ученням, яке пояснює зростання, прогрес і розвиток реальності в цілому. Хоча такий погляд виявився скоріше нереалістичним, він свого часу користувався певним успіхом.

Ближче до нашого часу утопічні вчення, засновані на методах біхевіоральних наук, намагалися перебудувати суспільство або, принаймні, життя окремих людей.

Найбільш войовничою та масштабною сучасною філософією історії можна вважати, напевне, діалектичний матеріалізм. У філософії Георга Гегеля Карл Маркс замінив

**Ми можемо з упевненістю очікувати
запланованого кінця світу, бо в Бога є цілком
визначена мета, до якої рухається історія.**

ідеалістичну метафізику матеріалістичними поглядами. На його думку, історію рухають сили матеріальної реальності. Економічний лад змінюється, долаючи різні етапи. Кожен етап процесу характеризується конфліктом між двома антагоністичними групами або рухами. Капіталістичний спосіб виробництва, який прийшов на зміну феодальному, повинен зрештою поступитися місцем соціалістичному, коли не існуватиме приватної власності. У безкласовому суспільстві діалектичні протиріччя, які були рушійною силою історії за схемою «теза — антитеза — синтез», припинять свою дію й зло зникне. Зверніть увагу на те, що йдеться про безлику силу. Як наслідок, багато людей, які живуть у суспільстві, що будує комунізм, не знаходять ні особистого задоволення, ні ефективності в сфері суспільних відносин.

Нарешті, є християнське вчення про божественний план, згідно з яким усі події спланував у вічності премудрий, всемогутній, благий Бог, із яким ми можемо мати особисте спілкування. Історія — це не ланцюжок випадкових подій, і рухається вона не завдяки безликим атомам і не сліпою долею, а розвивається відповідно до Його задуму. У Бога є цілком визначена мета, до якої рухається історія. Ми можемо з упевненістю очікувати запланованого кінця для Всесвіту. І своє життя ми повинні будувати відповідно до того, що нам відомо про завершення історії. 🙏

Міллард Ериксон

Ериксон, М. Християнское богословие / Миллард Эриксон. — С.-Пб.: Библия для всех, 1999. — С. 289-293, 303-304.

Чому ми віримо

В БОГА-ТВОРЦЯ?

Щодня діти атакують батьків найрізноманітнішими «чому?» і «як?». В одному з останніх досліджень було виявлено десять «найстрашніших» для дорослих дитячих запитань, левову частку з яких складають наукові запитання. До хіт-параду цих шедеврів увійшли:

1. Чому місяць часом можна побачити вдень?
2. Чому небо блакитне?
3. Чи знайдемо ми інопланетян?
4. Скільки важить Земля?
5. Як літаки тримаються в повітрі?
6. Чому вода в річці мокра?
7. Як ділити стовпчиком?
8. Куди птахи та бджоли відлітають восени?
9. Як утворюється райдуга?
10. Чому на Землі є різні часові пояси?

Неважко переконатись, що більшість запитань виявляє закладений Богом інтерес людини (навіть у дитячому віці) до світобудови, до законів, за якими існує Всесвіт. До речі, Біблія підкреслює, що саме ця зацікавленість має сприяти як народженню нашої віри в Бога, так і її подальшому зростанню.

Цим переконанням сповнений один із найвідоміших зразків стародавньої єврейської поезії — Псалом 18. У своїй фінальній, кульмінаційній частині він звучить, як молитва:

«Від таємних очисти Ти мене, і від свавільців Свого раба заховай, нехай не панують вони надо мною, тоді непорочним я буду, і від провини великої буду очищений. Нехай будуть із волі Твоєї слова моїх уст, а думки мого серця перед лицем Твоїм, Господи, скеле моя й мій Спасителю!» (Пс. 18:13-15).

Безперечно, з такими словами звертатись до Бога може лише той, хто має віру. Але віра не виникає з нічого. Саме тому цікаво подивитись на те, як попередні рядки цього ж псалма описують природу зародження та зростання віри: «Небо звіщає про Божую славу, а про чин Його рук розказує небозвід...» (Пс. 18:2); «Господній Закон досконалий, він зміцнює душу. Свідчення Господа певне, воно недосвідченого умудряє...» (Пс. 18:8).

Фактично, віра виникає завдяки цим двом джерелам — спостереженню за оточуючим світом та роздумам над Святим Письмом — Біблією. Богослови називали ці джерела природним та спеціальним одкровеннями. А великі вчені називали їх книгами, які Бог подарував людям.

Галілео Галілей, італійський математик, фізик, астроном, що відкрив супутники Юпітера, плями на Сонці, гори на Місяці, майже 400 років тому зазначав: «У діях природи Господь Бог відкриває Себе не менш захоплюючим способом, ніж у святих рядках Біблії... Природа, поза сумнівом, є другою книгою Бога, від якої ми не повинні відмовлятися, але яку ми маємо читати».

Михайло Ломоносов, російський хімік, фізик, астроном та енциклопедист, що заклав основи фізичної хімії та молекулярно-кінетичної теорії теплоти, через 150 років після Галілея казав: «Творець дав людству дві книги. В одній Він виявив Свою велич, у другій — Свою волю. Першою є цей видимий світ, який Він створив, щоб людина могла побачити велич та красу Його творіння, визнати Божу всемогутність. Другою книгою є Святе Письмо...»

Одкровення завжди передують вірі. Без того, щоб Бог зробив першим крок нам назустріч, можна й не сподіватися на те, аби дізнатися бодай найпростішу істину про Нього. Причому і природне, і спеціальне одкровення є важливими в процесі формування та розвитку віри. Утім, сьогодні поговоримо про перше з них, тобто про творіння як про джерело надійної інформації про Бога, про Його якості та характер.

Є три причини, що визначають необхідність міркувати про творіння та про значення його дослідження для нашого духовного життя.

Творіння — джерело інформації про Творця

Небозвід, сонце та зорі, зміна дня та ночі — усе це свідчить про надзвичайний, непересічний Розум, що спроектував цей видимий світ та здійснив цей проект, подбавши ще й про те, щоб він продовжував успішно функціонувати аж дотепер. Не лише у розглянутому нами псалмі, а й в інших текстах Біблії підкреслюється зв'язок між видимим творінням і вірою в невидиме буття Бога-Творця. Ось лише кілька прикладів: «Бо Його невидиме від створення світу, власне Його вічна сила й Божество, думанням про твори стає видиме» (Рим. 1:18-20); «Бог, що створив світ і все, що в ньому... дає всім життя, і дихання, і все. І ввесь людський рід Він з одного створив, щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх, щоб Бога шукали вони...» (Дії 17:24-27).

Більше того, перші сторінки Біблії звіщають про творчий процес Божого збудування всього, що нас оточує. Книга Буття без вагань та непевності стверджує: «На початку Бог створив Небо та землю» (Бут. 1:1)

Це — не випадково. Бог неприховано вказує на творіння, як на підказку для нас. Оскільки нам притаманно замислюватись над причиною виникнення всього, що нас оточує, Бог дав нам видимі докази Його розумності, сили, доброти шляхом сприйняття реальності, доступної нам через органи чуття.

Міф про протистояння науки та віри

Цікаво, що нам притаманно вибірково ставитись до значущості одкровення. Через те, що історично час від часу виникали суперечки між представниками церкви та діячами науки, одні схильні захоплюватися дослідженням Біблії, нехтуючи спостереженням за творінням, а інші віддають перевагу дослідженням природи, не переймаючись біблійним одкровенням.

Дійсно, були випадки, коли церковні ієрархи неадекватно ставились до наукових пошуків. Бажаючи викоринити псевдонауку (приміром, алхімію чи астрологію), християнські лідери часом завдавали шкоди справжній науці. Наприклад, у 1163 р. папа Олександр III видав буллу про заборону «вивчення фізики чи законів природи», через яку Роджер Бекон потрапив до суду інквізиції та провів у тюрмі більше 10 років. Потім з'явився документ, яким папа Боніфацій VIII забороняв анатомування трупів. Лідер протестантського руху, Мартін Лютер, також мав необережність долучити Миколу Коперника, автора геліоцентричної системи світу, до лав єретиків,

кажучи: «Народ дослухається до голосу нового астролога, який намагається довести, що обертається Земля, а не небеса, не Сонце та Місяць... в Святому Письмі сказано, що Ісус наказав зупинитися на багату, а не Землі».

Утім, не є секретом, що багато учених (зокрема найславеніших, серед яких — Ісаак Ньютон, Блез Паскаль, Майкл Фарадей та навіть сам Микола Коперник) були глибоко віруючими людьми. Вони запевняли, що справжня релігія та справжня наука мирно співіснують і доповнюють одна одну. Так, Макс Планк, німецький фізик, автор квантової теорії, лауреат Нобелівської премії зазначав: «Куди б ми не звертали наш погляд, ми ніде не знаходимо суперечностей між наукою та релігією; ми радше констатуємо їхню абсолютну гармонію в основних пунктах, особливо в галузі природознавства. Як релігія, так і наука, врешті-решт, шукають істини та приходять до сповідання Бога. Релігія вихваляє Бога на початку, а наука — наприкінці всіх думок. Перша вбачає в Ньому основу, а друга — фінал будь-якого феноменального уявлення щодо світу».

Наслідки відсутності віри в Бога-Творця

Світогляд завжди приводить до відповідного способу життя. Іншими словами, як і про що ти думаєш — так і житимеш. До речі, атеїзм — це своєрідна віра, віра в те, що Бога не існує. Втім доказів цій вірі, м'яко кажучи, бракує. Але за доказами руйнівного впливу атеїзму далеко ходити не треба: гомосексуалізм, одностатеві шлюби, гендерна політика виникли на ґрунті свідомого нехтування фактом створення чоловіка та жінки за образом Божим.

Аборти, яких в Україні за статистикою відбувається в середньому майже 700 на добу, є наслідком нехтування заповіддю «не вбивай» стосовно малюків, створених та поміщених Богом в утробу матері. Ще одним із болючих плодів атеїзму є расизм та нацизм, які підносять гідність однієї нації чи раси за рахунок приниження інших народів та рас. Такий погляд на «чурок», «чорних», «хохлів» та «кацапів» сформувався від збоченого розуміння природи та походження людини, через відкинення істини про створення всіх людей за образом Божим.

Аналогічно потерпають від ігнорування (у кращому разі) та знущання (у гіршому) люди-інваліди та ті, хто має затримку у фізичному та розумовому розвитку. Численні анекдоти про «дебілів», «даунів», «тормознутих» є відвертою богозневагою стосовно інших образів Божих, несхожих на нас, так званих, «нормальних» людей.

А що вже згадувати шкільну «дідівщину», коли головним людським правом вважають вивищення сильнішого над слабшим! А чому б ні? Хіба не вчить теорія еволюції з її принципом «природного відбору», що виживатимуть найсильніші, «найбільш пристосовані»?

Таким чином, не варто жити ілюзією про буцімто нейтральність еволюційних ідей та віри в ту чи іншу концепцію про походження світу та життя в ньому. Віра та світогляд завжди визначали та визначатимуть практичне життя, з його злетами та падіннями. Ось чому Бог неодноразово підкреслює значущість віри в Нього як в Творця, Автора та Хранителя світу та нас у ньому.

Але яким чином і що саме можна дізнатися про Бога, дивлячись у «книгу творіння»? Вочевидь, так само, як майстерність кухаря, столяра, ювеліра видно з їхніх робіт — смачного салату, вишуканих меблів, витончених намист чи каблучок, цей світ є демонстрацією досконалості Майстра, що створив його задовго до нашого народження. Бог є невидимою реальністю (так само як є невидимими для людського ока повітря, рентгенівське та ультрафіолетове випромінювання, радіохвилі), але він залишив нам видимі свідчення про Себе. Досліджуючи творіння, спостерігаючи за перебігом подій

у нашому видимому світі, ми можемо прийти до віри в те, що Бог-Творець є премудрим, усесильним, добрим.

Замисліться хоча б на мить про наш Усесвіт, що є надзвичайно складною системою! Навіть найдрібніша частинка живої матерії, клітина, має у своєму складі ДНК — молекулу з неймовірною кількістю атомів, яка містить у собі спадкову інформацію. Кожен із цих атомів має перебувати в точному місці відносно інших атомів, щоб не виникло якихось порушень у житті організму, до якого належить клітина. Співвідношення відстаней між Землею та Сонцем, Місяцем та Землею, маси цих небесних тіл та швидкість обертання Землі навколо Сонця та навколо власної осі, наявність земної атмосфери визначають температуру повітря, прийнятну для існування людства, зміну дня і ночі, тривалість кожної пори року. Склад земної атмосфери, процентне співвідношення азоту, кисню, водню та інших газів — ще один фактор, без якого життя було б неможливим. Ланцюжки живлення в природі, процеси зародження та розвитку в рослинному та тваринному світі, кругообіг води в природі — усе це необхідні складові, що підтримують життя у світі. Імовірність випадкового збігу хоча б цих, згаданих мною вище, факторів — фантастично мізерна. Навіть мільйони років, про які люблять говорити прихильники теорії еволюції, не дають підстав вірити у випадковість виникнення й розвитку такої унікально складної системи, як Усесвіт. А тому єдиною альтернативою теорії «випадкової появи та еволюційного розвитку» є віра в наявність задуму, проекту та його творчого втілення в масштабі, що не здатний уміститися в людському розумі! Ось чому «небо звіщає про Божую славу, а про чин Його рук розказує небозвід» (Пс.18:2)!

Ця слава — у тому, що Бог зміг спроектувати Всесвіт і виявив у цьому Свою премудрість. Він також зміг зробити цей світ із нічого, виявивши при цьому Свою всемогутність. Він зробив цей світ ідеально пристосованим до потреб людей і в цьому виявив Свою доброту. Він створив самих людей особистостями, здатними до творчості та спілкування, чутливими до реалій добра і зла, виявивши в цьому Себе як Особистість, що має відчуття прекрасного, шукає спілкування з нами, жадає нашого віддалення від зла й зростання у любові та доброті.

Саме тому відомий служитель минулого Чарльз Сперджен зауважив: «Той, хто читає книгу творіння (природу) та книгу одкровення (Біблію) як цілісний твір, що складається з двох томів, та сприймає обидві частини як творіння Отця нашого небесного, є насправді мудрим... Дивно, що ті, хто люблять Бога, часом побоюються вивчати книгу творіння Божого. Збочена духовність деяких віруючих, надто «духовних», щоб звертати увагу на небеса, дозволила безбожникам запевняти, що природа нібито суперечить одкровенню... Дуже сумно, коли роблять спроби принизити значення дослідження природи задля піднесення релігії».

Отже, нашій вірі необхідно житись тим, що можна побачити на звичайній прогулянці — зоряним небом, сходом Сонця, мальовничими краєвидами гір, лісів, річок та морів. Нам слід навчитися бачити Бога в Його творінні так само, як (сподіваюся) ми звикли зустрічати Його на сторінках Святого Письма. Віра в Бога-Творця збагатить нас внутрішньо й неодмінно проявиться в наших повсякденних справах — у мудрих задумах, творчій роботі, дбайливому ставленні до природи й шанобливому ставленні до інших людей, створених, як і ми, за образом Самого Творця. 📌

Олександр В'ялов,

засновник приватної школи «Початок мудрості» (м. Харків), священнослужитель

Найбільша глобальна проблема ЛЮДСТВА

Сучасну людину оточують проблеми: особисті, суспільні, державні, глобальні. Усі глобальні проблеми людства поділяють на політичні, економічні, демографічні, соціальні та екологічні. Чи можна виділити якусь проблему над цими? На превеликий жаль, про цю проблему здебільшого мовчать, або роблять вигляд, що її не існує. Її не знайдеш у жодній класифікації проблем. Працюючи разом із учнями школи над проектом «Сходінками духовного зростання», ми дійшли висновку, що найбільшою глобальною проблемою людства є проблема зниження рівня духовності суспільства. Її можна назвати проблемою над проблемами.

Причини зниження рівня духовності суспільства

Чому вона виникла, зокрема, у нашій державі, незважаючи на багату історію, культуру, традиції, які, на жаль, часто пов'язані із забобонами, навіть ідолопоклонством. Однією з причин є наслідки пострадянського суспільства, де всіх переконували, що Бога немає. Великий вплив мали й мають засоби масової інформації, література, телебачення, Інтернет, низькопробне мистецтво. Люди забули про Бога, вони надіються на власні сили, складають плани, які часто суперечать Божим, роблять учинки, які суперечать Божим законам. Усі ці чинники прямо або опосередковано здійснюють негативний вплив на

формування особистості дитини. Тому потрібно докласти максимум зусиль, щоб розв'язати цю проблему.

«Коли Бог на першому місці, то все на своїх місцях»

Ми повинні допомогти зрозуміти дітям, що на першому місці у житті кожного християнина має бути Бог, навіть не батьки, навчання, спорт чи інші корисні речі, а Бог. Як сказав святий Августин, «коли Бог на першому місці, то все на своїх місцях». Ми прагнемо змін, але не завжди знаємо, що в першу чергу потрібно змінювати. За словами Ш. Амонашвілі: «Не буде ніякого оновлення життя, якщо кожен із нас не оновить свою душу». А Бруно Ферреро вважає, що «великі перетворення завжди треба розпочинати від переміни серця». За словами Генрі Ноуена: «Насамперед потрібно змінити своє серце; зрештою, це єдине, що ми справді здатні змінити».

Важливість духовного виховання

Відомо: дитина не народжується моральною чи аморальною, вона поступово стає такою залежно від того, у якому середовищі, у яких умовах живе, яке отримує виховання.

Виховання є плідним тільки тоді, коли воно звернене до духовного життя, просякнуте вірою в силу Божу, що світиться в людині, як образ Божий. Воно здатне запалити

дитячу душу любов'ю до добра й правди. Суть християнського виховання полягає в тому, щоб усвідомити шлях спасіння.

Взаємозв'язок навчання та виховання

Згідно із завданнями предмета християнської етики, педагоги повинні допомогти дітям відкрити їхні серця для Господа. Одним із найважливіших завдань учителя є вміле поєднання навчання та виховання, які здатні запалити дитячу душу любов'ю до добра і правди, допомогти усвідомити шлях спасіння, щоб школярі зрозуміли своє призначення у світі, правдиве покликання. Учень повинен не тільки здобувати знання, але разом із цим удосконалювати свої особисті стосунки з Богом, змінити свою душу. Християнське виховання дає дитині духовне спрямування, щоб вона могла встояти перед різними спокусами й іти в житті правильним шляхом. За словами Бруно Ферреро: «Тільки Бог дає життя; але ти навчи жити».

Розвиток прагнення до досконалості

Основне завдання, яке розв'язуємо в педагогічній діяльності, — щоб учні усвідомили, що вони «створені на образ Божий» і прагнули до досконалості. Тому їм важливо зрозуміти: «Якщо хочеш мати подобу Божу — прагни святості. Хочеш стати святим — живи за Божими законами. Хочеш жити за Божими Законами — люби: люби Бога та свого ближнього. І тоді ти станеш досконалим». Щоб після уроку вони стали на краплинку добріші, милосердніші, щиріші, щоб відкрили своє серце для Бога й разом із Ним ішли по життєвій дорозі, щоб розвивали й примножували свої таланти, а отримані знання застосовували в повсякденному житті, щоб жили в гармонії з Богом, з іншими людьми, з природою і, звичайно, самі з собою.

Лише тоді ми зможемо говорити про духовність суспільства, якому дуже важко подолати стереотипи матеріалізму. Бо без турботи про ближнього, про народ, про державу, про природу наше життя не зміниться. Бог любить усіх і турбується про всіх. А багато людей турбуються й думають лише про себе. Щоб цього не було, ми повинні навчити наших дітей любити та виконувати Заповіді Любові. Саме на них базується духовність. Коли діти навчаються любити, то ніколи не порушуватимуть Заповіді Божі, робитимуть діла милосердя, турбуватимуться про державу і свій народ, стануть справжніми людьми.

Формування життєвих компетентностей учнів через Євангелію

Кожен педагог має шукати ефективні методи розвитку духовності учнів, щоб навчання в школі сприяло їхній самоорієнтації, мало практичне спрямування, було тісно пов'язане з життям. За словами Валеріо Альбісетті: «Немає кращої опіки, кращої програми для життя дитини, аніж добрі долоні Ісуса і правда Євангелії».

Важливо, щоб уроки та виховні заходи мали позитивний вплив на душу дитини, давали відповіді на запитання, які хвилюють підростаюче покоління, допомагали зрозуміти, що є щось важливіше, цінніше в житті, ніж телевізор чи комп'ютер, що лише з Богом вони можуть бути такими, якими їх задумав Сам Господь, що всі проблеми сучасного суспільства виникають через те, що люди забувають про Бога, не пускають Його до свого серця, до своєї домівки, до свого робочого кабінету, що важливо не лише говорити, але й слухати Бога, а це можливо лише в тиші, а не в гаморі та щоденній суєті, що потрібно знайти час для спілкування з Господом, щоб у кожному серці жила віра, надія та любов.

Шляхи вирішення проблеми

Шляхи вирішення проблеми: розвиток демократичного суспільства, створення відповідних умов життя, очищення телебачення та Інтернету від «сміття», пропагування високого мистецтва, заборона азартних ігор.

Кроки духовного вдосконалення особистості

Кроки духовного вдосконалення особистості: відвідування богослужінь, катехитичних занять, дитячих та молодіжних спільнот при церкві, молитва, читання Святого Письма, уроки християнської етики, виховні заходи духовного спрямування, тижні духовності, родинне виховання, спільна праця батьків, педагогів, церкви.

Чого ми повинні прагнути?

Ми повинні:

Прагнути за допомогою добра й любові зробити дитину кращою.

Любити життя, людей, красу, бо все це — від Бога. Бог — Любов. Безсмертя — це наслідок справжньої любові. «Хто дарує любов — той любов отримує» (Бруно Ферреро).

Надіятись, що настане час, коли Господь достукається до серця кожної людини й у світі зникнуть усякі негаразди й непорозуміння.

Вірити, що Любов урятує світ, бо «жодна справжня чеснота не може існувати без любові» (Св. Тома Аквінський).

Ісус — Дорога, Правда і Життя

Володарем часу є Господь. Ми тут, на Землі, — не вічні. Тому нам потрібно встигнути принести в цей світ свою щирі усмішку, щоб поряд комусь стало радісно на душі, дарувати свою любов так, як робив це Ісус, подати руку допомоги тому, хто спіткнувся чи впав, щоб він міг якнайшвидше піднятися. І лише з Богом нам це під силу зробити. Хто відкидає Бога, не має ні сьогоднішнього, ні майбутнього, адже «Ісус — учитель-ремісник, який бачить можливості, що приховані в кожному з нас» (Браян Кавано). Зараз нас ніхто не ставить перед вибором: жити з Богом чи без Бога. Ми самі повинні чітко усвідомити, лише Ісус — Дорога, Правда і Життя, лише з Господом ми піднімаємось угору, без Бога — падаємо вниз. «У душі, з'єднаній із Богом, безперервно квітне весна» (Св. Іван Марія Біаней).

Маленькі справи у вирішенні великої проблеми

Та як краплинка із краплинкою утворюють дощик, а з нього струмочок, з якого бере початок річка, що несе свої води до моря чи океану, нота із нотою творять симфонію, буква із буквою — слово, речення, поему, роман, так наші маленькі справи допоможуть у вирішенні великої проблеми. За словами Т. Гадсона, «кожна дрібниця нашого життя в руках Божих може перетворитися на щось прекрасне». Отож, «життя коротке. Поспішай творити добро» (О. Довженко). 🕊

Ганна Самолук,
учитель-методист основ
християнської етики, заступник
директора з навчально-виховної
роботи Заводської ЗОШ І-ІІІ ст.
Чортківського р-ну Тернопільської обл.

П'ятикнижжя Мойсеєве

Коли я навчався в політехнічному технікумі, один викладач запам'ятовував мені найбільше. Це був викладач історії, який стверджував, що для нього важливо не те, щоб ми просто знали історичні факти, але щоб уміли їх аналізувати, бачити причинно-наслідковий зв'язок і в такий спосіб отримали здатність більш-менш правильно передбачати розвиток майбутніх подій.

Чи сьогодні багато викладачів насправді зацікавлені в тому, щоб довірені їм учні й студенти стали людьми, які вміють думати й аналізувати, розуміють свій час і місце й здатні приймати правильні рішення?

Я щиро вдячний своєму викладачеві історії за той слід, який він залишив у моєму житті, але при цьому розумію, що будь-який викладач, який формує світогляд молодих людей не просто на власному розумінні історії та її розвитку, а керуючись Біблією, — має шанс залишити набагато глибший слід у розумі кожного свого учня. Саме про історичні книги Святого Письма говоритимемо сьогодні, а зокрема — про П'ятикнижжя Мойсеєве.

Читаючи Святе Письмо, ви дуже швидко помічаєте, що книги Біблії не схожі одна на одну. Вони мають різних авторів, різний час написання, різні жанри, при цьому всі вони є твором одного Автора, який унікальним способом впливав на земних авторів, направляючи їх, використовуючи їхні індивідуальні особливості й таланти, якими Сам їх і наділив. І цей Автор має одне абсолютне й незмінне розуміння реальності й повноту знань, до яких нічого не можна додати й від яких нічого не можна відняти.

Два важливі фактори, визнання яких необхідне при вивченні історичних книг Біблії, це абсолютна достовірність і абсолютна об'єктивність історичних книг Біблії.

Абсолютна достовірність

Немає жодного історичного документа, який із подібною точністю передавав би настільки віддалені від нас за часом події. Чому ми віримо в абсолютну вірогідність біблійної історії? Тому що ми віримо в доброту й всемогутність біблійного Бога, який не побажав залишити Своє творіння в пітьмі невідання про походження й сенс життя і який має достатньо засобів і можливостей зберегти Своє Слово від будь-яких перекручувань і втручання ззовні.

Однак для правильного розуміння написаного нам необхідно здолати чотири перешкоди. І першою з них є мовний бар'єр. Мови Біблії — це древні мови, яких ви, дорогий читачу, найімовірніше не знаєте, і тому є проста, але дієва порада: використовуйте якнайбільше авторитетних перекладів у пошуках істинного значення написаного. Зіставляючи різні переклади, ви будете повніше розуміти написане. Ми віримо в богонатхненність оригінального тексту, але не віримо у святість і богонатхненність якогось одного перекладу. Віддавайте перевагу перекладам дослівним і скрупульозним, але й не нехтуйте динамічними, які використовують сучасні слова й звороти при передачі інформації.

Друга перешкода — це різниця культур. Один мій знайомий, читаючи Біблію й уважно зіставляючи числа, дійшов висновку, що в Біблії є помилки, тому що Яків (древній біблійний персонаж із Книги Буття), на його думку, не міг за двадцять років подружнього життя в Месопотамії народити дванадцять синів і дочку, яка встигла вирости до такого віку, що, на момент їхнього переселення в Сихем, виявилася здатною вступити в сексуальний зв'язок із сином сихемського князя.

П'ятикнижжя Мойсеєве

Автор: Мойсей

Приблизна дата написання: 1445-1405 рр. до Р. Х.

Книга Буття складається з двох частин: первісна історія та історія патріархів. Первісна історія розповідає про походження неба і землі, про створення людини і її гріхопадіння, про Божу обіцянку дати Спасителя і про завіт між Богом і людиною. Історія патріархів зосереджує увагу на життєписі чотирьох великих мужів: Авраама, Ісака, Якова та Йосипа.

Книга Вихід розповідає про те, як Бог вивів ізраїльський народ з єгипетського рабства. На горі Синай Бог дав народу Закон, найважливішою і найвідомішою частиною якого є Десять заповідей. Бог також звелів побудувати скинію — місце Свого перебування серед Свого вибраного народу.

Книга Левит висвітлює питання щодо обов'язків та відповідальності левитів — людей, яких Бог вибрав священиками і служителями в скинії. Через цю книгу Бог допомагає людям зрозуміти, як Він прощає гріхи. У ній все образно вказує на Ісуса Христа.

Книга Числа детально описує історію ізраїльського народу впродовж майже 39 років блукання пустелею: від гори Синай до Ханаану.

У **Книзі Повторення Закону** вождь ізраїльського народу Мойсей нагадує новому поколінню ізраїльтян про те, що зробив для них і їхніх батьків Бог, закликає довіряти Господу й слухняно виконувати Божі заповіді.

Однак він явно випустив з уваги культурний бар'єр. Біблійні історії в основному відбуваються в східній культурі, а ми — люди, яким властиве західне мислення. Для східної жінки стати матір'ю — це чи не найважливіше в житті, і тому «змагання» між дружинами Якова в кількості народжених дітей мало набагато гостріший характер, ніж він собі уявляв, і минати могли не роки (коли жінки Якова шукали спосіб компенсувати свою безплідність), а місяці, тижні або навіть дні, при цьому історії, описані в 29-30 розділах Книги Буття, мабуть, за часом накладаються одна на одну, а між подіями 31 і 32 розділів могло пройти набагато більше часу, ніж собі уявляв мій знайомий.

Окрім того, є ще історичні й географічні відмінності. Якщо продовжувати порушену нами тему, то варто враховувати, що події відбуваються тоді, коли люди були набагато здоровішими й сильнішими, ніж сучасні, а тому й чоловіча функція й жіноча набагато дієвіші: один раз переспали й не завагітніла — уже привід хвилюватися. А переміщення Якова і його людей із худобою та майном, мабуть, займали набагато більше часу, ніж переселення в сучасному світі.

Якщо не враховувати ці перешкоди, то можна й самим помилитися й інших увести в оману.

Абсолютна об'єктивність

Говорячи про абсолютну об'єктивність усього Писання, маємо на увазі, що будь-який історик, який збирає й систематизує історичні дані, більшою чи меншою мірою суб'єктивний. Навіть якщо він не має наміру витлумачувати історичні події й робити висновки, то сама форма їхнього викладу підштовхуватиме й направлятиме читача до прийняття позиції автора. У цьому сенсі лише Біблія вільна від людського впливу. Біблія богочентрична, і це єдино правильний погляд на реальність. Усі до єдиної книги й філософії цього світу так чи інакше людиноцентричні. Історичні, поетичні чи філософські твори — усі вони сприяють утвердженню або захисту інтересів тієї чи іншої групи людей, у суперечіння іншим. Навіть християнська література не цілком вільна від цієї проблеми. Таким чином, і в цьому сенсі Біблія й лише вона є Божою книгою. Божі інтереси, Його слава та Його воля — ось головні цінності цієї книги й усі біблійні історії — наочності для людства, щоб зрозуміти, що це єдина модель мислення, яка відповідає реальності. Ми живемо у світі, створеному Богом, і правила в цьому світі встановлює Бог, а не людина, а тому будь-яке порушення

встановлених Ним правил нищівне для суспільства в цілому й для кожної людини зокрема.

Коли я зрозумів, що Біблія — це, насамперед, книга про Бога, я з цікавістю й захопленням почав читати навіть такі книги, як Левит і Повторення Закону, які колись здавалися мені нудними й неактуальними для мого життя. Для прикладу наведу один яскравий для мене момент подібного відкриття. Книга Левит починається словами: «Коли хто з вас принесе жертву для Господа...» Чого очікує далі розум сучасної людини? Напевно: «...то Бог буде неслухом радий, Він забезпечить цій людині всі умови й розстелить перед нею килимову доріжку», чи не так? «А служителі скинії (храму) повинні прийняти таку людину позачергово й оголосити їй публічну подяку». Але замість цього далі йде список вимог, яких повинна дотриматися людина, щоб її жертва була прийнята Богом. І лише такий підхід ставить нас, гордих людей, у правильне положення перед Тим, Хто повинен бути об'єктом нашого поклоніння й обожнювання, а не нашим «джинном із пляшки». І це лише один приклад богочентричності біблійної історії та її впливу на наше мислення.

Наостанок хочу звернутися до вас, шановні вчителі. Господь поклав на вас велику відповідальність, по-перше, перед Ним, по-друге, перед суспільством у цілому

Історичні книги Біблії

Книга Ісуса Навина (1405-1385 рр. до Р. Х., автор Ісус Навин)

Бог виконав Свою обітницю, віддавши землю потомкам Авраама. Під Божим керівництвом вони заселили території на західному та східному берегах Йордану. Кожне плем'я Ізраїлеве отримало свій наділ. Левити були розселені по 48 містах, щоб через їхнє духовне служіння до поклоніння Богові могли прилучитися практично всі ізраїльтяни, де б вони не жили.

Книга Суддів (1043 р. до Р. Х., автор Самуїл)

У цій книзі описано трагічну епоху, яка розпочалася після смерті Ісуса Навина. Ізраїльський народ відступив від Бога, почав поклонятися ідолам і часто зазнавав поразок. В історії народу було чотирнадцять суддів, яких Бог ставив, щоб вони визволяли свій народ і справедливо управляли ним.

Книга Рут (1030-1010 рр. до Р. Х., автор Самуїл (?))

У цій книзі розповідається про жінку з моавського краю, яка залишила ідолів Моава й почала поклонятися істинному Богові. Рут прийшла у Віфлеєм як чужоземка, стала служницею, вийшла заміж за заможного Боаза й увійшла в родовід Ісуса Христа.

1 та 2 книги Самуїлові (931-722 рр. до Р. Х., автор невід.)

У першій книзі Самуїловій розповідається, як влада в Ізраїлі перейшла від суддів до царів. Останнім суддею був Самуїл, а першим царем — Саул. У другій книзі Самуїловій розповідається про царювання Давида, про його перемоги й поразки, духовні злети й падіння. За Божою обітницею Месія прийде з роду Давидового й утвердить його престол навіки, тому життя Давида описане у світлі з'явлення Сина Давидового, тобто Ісуса Христа.

1 та 2 книги Царів (561-538 рр. до Р. Х., автор невід.)

Перша книга царів охоплює період тривалістю 100 років — від закінчення правління царя Давида до царя

Ахазії. Спочатку Ізраїль був єдиною державою, а потім розділився на два царства: Північне (Ізраїль) та Південне (Юдея). Друга книга царів, що охоплює період тривалістю 200 років, продовжує розповідь про історію двох царств. Люди стали байдужими до Божого Закону, до слів Його пророків, впали в ідолопоклонство й були приречені на полон. Книга написана у вавилонському полоні, щоб пояснити народові причину його нещастя й показати вихід через щире каяття перед Богом.

1 та 2 книги Хроніки (450-430 рр. до Р. Х., автор Ездра (?))

Книги хроніки були написані у непростий для ізраїльського народу період, коли він повернувся на свою землю з вавилонського полону, щоб нагадати про його духовний спадок і закликати надалі бути вірним Богові. Основні принципи, яскраво показані в цих книгах, полягають у тому, що послух Богові приводить до благословення, а непослух — до покарання.

Книга Ездри (457-444 рр. до Р. Х., автор Ездра)

У цій книзі описане здійснення Божої обітници — ізраїльський народ повертається в землю обітовану після 70 років вавилонського полону. Це відбувається в три етапи. Перша група переселенців займається відбудовою храму. Друга приходить разом із священником Ездрую, який навчає людей Закону Божого.

Книга Неемії (424-400 рр. до Р. Х., автор Ездра)

У цій книзі розповідається про третю групу ізраїльтян, які повернулися з вавилонського полону. Вони займалися відбудовою стін Єрусалима. Важливою темою у цій книзі є також духовне відродження народу після того, як священник Ездра прочитав і роз'яснив йому Боже Слово.

Книга Естер (450-331 рр. до Р. Х., автор невід.)

Злобний Гаман, переслідуючи свої амбітні плани, задував знищити весь ізраїльський народ. Через царицю Естер Бог рятує Свій народ. На честь цієї події було започатковано свято Пурим.

і, по-третє, перед кожним батьком і матір'ю, які довірили вам свою дитину. Перекоаний, що багато із вас насправді хочуть бачити своїх учнів вільними, мудрими й щасливими людьми, а тому пропоную пороздумувати над такими фактами:

— кожен диктаторський уряд у цьому світі насамперед бореться з Біблією і її прихильниками або прямо (винищуючи, викорінюючи, забороняючи видавати й поширювати, поливаючи брудом і наклепом цю Божу Книгу), або побічно, як у часи інквізиції, не допускаючи людей до самого тексту, а передаючи лише фрагменти, спеціально неправильно витлумачені й використовувані у своїх корисливих цілях;

— щоразу, коли суспільство повертається до Біблії та її буквального розуміння (а саме так і потрібно розуміти історичні книги Біблії), це несе громаді оздоровлення, волю, добробут і процвітання.

Тож благословень вам і насолоди у вивченні Святого Письма! Навчіть ваших учнів любити Біблію, і Ви станете найкращим учителем, якому будуть вдячні не лише в цьому житті, але вічно, і якого винагородить Сам Бог. 🙏

Станіслав Колпаков

Історичні книги БІБЛІЇ

«/ удаїзм, на відміну від розповсюдженого в давнину поклоніння ідолам, був схожий на оазис в пустелі, чітко окреслений і усамітнений, відділений і відгороджений жорстким моральним та обрядовим законом»¹.

Про життя цього відокремленого народу, про події, які відбувалися за невидимим, але дуже чітким кордоном, розповідають дві третини Біблії — 39 книг Старого Завіту. Ці книги умовно розподіляють на частини: Книги Закону Мойсея, історичні, поетичні, повчальні, пророчі. Зупинимось детальніше на історичних книгах, у яких переплетені три сюжетні лінії.

- Духовна. Бог відкриває Себе, Свій характер, Свою реакцію на різні події та вчинки людей.
- Державотворча. Мойсей дав народу Закон Божий, в основі якого лежать Десять Божих заповідей.
- Історична. Історія розвитку народу, з якого прийде у світ Месія, та Його родовід.

Отож, пірнемо в глибину тисячоліть і поспостерігаємо за життям нащадків Авраама, народженням і формуванням держави Ізраїль. Але не просто крізь призму соціально-політичних перипетій, а розуміючи, що здійснювався великий Божий план створення нової інституції — Церкви Христової.

Після завоювання землі обітованої, народ Божий опинився в оточенні не вельми дружелюбно налаштованих народів. Прогресивні технології у виробництві та сільському господарстві, наукові й творчі досягнення сусідів-ідолопоклонників не могли залишитися поза увагою ізраїльтян. Ісус Навин розумів, наскільки легко, навіть після бачених чудес, дійти помилкових висновків. Тому не дивно, що в лукавому та меркантильному людському розумі виникали такі дві причинно-наслідкові паралелі:

а) Яхве — пустеля — бідність, страждання, проблеми;

б) ідоли — укріплені міста — процвітання, багатство, успіх.

Тому наприкінці свого життя наступник Мойсея збирає старійшин Ізраїлю на серйозну розмову, резюме якої — «виберіть собі сьогодні, кому будете служити... А я та дім мій будемо служити Господеві» — має бути першим пунктом статуту кожної віруючої родини, а також кожної помісної церкви й сьогодні.

Книга Суддів, яка фактично є продовженням Книги Ісуса Навина, стала своєрідною одою неспроможності людини жити відповідно до Божих стандартів. Усі періоди праведного життя

закінчувались невідворотним крахом. Найнижчий рівень духовного (і, як наслідок, морально-етичного та економічного) падіння, якого може сягнути народ, це коли «кожен робить, що здається правдивим у його очах!». Проблема не лише в тому, що Каїн, Ірод Великий, Іуда Іскаріот, Гітлер, Сталін робили зло. Справжній жах полягає в тому, що вони могли виправдати його у власних очах.

Могла б виправдати себе й Рут, повернувшись до власного народу від свекрухи-чужинки. Це найпростіший та найочевидніший крок, до якого і Ноомі, і елементарна логіка підштовхували її в тій ситуації. Та в такому коротенькому проханні: «Не силюй мене, щоб я покинула тебе... бо куди підеш ти, туди піду й я, а де житимеш ти, там житиму й я. Народ твій буде мій народ, а Бог твій мій Бог» — прихований цілий світ! По-перше, це духовна краса вже немолодої Ноомі, за якою на чужину ладні були йти дві невістки. Розважливість Ноомі, її мудрість, любов до свого народу, свого Бога — це ті невидимі нитки, що не відпускали їх, міцно тримаючи біля мудрої жінки. По-друге, цю книгу пронизує ідея сміливості самої Рут. Прийти на чужину без чоловіка, без засобів до існування, до людей, які неприязно ставляться до твого народу, і не впасти при цьому в депресію — твердий крок сміливої людини. Крім того, ізраїльтяни не просто терпіли її поруч із собою. Своєю любов'ю та прихильністю до свекрухи, наполегливістю, працелюбством ця чужинка завоювала їхню повагу. А її віра була високо оцінена Богом, і Він увів її в рідовід Христа, давши право стати прабабусею царя Давида.

Саме постать Давида сяє яскравою зіркою серед величезної кількості героїв Книг Самуїлових, двох Книг царів та Книг хроніки. Його особистість — неймовірне переплетіння смирення, сміливості, відваги, віри та богобійності. На військових фронтах він завжди був переможцем. А от у боротьбі духовній, на жаль, довелося відчувати біль переможеного. Вірний друг, чудовий стратег, великий воїн, великодушний цар і солодкий співець Ізраїлю став уразливим із тієї сторони, яку, очевидно, не укріплював. У вихованні власних дітей Давид зазнав фіаско. Досягнувши всього самостійно, пройшовши шлях від пастуха до царя, натерпівшись бід та поневірянь у своєму житті, він, звичайно, вирішив, що «нехай діти поживуть по-людськи». Перша ластівка не примусила себе чекати. Розніжений син так «закохався» у зведену сестру, що втратив апетит. Фатальна звичка ні в чому собі не відмовляти взяла гору. Гріх, що «лежав на порозі», дуже швидко «увійшов до хати». Збезчещена

¹ Шафф, Ф. История христианской церкви: в 8 т. / Филипп Шафф. — С.-Пб. : Библия для всех, 2007. — Т. 1. — С. 52.

Тамара, холоднокровний мажор і відсутність адекватної реакції батька — саме таким є кінець першого акту цієї історії. Далі події розвивалися не менш драматично. Відсутність покарання за злочин є вагомим поштовхом, який, ніби ключ, відчиняє двері для низки наступних. Авесалом, брат Тамари по матері, з помсти вбиває Амнона. І знову Давид реагує лише сльозами та скорботою. «Безкарність породжує всездозволеність» — ця цитата красномовно характеризує стан невідродженого гріховного серця. Отже, для повноцінного й безпечного Ізраїлю закон Мойсея був потрібен так, як кожній сучасній країні потрібен кримінальний кодекс. Тому в цій ситуації була необхідна сильна рука великого воїна у власній сім'ї. Але її не було. Авесалом робить логічний для самого себе висновок: «Батько — слабак». Батько не покарав Амнона. На мій злочин дивляться крізь пальці. Держава потребує сильної руки, сильного царя. Він піднімає бунт проти Давида. Звичайно ж, повстання проти помазанника Божого логічно завершується поразкою. Гине ще один Давидів син. Невимовний біль пронизує серце Давида. Це вже четверта, враховуючи смерть немовляти, трагедія в його сім'ї. Але не остання... І, цілком можливо, що на схилі літ, озираючись на своє життя, він не раз жалкував, що замолоду не зміг побороти свою хіть, забравши в Урії Хеттеянина красуню-дружину Вірсавію.

А от сирота Естер була зовсім не царського роду. Проте Бог зробив її царицею. Але блиск золота не затьмарив її розум. Вона не втратила ні пам'яті про своє походження, ні поваги до свого вихователя Мордехая. Заради спасіння свого народу вона пішла на серйозний для свого життя ризик: вступила в дипломатичне протистояння й перемогла. Книга Естер є чудовою ілюстрацією того, як Бог виводить на верхні щаблі політики потрібних Йому людей і «знімає» негідних.

Крокуючи далі сторінками Старого Завіту, звернемося до Книги Неемії, яка й показує, як це відбувається в буденному житті простих людей, як звичайна людина, чиновник, відчуває в своєму серці заклик на здійснення Божої справи. І, виявляється, відповідь на цей поклик проявляється не в емоційній сфері, а в дуже практичному, «технічному» реагуванні на отриману інформацію: Неемія почув про руйнування Єрусалима й почав діяти. Довіру й уповання на Бога, справжні, глибокі стосунки з Ним Неемія показав у конкретних, практичних діях. Він посмів попросити в царя великої імперії тривале відраядження та технічну підтримку у відновленні стін іудейської столиці. Божа робота полягала в тому, що Він дав у серце царя бажання допомагати Неемії, забирав зі шляху Неемії ті перешкоди, які самотужки люди не здолати несила. А Неемія повинен був виконувати свою частину роботи: організувати людей, вирішити фінансові, юридичні питання, підтримати моральний дух будівельників, забезпечити військовий захист від зовнішніх ворогів. Доводилось розв'язувати й конфліктні ситуації серед самих містян. Показовою є реакція на скаргу, що багатші жителі міста в час економічної кризи скористалися ситуацією й розоряли бідніших. Неемія не став у позу «ультрадуховного» лідера зі словами підбадьорення, на кшталт «Бог воздасть», «насамперед діло Боже», «не час для нарікання, коли країна в небезпеці» тощо. Він жорстко й безкомпромісно виворив лихварів, прикликавши ім'я Господа, присоромив їх і примусив повернути збіднілим братам-іудеям дома, землі, поля, виноградники, рабів, що перебували під заставою. Тобто, реакція Неемії на соціальну несправедливість була швидкою, категоричною й однозначною.

Ізраїль — вибраний Богом народ. У своїй історії він мав особливий період, що полягав в унікальності політичного устрою молодого на той час держави. Подібної системи управління не мав жоден народ, жодна країна. Це — теократія.

Про життя країни впродовж 400 років із цього періоду розповідає Книга Суддів. Десять років народ жив безпечно. Не маючи професійної армії, флоту, прикордонних застав, трьох гілок влади та управління внутрішніх справ. У всьому цьому не було необхідності, якщо народ жив за Законом Божим. Але ідолопоклонство та духовний занепад народу викликали гнів Бога, який кожного разу напоумляв Ізраїль. Часто для цього Він допускав навіть захоплення частини країни іноземними військами. Звільнення від окупації приходило також від Бога, але завжди через людей (суддів).

Практично вся історія Ізраїлю — послідовність циклів, що складаються з чотирьох фаз: падіння, покаяння та молитва до Господа про звільнення, звільнення та період спокою.

Чи ця циклічність обов'язкова? Чи може бути графіком не синусоїда, а, наприклад, пряма? Так, може бути висхідна пряма перманентного довготривалого періоду стабільності, благословення та спокійного життя, але для цього повинна виконуватися одна важлива умова: навернення до Господа, послух Йому в поклонінні серця.

Думаю, це вказівка і для нас, людей XXI століття. Час невинно летить уперед, змінюючи цей світ і людей у ньому. Та незмінним залишається Слово Боже, яке недвозначно показує нам шлях до благословення на землі та вічного життя на небі.

Усі події на світовій арені в період до народження Месії були важливими настільки, наскільки вони були значимими епізодами в Божому сценарії, що вів до головного звершення в історії людства — приходу Бога в наш світ. Піднесення й падіння країн, військові кампанії, дипломатичні ходи, закулісні політичні ігри: люди думають, що вони прокладають собі шлях на вершину політичного, фінансового олімпу, розбудовують свої імперії, і не здогадуються, що вони лише поодинокі гвинтики у величому задумі, який звершує Творець. Церква Христова — кінцева мета людської історії. Усе інше — засіб для її створення, інфраструктура. В історичних книгах Біблії це видно особливо яскраво. Заглибившись у ці книги, ми наче піднімаємось над часом на висоту пташиного польоту й одночасно спостерігаємо за величезним часовим проміжком історії (і навіть маємо можливість зазирнути в майбутнє).

А якби історичних книг у Біблії не було? Чи відчутною була б для сучасних людей така втрата? Однозначно, так. Адже ми б отримали велику прогалину в історичній хронології. Не розуміли б, чому так часто Ісуса називають сином Давидовим, хто ці люди в родоводі Спасителя, у чому причина мудрості Соломона, що за «хмару свідків» показує нам 11 розділ Послання до євреїв. Не побачили б, що найбільші герої віри — це пересічні громадяни, які нічим особливим не вирізнялися з-поміж співвітчизників. А стали вони видатними тому, що відгукнулися на поклик Божий і були слухняні Йому.

І наостанок. «У історії є дві сторони, божественна і людська»². Як паралельні сюжетні лінії в гарному кінофільмі, що тримаються однієї ідеї, так і розглянуті книги Біблії неймовірним чином показують нам ці дві сторони одночасно. Скільки здогадок, містики, міфів привнесло за свою історію людство, бажаючи пояснити без Слова Божого взаємозалежність цих сторін. А ми маємо благодать отримати відповіді й пояснення з першоджерела. 🕊

Руслан Кондратюк,
учитель фізики та математики
ЗОПШ «Сяйво» (м. Житомир),
священнослужитель

² Шафф, Ф. История христианской церкви: в 8 т. / Филипп Шафф. — С.-Пб.: Библия для всех, 2007. — Т. 1. — С. 10.

Уподобнюватися Творцю

Чеснота: МУДРІСТЬ

«...бо Господь дає мудрість, з Його уст знання й розум!» (Пр. 2:6)

Хоча ми живемо в християнській країні, але досі вивчаємо безбожну еволюційну теорію створення світу. Люди святкують народження Ісуса Христа, а багато обрядів, які здійснюють у цей період, стосуються поклоніння богам сонця. Тому нам потрібна була мужність для того, щоб розповідати людям про істинний зміст Різдва. Працюючи над чеснотою мужність, ми переконалися, що Бог спонукає людину до певних дій своєчасно, тоді коли вони найбільше потрібні. Дякуємо вам, що ви не втомлюючись наполегливо прищеплюєте у своє життя чесноти Ісуса Христа. Вони вас ніколи не підведуть, а у потрібний момент завжди стануть у пригоді.

Сьогодні розглянемо таку чесноту як мудрість. **Мудрість** — чеснота того, хто вміє бачити й сприймати події життя очима Бога, хто щоденно практикує біблійні істини, володіє навичкою жити згідно зі Словом Божим. Протилежна якість — **безглуздість** — володіння слабким розумом, нездатність до складних міркувань і правильних висновків, нелогічність та необдуманість. Через відсутність мудрості людина робить необдумані кроки й приносить шкоду як собі, так й іншим людям.

1. Мудрість Ісуса Христа

Старе прислів'я говорить, що розумна людина вчиться на своїх помилках, а мудра людина на чужих. Будьмо мудримий й учімося від Слова Божого, беручи за приклад Ісуса Христа, у якого взагалі не було помилок.

Він Сам навчався мудрості

«А Ісус зростав мудрістю, і віком та благодаттю, у Бога й людей» (Лк. 2:52)

Ми вже говорили про те, що в Ісуса було дві природи: Божественна й людська. Будучи Богом від віку й довіку, Він має повноту мудрості. Але коли Він втілювався в людину, то Йому, як усім людям, потрібно було вчитися мудрості. Євангеліст Лука записав, що Ісус вчився мудрості. Наш Господь пройшов весь шлях людини, крім гріха. І все це для того, щоб Він зміг нам співчувати. Цей земний шлях неможливо було прожити правильно без мудрості. Ісус навчався її від Небесного Батька та людей.

Люди читають багато різноманітних книжок, відвідують різні семінари, витрачають великі кошти, але часто так і не можуть набути достатньо мудрості, щоб гідно прожити своє життя. Багато людей, яких уважали протягом життя мудрим, умирали в розчаруванні й безумстві. Усім людям потрібно вчитися мудрості від Слова Божого, інакше на них чекає велике розчарування. До того ж учитися мудрості потрібно в певній послідовності. Спочатку її потрібно набувати від Ісуса Христа, як Він — від Небесного Батька. Тільки пізніше її потрібно набувати від людей. (Біблія не описує, як ремонтувати автомобіль, цього можна навчитися в хорошого автомеханіка.)

Він дає її кожному, хто просить

«А якщо кому з вас не стає мудрості, нехай просить від Бога, що всім дає просто, та не докоряє, і буде вона йому дана. Але нехай просить із вірою, без жадного сумніву. Бо хто має сумнів, той подібний до морської хвилі, яку жене й кидатиме вітер» (Як. 1:5-6)

«Хай потішається їхні серця, у любові поєднані, для всякого багатства повного розуміння, для пізнання таємниці Бога, Христа, в Якому всі скарби премудрості й пізнання заховані» (Кол. 2:2-3)

Останній уривок пропонує нам вічну радість. А вона прийде в життя, якщо ми мудро чинитимемо в кожній життєвій ситуації. Мудрість цю можна отримати від Ісуса, бо Він є її джерелом. Ми можемо набувати цю мудрість протягом усього нашого земного життя.

Нам потрібна Божа мудрість у кожній ситуації. Тому її потрібно просити від Бога в кожній окремий момент життя. Коли ізраїльський цар Соломон отримав престол, він був дуже молодим і не знав, як правити таким великим народом. Він звернувся в молитві до Бога, і в результаті Господь зробив його наймудрішою людиною у світі.

Ісус хоче давати нам мудрості для кожної ситуації, яку нам потрібно прожити, але для цього необхідно визнати перед Богом свою неспроможність і попросити в Нього Його мудрості, щоб правильно поводитися. Христос ніколи не замешкається.

Він продемонстрував її у створенні світу

«Які-то численні діла Твої, Господи, Ти мудро вчинив їх усіх, Твого творива повна земля!» (Пс. 103:24)

Біблія констатує факт, що Всесвіт створив Бог: Отець, Син і Дух Святий. І якщо нам хочеться знати більше про мудрість Ісуса, потрібно навчитися спостерігати за природою. Бог мудро й досконало створив світ, і цього ніхто не може заперечити. Свого часу люди вирішили зробити меліорацію й довести Богам, що вони розумніші від Нього. У результаті — великі затрати коштів, людських ресурсів, знищена природа...

Те, що створив Бог, — досконале, бо його творив досконалий Творець. Коли спотворена гріхом людина хоче щось вдосконалити, то вона тільки засоромить себе. Усе, що потрібно людині, це уважно спостерігати й вивчати природу, яка її оточує. Так робили, наприклад, брати Монгольф'є — винахідники першого літального апарату. Люди, які уважно спостерігали за природою, як наслідок, добре орієнтувалися в просторі, уміли виживати в суворих природних умовах, перемагали хижих тварин, протистояли хворобам, які забирали з життя тисячі. Ішли тисячі кілометрів за зіркою, яка привела їх до Спасителя.

Спостережливість — це корінь мудрості. Будемо вчитися спостерігати за природою й вчитися від неї Божої мудрості, яка зможе довести нас до вічності з Богом.

2. Біблійна мудрість

Слово Боже наповнене мудрістю Божою й вказує на шляхи її набування. Нам потрібно прийняти рішення читати Біблію кожного дня, щоб мати Божу мудрість. Наприклад, Приповіді Соломона можна читати по одному розділу в день згідно з датою дня.

Мудрість починається зі страху Господнього

«І сказав Він людині тоді: "Таж страх Господній це мудрість, а відступ від злого це розум!"» (Йов. 28:28)

Люди часто бояться того, чого не варто боятися, і навпаки. Дуже бояться померти, а статистика свідчить, що зі ста народжених помирають усі сто. Бояться свого майбутнього, а Біблія говорить, що воно в руках Бога. Бояться захворіти, а Святе Письмо стверджує, що все контролює Господь. Виникає запитання: чого чи, правильніше, Кого потрібно боятися?

Нам потрібно боятися Бога. Боятися робити те, що Він забороняє робити. Це і є страх Господній: ходити перед лицем Бога, а не перед людьми. Кожну хвилину усвідомлювати, що Бог усе бачить. Такий страх мав Йосип. Свого часу рідні брати продали його в рабство. Згодом дружина його господаря спокушала його. А він твердив: «Як же я вчиню це велике зло, і згрішу перед Богом?» Набуваючи страху Господнього, ми набуваємо мудрості для повсякденного земного життя.

Терпеливість і дисципліна

«Розум людини припинює гнів її, а величність її перейти над провинною» (Пр. 19:11)

«Різка й поука премудрість дають, а дитина, залишена тільки собі, засоромлює матір свою» (Пр. 29:15)

Наступними кроками для набування мудрості є терпеливість і дисципліна. Нам усім відомі прислів'я: «Сім раз відміряй, а один — відріж», «Хто спішить, той людей смішить», які люди перевірили на власному досвіді. Нам притаманно хотіти все й відразу. А Бог ніколи не спішить і ніколи не спізнюється. Люди, які вчать терпеливості, набувають в кінцевому результаті мудрості. Намагайтеся бачити в усьому найкраще, а не підганяйте події, у яких живете.

Прийміть рішення бути людиною слова й повної дисципліни. Не порушуйте законів держави. Приміром, правил дорожнього руху. Вони писалися кров'ю людей. Порушення, які робили люди за кермом, призводили до автокатастроф, і, як наслідок, писалися правила, щоб інші могли цього уникнути.

Домагайтеся від дітей дотримання встановлених правил (у сім'ї та в суспільстві). За свідоме порушення дитину слід дисциплінувати, найкращим інструментом, як радить Біблія, є різка. Дитині боляче, та через це приходиться до неї мудрість, що так чинити не можна. Нас, дорослих, Бог також зупиняє через болючі уроки. Вони бувають трьох типів: безплатні, платні й дуже дорогі. Коли ми не вчимося мудрості під час безплатних уроків, то Бог допустить платні.

Добра порада

«Тільки сварка пихою зчиняється, а мудрість із тими, хто радиться» (Пр. 13:10)

Обов'язково порадьтесь перед тим, як прийняти рішення. Візьміть своє питання й подивіться, що Біблія говорить про нього. Наприклад: вас запросили на роботу, де потрібно працювати в неділю, та Біблія рекомендує бути в цей день разом із церквою й поклонятися Богові.

Радьтесь також зі священнослужителями. Це духовна влада, настановлена над вами Богом. Господь допомагатиме вам вирішувати ваші питання через них. Також потрібно радитися з професіоналами, майстрами своєї справи, людьми, які мають успіх у своїй сфері життєдіяльності.

Уникайте тих, хто поводить нерозумно. Такі люди заведуть вас у пастку. Не дозволяйте, щоб недобрі товариства мали на вас вплив, уникайте їх, а то й утікайте. «Блажен муж, що за радою несправедливих не ходить, і не стоїть на дорозі грішних, і не сидить на сидінні злоріків» (Пс. 1:1). За такими людьми можна спостерігати й учитися, як не потрібно чинити, — це теж мудрість.

Постійно навчайтесь чогось нового, корисного. Переймаючи досвід мудрих людей, ми зможемо прожити своє життя правильніше. Поділюся своїм останнім досвідом стосовно цього. Читаючи книгу Ейдена Тозера «Велич Бога», я зрозумів, наскільки важливі правильні знання про Бога для повсякденного життя, і тепер, коли я читаю Біблію, то виписую все, що стосується Бога, і користуюся цими знаннями щодня.

Дослідження і пізнання

«Звернувся я серцем своїм, щоб пізнати й розвідати, та шукати премудрість і розум, та щоб пізнати, що безбожність — глупота, а нерозум — безумство!» (Екл. 7:25)

Можна все пробувати самому, а можна спостерігати за іншими й набувати мудрості. Перш ніж робити певну справу, дослідіть і різнобічно вивчіть її. Ніколи не «кидайтеся» на неперевірену інформацію. Мудра людина спочатку спостерігає, пізніше вивчає, далі пробує й лише тоді вірить.

Як же перевірити, у що потрібно вірити? Де взяти мудрості для вирішення цього питання? Розглянемо біблійний приклад. Первосвященики, коли побачили, що апостоли наукою Христа скоро заповонять весь Єрусалим, привели їх, щоб заборонити проповідувати. Почувши відповідь Петра, що Бога потрібно слухати більше, ніж людей, фарисеї, гніваючись, міркували, як апостолам заподіяти смерть. Однак Гамаліїл, будучи поважним учителем Закону й членом синагоги, дав мудру пораду про те, що справа від людей не встоїть, а від Бога — обов'язково виконається, тому, щоб не бути богоборцями, їм варто відпустити апостолів. Прислухавшись до мудрості Гамаліїла, так і зробили (Дії 5:34-39). Віра в живого Бога приносить зміни в життя людей, і вона множить, а не занепадає, підтвердженням чого є двотисячолітня історія християнства.

На закінчення бажаю кожному із нас не зупинятися в набуванні мудрості. Пізнаваймо Бога і людей, спостерігаймо за природою, читаймо мудрі книги, відвідуймо семінари, для того щоб ставати все мудрішими й мудрішими. Тоді, коли настане час залишати земне життя, нам не буде соромно за те, як ми прожили його. А головне — живімо із впевненістю, що ми прямуємо в небо: «Я змагався добрим змагом, свій біг закінчив, віру зберіг. Наостанку мені призначається вінок праведності, якого мені того дня дасть Господь, Суддя праведний; і не тільки мені, але й усім, хто прихид Його полюбив» (2 Тим. 4:7-8).

Любомир Турчак,
директор Рівненського біблійного
інституту, пастор церкви
ЄХБ «Благодать», м. Рівне

Походження ПРАВА

«Верховна Рада України від імені Українського народу — громадян України всіх національностей, виражаючи суверенну волю народу, спираючись на багатовікову історію українського державотворення і на основі здійсненого українською нацією, усім Українським народом права на самовизначення, дбаючи про забезпечення прав і свобод людини та гідних умов її життя, піклуючись про зміцнення громадянської злагоди на землі України, прагнучи розвивати і зміцнювати демократичну, соціальну, правову державу, усвідомлюючи відповідальність перед Богом, власною совістю, попередніми, нинішнім та майбутніми поколіннями, керуючись Актом проголошення незалежності України від 24 серпня 1991 року, схваленим 1 грудня 1991 року всенародним голосуванням, приймає цю Конституцію — Основний Закон України» (Конституція України, преамбула).

Природне право

Поняття, що кожна людина від народження наділена природно притаманними їй невід'ємними правами, лягло в основу так званої теорії природного права. Відповідно до цієї теорії фундаментом усякої справедливої законодавчої системи є об'єктивний моральний закон, який відображає добрий характер Творця. Оскільки Бог абсолютний та незмінний, моральний закон також має абсолютний і незмінний характер. Суспільство не створює моральний закон, воно відкриває його, подібно до об'єктивно існуючих законів природи. Закони ж суспільства є вторинними щодо цього абсолютного морального закону. Вони є його окремими додатками, які забезпечують дотримання принципу справедливості в різних конкретних формах суспільних відносин. Основні права дані людині Богом, а тому є невід'ємними.

Якою ж є роль уряду у встановленні та забезпеченні існування правового суспільства? Вона полягає в забезпеченні виконання цих невід'ємних прав.

Людина, сім'я та церква виникли раніше, ніж держава та уряд, а тому мають пріоритетність із правового погляду. Держава не владна над тими правами, які від початку були дані людині її Творцем. Ці права є невід'ємними — ані держава, ані її уряд не наділяли людину ними, отже, не мають права їх ані відмінити, ані змінювати, регламентувати, оскаржувати чи обмежувати. Навпаки, призначенням керівних структур є забезпечення та захист невід'ємних

прав своїх громадян. У цьому, згідно із задумом Творця, — основа побудови громадянського суспільства.

Невід'ємними є усі ті права, якими людина наділена від початку світу. До таких, зокрема, належать право на життя, на волю, на сім'ю, на щастя, на працю, на власність, на товарообмін, на отримання вигоди, на самозахист, на віросповідання, на богослужіння, на світогляд, на власну думку, на свободу зібрань, на об'єднання, на пересування та на достойне життя.

Бог стоїть над суспільством. Його влада — вічна, нескінченна та незмінна. Політик же займає свою посаду лише на певний визначений термін і виконує свої посадові обов'язки тимчасово. Він — «Божий слуга, що карає тих, хто робить зло» (Рим. 13:5). Наскільки добре він це робить, визначається тим, чи виконує він Божу волю, захищаючи невід'ємні права громадян, чи навпаки, наживається на співгромадянах, зловживаючи своїм положенням.

З тексту преамбули Конституції України видно, що Верховна Рада, приймаючи Основний Закон, усвідомлювала свою відповідальність перед Богом.

У багатьох наших сучасників виникає запитання: «Яким чином факт визнання Бога може впливати на офіційне розуміння природного права як істотної складової конституційного права при зверненні конституційного судочинства?»

Для відповіді на нього звернемося до загальноправових принципів, які застосовуються при здійсненні конституційного судочинства у країнах західної демократії.

Законодавче закріплення природного права

Учення про права громадян, ідея зв'язку між політикою та правом простежується в працях давньогрецьких філософів — Сократа, Платона, Аристотеля, Епікура та інших. Ґрунтуючись на їхніх працях, мислителі Стародавнього Риму, зокрема, Марк Туллій Цицерон (106–43 рр. до Р. Х.) розвинули думку про державу як публічно-правову спільноту. Саме завдяки древнім римлянам була започаткована юриспруденція як самостійна наука та розроблено комплекс політично-правових питань у галузі держави й права. Теорія змішаної форми влади, теорія циклічності форм правління Цицерона наповнили особливим змістом ідею природного права, яку згодом розвинули Отці церкви.

Цицерону належить формулювання трьох основних принципів справедливого управління, а саме:

1. Влада делегується народом.
2. Уряд має діяти лише на підставі закону.
3. Влада може бути виправданою лише моральними чинниками (Божий закон справедливості є найвищий, йому мусить підпорядковуватись держава, жоден із встановлених людьми законів не має порушувати його).

Він учив, що державою повинна керувати людина, наділена чеснотами, здатна вчитися та застосовувати на практиці знання про державу та право. Інакше державний діяч неспроможний бути мудрим та справедливим.

Теорія природного права вплинула на формування сучасної міжнародної правової системи. У XIII ст. вона починає закріплюватися у низці національних законодавств. Так, у 1215 р. в Англії була прийнята «Велика хартія свобод» (Magna Charta Libertatum), яка захищала громадянські права та регламентувала дії короля з відновлення цих прав у випадку їх порушення.

У 1525 р. в Німеччині затверджується подібний документ «Дванадцять статей» (Zwölf Artikel), який безпосередньо захищав права селян. Зокрема, Стаття 11 із «Дванадцять статей» проголошує: «Ми ніколи не потерпимо й не дозволимо, щоб супроти Божої честі й правди у вдови та сиріт віднімали їх майно... І ті, котрі повинні були б захищати та оберігати нас, обдирали би та обчищали б нас, і, якби у них було би більше прав, вони би відняли і все інше. Цього Бог більше не потерпить і це повинно бути усунено».

У 1689 р. в Англії був прийнятий «Біль про права» чи «Акт, який декларує права та свободи підданого та встановлює наслідування корони» (Bill of Rights — "An Act declaring the Rights and Liberties of the Subject and Settling the Succession of the Crown"), який пізніше увійшов до британської конституції як одна з основних її частин. Біль став одним із перших документів, які затверджували рівні права й свободи всіх громадян, зокрема — свободу подачі петицій королю, свободу від штрафів та конфіскацій майна без рішення суду, свободу від жорстоких покарань та страт, свободу слова, свободу виборів та парламент.

Майже на століття пізніше (1776 р.) американські колонії проголосили незалежність, заявляючи в установчому документі: «Ми виходимо з тієї самоочевидної істини, що всі люди створені рівними та наділені їхнім Творцем певними невідчужуваними правами, до яких належить також життя, свобода та прагнення до щастя. Для забезпечення цих прав людьми створюються уряди, які черпають свої законні повноваження від згоди тих, ким керують».

Далі у цьому документі, відомому як «Декларація незалежності», написано: «У випадку, коли яка-небудь форма правління стає нищівною для самих цих цілей, народ має

право змінити чи скасувати її та започаткувати нове правління, засноване на таких принципах та формах організації влади, які, як йому видається, найкращим чином забезпечать людям безпеку та щастя... Коли низка зловживань та насильств, які незмінно підкоряються одній меті, свідчать про підступний намір примусити народ змиритися з необмеженим деспотизмом, повалення такого уряду та створення нових гарантій безпеки на майбутнє стає правом та обов'язком народу».

Важливо зазначити, що згідно з теорією природного права така дія, як повалення уряду, який утискає невід'ємні права власних громадян, є не знищенням законного суспільного устрою, а його відновленням. Уряд, який узурпує повноту влади, перестає відповідати своєму призначенню, руйнуючи підвалини громадянського суспільства. Усунення такого уряду народом повертає суспільне правління до початкового Божого задуму. Подібні ідеї простежуються й у французькій «Декларації прав людини та громадянина» (1789 р.).

А в 1791 р. Сполучені Штати Америки приймають перші 10 поправок до Конституції, які отримують назву «Біль про права».

Важливо відзначити, що всі перераховані законодавчі акти апелюють до уявлення про невід'ємні права людини, якими її наділив Творець. Наслідком поширення теорії природного права та її закріплення у національних законодавствах стало не лише проголошення верховенства права вищою формою суспільного правління (яка отримала визначення «правове суспільство»), але й низку видатних практичних результатів, найважливішим із яких справедливо вважають законодавчу відміну работоргівлі та власне рабства в усіх розвинених країнах.

Теорія позитивного права

Вихідні положення теорії природного права (уявлення про Бога-Творця та права, якими Він наділив людину) погано узгоджуються з фундаментальними ідеями атеїстичного світогляду. Ось чому на межі XIX та XX ст. усе більшу популярність почала завойовувати альтернативна до неї теорія позитивного права. Розвиток ідеї можна відстежити в працях таких радянських науковців, як В. С. Нерсисянц, С. Ф. Кечекьян, А. А. Піонтковський, Я. Ф. Миколенко. З позиції атеїзму, який пропагувався в Радянському Союзі, виняткове право на звання науковою мала лише теорія позитивного права. Згідно з цією теорією, абсолютного морального закону не існує — суспільство саме створює всі закони. Уряд наділяє підданих тими чи іншими правами. Він же може й відібрати їх, отже, жодних невід'ємних прав не існує.

У концепції позитивного права такі поняття, як «право» та «закон» ототожнюються, вони є синонімами. Проте навіть у стародавньому Римі термін «*iūs*» (корінь сучасного англійського слова *justice* — справедливість) означав право, правові зобов'язання, тоді як «*lex*» — закон. Аналогічне розмежування термінів зустрічається в сучасних німецькій, французькій та інших європейських мовах.

В основі ідеї позитивного права лежить філософія утилітаризму, яка стверджує, що добром є досягнення якомога більшого блага. Оскільки ж уявлення про благо як про відповідність абсолютній, добрій та досконалій волі Творця при цьому не визнається, люди самі, як боги, вільні вирішувати, що є добром, а що — злом (Бут. 3:15).

Виходячи з цього, якщо за благо прийняти виживання людини в умовах оточуючого середовища, яке змінюється, то провідною ідеологією суспільства буде помірний екологізм — максимально можливе збереження оточуючого середовища заради здоров'я людей. Якщо ж благом уважати саме збереження оточуючого середовища як такого, то ми маємо

справу з радикальним екологізмом (а оскільки головною загрозою природі є сама людина, суспільство при такому підході повинно докладати всіх зусиль для зменшення впливу людської популяції на довкілля — аж до цілеспрямованого скорочення самої популяції).

Коли загальна соціальна рівність розуміється як найвище добро, провідною ідеологією буде соціалізм, а де благом вважається економічна рівність, ідеалом суспільства стає комунізм. Адже, як зауважив Вінстон Черчилль, «капіталізм породжує нерівне багатство, а комунізм — рівну убогість».

Отже, теорія позитивного права зрештою спирається на суб'єктивний характер уявлення щодо того, що ж є благом. Адже, якщо немає Божого задуму, немає й призначення. Тоді відсутні й об'єктивні критерії того, що ж є добром, а що — злом. На практиці ж уряд сам вирішує не лише, що вважати добром, але й хто вартий звання та прав людини, а хто — ні. Навіть, якщо йдеться про такі фундаментальні права, як право на життя та свободу.

Для прикладу, на залізничних платформах табору смерті Освенцім стояли уповноважені державні чиновники з СС і на власний розсуд проводили відбір новоприбулих в'язнів — кого одразу відправити до газової камери, а хто може ще попрацювати на благо Третього рейху. Причому всі ці офіцери були зразковими законослухняними громадянами, які добросовісно виконували свою роботу. Гітлерівські табори смерті функціонували у повній відповідності з німецьким законодавством того часу. З позиції позитивного права вони не здійснювали жодних злочинів.

Саме це стало головним каменем спотикання для військового трибуналу, який відбувся після закінчення Другої світової війни у м. Нюрнберґ. Оскільки переможці зібралися судити переможених, правила гри були обговорені завчасу. Було досягнуто домовленості не згадувати таких «незручних» фактів, як пакт Молотова-Рібентропа щодо розділу Польщі, як знищення Дрездена авіацією союзників, як атомне бомбардування японських міст американцями, тощо. Процес повинен був зосередитись виключно на злочинах німецьких нацистів. Але й тут вийшла «заковика» — як можна судити німецьких громадян за законами Америки, Англії, Франції чи Радянського Союзу? Німецьких же законів вони не порушували... Саме на цьому й будував у суді свою аргументацію їх захист. Підсудних звинувачували в злочинах проти людяності. Саме ж поняття «злочини проти людяності» стосується порушення прав людини. Але «якщо немає природних прав, то немає й прав людини, а отже, неможливі й злочини проти людяності».

Урешті-решт усі сторони звинувачення, включаючи безбожний Радянський Союз, були змушені визнати як існування вищого абсолютного морального закону, що має пріоритет над будь-якими національними та міжнародними законодавчими актами, так і сам факт наявності в людей рівних та невід'ємних природних прав.

Прецедент Нюрнберзького процесу повинен був поховати теорію позитивного права навіки. Однак вона й досі популярна. І цьому факту важко дати якесь інше пояснення, окрім усього того ж прагнення людини бути богом, самостійно вирішувати для себе, що є добро, а що — зло.

Природне право в міжнародному законодавстві

Після Другої світової війни, коли злочини нацистського режиму стали відомі громадськості, виникло гостре усвідомлення необхідності створення єдиної правової системи на міжнародному рівні. Робота в цьому напрямку велася під егідою Організації Об'єднаних Націй за активного сприяння Елеонори Рузвельт, вдови американського

президента. 3 вересня по грудень 1948 р. було проведено 85 засідань Генасамблеї ООН, голосування за проект документу проводилося 1400 разів. У результаті на 183-му пленарному засіданні Генеральної асамблеї ООН 10 грудня 1948 р. була прийнята «Загальна декларація прав людини», яка, зокрема, проголошувала: «Беручи до уваги, що визнання гідності, яка властива всім членам людської сім'ї, і рівних та невід'ємних їхніх прав є основою свободи, справедливості та загального миру; і беручи до уваги, що зневажання і нехтування правами людини призвели до варварських актів, які обурюють совість людства, і що створення такого світу, в якому люди будуть мати свободу слова і переконань і будуть вільні від страху і нужди, проголошено як високе прагнення людей; і беручи до уваги, що необхідно, щоб права людини охоронялися силою закону з метою забезпечення того, щоб людина не була змушена вдаватися як до останнього засобу до повстання проти тиранії і гноблення...» (Пreamбула).

Таким чином, документ незаперечно відображає принципи теорії природного права: «Усі люди народжуються вільними і рівними у своїй гідності та правах. Вони наділені розумом і совістю і повинні діяти один стосовно одного в дусі братерства» (Ст. 1 «Загальної декларації прав людини»).

Головними проблемами «Загальної декларації прав людини» є її чисто декларативний характер та невизначеність способів нагляду за її дотриманням. Серйозним проривом у цьому напрямку стало прийняття у 1950 р. «Європейської конвенції про захист прав людини та основних свобод», у якій вперше було встановлено механізм захисту декларованих прав та заснований відповідний орган — Європейський суд із прав людини.

Зрештою, у 1966 р. Організацією Об'єднаних Націй був прийнятий «Міжнародний пакт про громадянські та політичні права». Пакт ґрунтується на «Загальній декларації прав людини», включає «Каталог прав», є міжнародним договором та має обов'язкову силу для всіх держав-учасниць. Функція нагляду за виконанням пакту покладена на Комітет із прав людини при ООН.

Загальна Декларація прав людини визнана документом, перекладеним на найбільшу кількість мов. Починаючи від 1948 р., вона вплинула на більшість національних конституцій, зокрема — Конституція України увібрала фундаментальні положення Декларації, як верховенство прав людини, рівність прав, їх непорушність, право на свободу.

День прийняття Загальної декларації сьогодні святкуємо як Міжнародний день прав людини. 🕒

Матеріал підготувала **Юлія Гузюк**,
прес-секретар громадської організації
«Кримська діаспора Рівненщини»

Стаття написана в рамках проекту «Правове навчання населення та розвиток громадянського суспільства», що реалізується в межах проекту «Українська регіональна платформа громадських ініціатив» за фінансової підтримки Європейського Союзу. Зміст цієї статті є одноособовою відповідальністю ГО «Кримська діаспора Рівненщини» і за жодних обставин не може вважатись як такий, що відображає позицію Європейського Союзу.

Для написання статті використані, з дозволу автора, матеріали книги Сергія Головіна «Біблія та політика: підвалини громадянського суспільства».

Людмила СТЕБЕНЕВА

і плани проекту «Суперкнига»

**Проект «Суперкнига» стартував в Україні в 2009 році.
Про те, що це за служіння й чого вдалося досягти за цей період, розповідає
Людмила Стебенева — керівник проекту «Суперкнига» в країнах СНД.**

СТАРТ ТАБОРІВ КЛУБУ СУПЕРКНИГИ «РЯТУВАЛЬНИКИ»

— Людмילו, розкажіть, будь ласка, про основні результати роботи проекту «Суперкнига» за останній період.

— Основним результатом роботи за останні шість місяців стало завершення й презентація програми для літніх таборів «Рятувальники». Маємо дуже мало сучасних програм, які можна було б використати в літніх таборах. Тому ми постаралися забезпечити наші Клуби Суперкниги креативними ідеями для роботи з дітьми в літній період.

Мета програми — допомогти дітям корисно провести час. У програмі багато тематичних ігор, квестів, завдань, які не тільки розважають, але розвивають і формують позитивні якості характеру.

— Чому «рятувальники», хто від кого або від чого «рятує» в таборах «Суперкниги»?

— У таборах «Суперкниги» ми передаємо дітям естафету нести добро, допомагати ближнім, змінюватися самим і змінювати своїм прикладом інших. Зміст нашого перебування на землі має конкретну місію для кожного. Важливо усвідомлювати своє призначення, бути щасливим від того, що ти робиш, і змінювати світ на краще.

— Чи багато таборів відбулося за вашою програмою й хто першим підхопив і використав у дитячому служінні цю новинку?

— Минулого літа ми презентували нову програму для діючих Клубів Суперкниги. Було організовано близько 30 таборів. На жаль, не в усіх була можливість провести табір у 2015 р., до наступного сезону є ще досить часу для підготовки, тому, сподіваємося, що діти зможуть відвідати табір і насолодитися відпочинком за нашою програмою.

ПРО КЛУБИ СУПЕРКНИГИ І ЇХНІЙ ВПЛИВ

— Скільки на сьогоднішній день відкрито Клубів Суперкниги?

— Зараз відкрито 465 клубів, із них 308 — в Україні. Ми плануємо відкрити мінімум по одному клубу в кожному

місті України. Дітям потрібно дати можливість відвідувати Клуб Суперкниги в найближчому для них районі, щоб вони могли там знайти друзів, розвивати свої таланти й здібності, учитися добру на основі Біблії.

— Як Ви думаєте, скільки дітей уже охопили Клуби Суперкниги?

— Клуби Суперкниги вже відвідують понад 10 000 дітей. Ми постійно чуємо відгуки про те, що дітям подобається приходити на заняття, відкривати для себе щось нове й дізнаватися про Бога.

НОВИНКИ ПРОЕКТУ ДЛЯ ЛІДЕРІВ КЛУБІВ СУПЕРКНИГИ

— Розкажіть, будь ласка, про новостворений посібник «Супервироби». У чому його особливість?

— Посібник «Супервироби» є доповненням до посібника для Клубів Суперкниги «Подорожуємо разом». Наша мета — надихнути керівників клубів на творчість із підручних матеріалів. Діти люблять творити, у них чудова уява, але часто дорослі ускладнюють завдання, думають, що потрібно багато матеріалів і, відповідно, затрат. Ми запропонували базові ідеї й сподіваємося, що вони надихнуть тих, хто працює з дітьми, на креатив для розвитку дитячої творчості.

— Посібник «Подорожуємо разом», «Супервироби», програма табору, що наступне? Чи плануєте й далі забезпечувати лідерів Клубів Суперкниги матеріалами для роботи з дітьми?

— Ми не плануємо зупинятися! Зараз працюємо над перекладом і адаптацією нової програми для роботи в Клубах Суперкниги й недільних шкіл. Сподіваємося, що в наступному році вже зможемо щось презентувати.

— Розкажіть про новий напрямок проекту «П'ятихвилинка з Робиком». У чому полягає ідея й яка мета цього медійного проекту?

— «П'ятихвилинка з Робиком» — це анімаційні серії для дітей на різні актуальні теми виховного характеру. Головна ідея полягає в тому, щоб улюблений дитячий герой

Робик міг навчити дітей важливих і корисних звичок, які знадобляться їм у житті й допоможуть робити правильний вибір. Наприклад: правила дорожнього руху, гігієна, повага до старших і послух батькам. Теми не нові, але дорослим потрібно креативно донести їх дітям, щоб вони змогли застосовувати це у своєму житті. Анімаційний ролик короткий, містить у собі кілька теоретичних і практичних рубрик.

ЯК І ДЕ МОЖНА ПОДРУЖИТИСЯ З РОБИКОМ?

— Як діти можуть ближче познайомитися з Робиком?

— Діти можуть додати Робика в друзі ВК або на Фейсбукці й поставити йому будь-які запитання, які їх цікавлять. Робика можна зателефонувати й поговорити з ним особисто. Також ми організовуємо дуже багато акцій, на які головний герой «Суперкниги» приїздить особисто. Це незабутній час для всіх! Діти його дуже люблять і завжди радісно зустрічають.

— Усе частіше юні телеглядачі бачать улюбленого героя «Суперкниги» в публічних місцях і на масових заходах. Де можна побачити Робика найближчим часом?

— Робик бере участь у багатьох акціях і заходах у різних містах України. Стежте за розкладом на офіційних сторінках «Суперкниги» ВК й на Фейсбукці.

СОЦІАЛЬНИЙ НАПРЯМОК ПРОЕКТУ «СУПЕРКНИГА»

— Наскільки важлива соціальна складова проекту «Суперкнига»?

— Допомогати нужденним — це природна реакція кожної людини, а тим більше християнина. Якщо ми читаємо Біблію й виконуємо те, що написано, то обов'язково повинні виявляти співчуття й допомагати. Суперкнига — проект для дітей. Ми повинні зробити все, щоб дитинство було позитивним, здоровим фізично й духовно. Найменше, що ми можемо зробити, — це подарувати дітям свято, тому з величезною радістю беремо участь у різних соціальних заходах.

— Кому та яким чином плануєте допомогти найближчим часом?

— Є кілька важливих проектів, які ми хочемо здійснити. Наприклад, допомога в організації й проведенні таборів для дітей із зони АТО, створення серій мультфільму із сурдоперекладом, допомога дітям із онкозахворюваннями й особливими потребами.

— Як можна приєднатися до участі в соціальних проектах?

— Усі бажаючі можуть приєднатися до участі в добрих справах, підтримавши проект фінансово. Я вдячна всім партнерам Асоціації «Еммануїл» за сприяння й допомогу.

ПІДГОТОВКА ДОВГООЧІКУВАНОГО ДРУГОГО СЕЗОНУ МУЛЬТФІЛЬМУ «СУПЕРКНИГА»

— Після старту проекту у квітні 2014 р. вийшло 13 нових серій мультфільму «Суперкнига». Чи заплановане дублювання й адаптація другого сезону? Коли будуть готові наступних 13 серій?

— Переклад і дубляж серій другого сезону вже в процесі. Дуже сподіваємося, що на Пасху глядачі побачать нові серії мультфільму.

— Що особливого в другому сезоні?

— Насамперед, сучасна інтерпретація біблійних історій, які не ввійшли в перший сезон. Серед них: Ноїв ковчег, історія Йони, добрий самарянин і багато інших відомих історій, які обов'язково сподобаються глядачам.

— Які біблійні історії екранізовані й представлені в наступних 13-ти серіях?

— «Йосип і сні фараона», «Вогненна піч», «Рахав і стіни Єрихона», «Йона», «Цариця Естер», «Іван Хреститель», «Павло і аварія корабля», «Йов», «Ноїв ковчег», «Гедеон», «Зречення Петра», «Блудний син», «Ілля та пророки Ваала».

— Чи можна подивитися «Суперкнигу» на телебаченні?

— У період різдвяних і пасхальних свят плануємо розміщення нових серій на телевізійних каналах.

— Що б Ви порекомендували тим, хто працює з дітьми в школах, інтернатах, дитбудинках, клубах і бажає привести їх до Бога?

— Будьте прикладом для дітей! Обов'язково прислухайтесь до потреб кожної дитини, щоб ніхто не залишився наодинці із труднощами й проблемами. Любіть дітей і будьте креативними! 🙌

Розмовляла **Ксенія Кузнюк**

Якщо вас зацікавив проект «Суперкнига» або виникли запитання, повідомте нам: 067-404-29-69, info@superknigaclub.tv

superknigaclub.tv — кращий ресурс для роботи з дітьми
superkniga.tv — захоплюючий сайт для дітей
superbookshop.co — магазин Суперкниги
superkniga.emmanuil.tv — інструмент для пожертвувань
superknigaclub.tv/product/lager-kluba-superknigi-spasateli-elektronnaya-kniga — табірна програма «Рятувальники»
Офіційні сторінки Суперкниги в соціальних мережах:
http://vk.com/superkniga_group
<https://www.facebook.com/superkniga.tv>
Офіційні сторінки Робика в соціальних мережах:
<https://www.facebook.com/robiksuperkniga>
<http://vk.com/robiksuperkniga>
Телефон Робика: 0 800 50 77 50 (по Україні безкоштовно)

ОСВІТА І НАУКА: ФОРМУВАННЯ ОСОБИСТОСТІ НА ОСНОВІ ХРИСТІЯНСЬКИХ ЦІННОСТЕЙ

22 грудня 2015 р. у Верховній Раді України відбувся Всеукраїнський науковий круглий стіл «Освіта і наука: формування особистості на основі християнських цінностей» за ініціативою Міжфракційного депутатського об'єднання «За духовність, моральність та здоров'я України» та Ради молодих учених при Міністерстві освіти і науки України.

Близько 100 учених різних наукових галузей знань з усіх регіонів України приїхали в Київ із метою презентації своїх наукових досліджень із питань:

- впливу християнства на розвиток України та інших країн світу;
- оцінки християнських цінностей як фактора впливу на розвиток науки і освіти у світі та формування цінностей у громадян України.

Голова Міжфракційного депутатського об'єднання «За духовність, моральність та здоров'я України» Павло Унгурян привітав учасників і зазначив, що в Україні відбувається трансформація світогляду суспільства. Країна прийняла рішення про інтеграцію у Європу, котру формувало християнство. Найкращі школи, лікарні, підприємства Європи і США були засновані християнами, тому наразі є важливим завдання визначити й запропонувати, яким чином професіонали з християнським світоглядом можуть позитивно впливати на науку, освіту, державність в Україні.

Лілія Гриневич, голова Комітету з питань науки і освіти Верховної Ради України, зазначила, що основною складовою при здобутті освіти є система цінностей, яка формується в дитини. Знання є значно швидкоплинніші, ніж система цінностей, яка дозволяє дитині робити правильний вибір, приймати правильне рішення, правильно спрямувати свою життєву дорогу. Новий закон про освіту повинен дати відповідь на питання, що лежить в основі цінностей українців, які себе ідентифікують здебільшого як християнська держава. Ми все ще пожинаємо плоди радянського трактування принципу відокремленості церкви й школи. Принцип невтручання у справи не означає, що церква й освіта не можуть взаємодіяти. Виховання людини є найкращим полем такої взаємодії. У Європі християнські школи й університети демонструють одну з найкращих якостей освіти.

Загалом учені з усієї України констатували, що сьогодні йде велика боротьба за християнську культуру Європи.

Заперечуючи роль християнства як вагомого чинника розвитку Європи й України і відтинаючись від християнської культури, ми ризикуємо втратити нашу ідентичність.

Народні депутати та науковці дискутували й пропонували шляхи вирішення нагальних проблем у науці й освіті з позиції християнських цінностей.

- Лобіювання законопроектів, які захищають християнські цінності, зокрема родинні.
- Запровадження в освітніх закладах предмета християнської етики, християнської культури. У вишах України запровадити курси християнської філософії, економіки, політології, релігієзнавства й утворити факультети богослов'я, які є в більшості університетів Європи.
- На міжнародному рівні поглиблювати співпрацю з християнськими сусідами, у яких на державному рівні можна побачити чіткі християнські позиції.
- Надати можливість ефірного часу на державних телеканалах для пропагування християнських цінностей.

Підсумком круглого столу стало рішення створити Асоціацію вчених-християн, проводити щорічний форум, на якому презентувати дослідження й проекти щодо поглиблення науки й освіти на основі християнських цінностей, розширити взаємодію з міжнародними науковими й освітніми закладами, що поділяють християнський світогляд. 📌

www.imzo.gov.ua/2015/12/24/vseukrayinskiy-krugliy-stil-osvita-i-nauka-formuvannya-osobistosti-na-osnovi-hristiyanskih-tsinnostey-u-verhovniy-radi-ukrayini/

ДУХОВНО-МОРАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ В НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ВОЛИНИ

За ініціативи Громадської ради при Міністерстві освіти і науки України зі співпраці з церквами та релігійними організаціями спільно з Всеукраїнським благодійним фондом «Східноєвропейська гуманітарна місія» 3 грудня 2015 р. робоча група в складі голови Ради В. Марущенка, головного спеціаліста Міністерства освіти і науки України Р. Євтушенко, доктора педагогічних наук, професора кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ІМП ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН

України І. Сіданіч та директора ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія» Д. Новікової відвідала провідні загальноосвітні навчальні заклади Волині.

За участі заступника начальника управління освіти, науки та молоді Волинської облдержадміністрації Л. Плахотної та ректора Волинського інституту післядипломної педагогічної освіти П. Олешка гості ознайомилися з системою викладання предметів духовно-морального спрямування в області.

На базі Ківерцівської експериментальної Всеукраїнської рівня ЗОШ-коплексу І–ІІІ ст. делегати обговорили проблеми морально-етичного виховання підростаючого покоління й відвідали урок української мови на тему: «Зв'язок прикметника з іменником» (Л. Соболю, учитель початкових класів, спеціаліст вищої категорії, учитель-методист), динамічну перерву для учнів 3–4 класів (О. Супоровська, педагог-організатор, учитель музики, спеціаліст І категорії) та виховний захід «Ось Бог твій» (В. Волощук, учитель основ християнської етики, спеціаліст І категорії).

Досвід національно-патріотичного виховання учнівської молоді та викладання предмета «Основи християнської етики» учасники вивчали на базі Луцького навчально-виховного комплексу «Гімназія № 14 ім. В. Сухомлинського». Директор гімназії М. Кардаш представила кращі здобутки закладу та інноваційні ідеї, які педагоги успішно втілюють у навчально-виховному процесі. Досвід використання педагогічним колективом гімназії упродовж кількох десятиріч етнопедагогіки в навчанні та вихованні підростаючого покоління підтверджує дієвість та високу результативність авторської виховної системи з формування національної свідомості та самосвідомості учнів.

Під час круглого столу з питань духовного-морального виховання учнівської молоді, який відбувся на базі Люблинецького навчально-виховного комплексу «ЗОШ-інтернат

І–ІІІ ст. — ліцей», за участю вчителів, батьків та учнів обговорено стан викладання курсу «Основи християнської етики». Відбулася презентація досвіду роботи педагогічного колективу закладу над науково-методичною проблемою «Духовне виховання в навчально-виховному процесі».

У рамках благодійної акції «Набір християнської літератури — у кожную школу» учні та педагоги отримали комплекти літератури духовно-морального спрямування від ВБФ «Східноєвропейська гуманітарна місія».

www.uon.voladm.gov.ua/news/volyn/dukhovno-moralne-vykhovannya-v-navchalnykh-zakladakh-volyni/

НАВЧАЛЬНА ПРОГРАМА ДУХОВНО-МОРАЛЬНОГО ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ

Незважаючи на загальну депресію в українському суспільстві, пов'язану з військовою агресією та економічною кризою, більшість наших співгромадян працюють відповідально, чесно, творчо на своїх маленьких «фронтах». Не можна забувати, що наші діти ростуть, розвиваються, дорослішають та потребують правильної постанови в житті.

Тож, колектив Юженського садочку «Казка», що 15 років працює над методичною проблемою «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку», вдруже отримав гриф Міністерства освіти і науки України (Протокол № 1/11-19157) для авторської програми з цієї ж теми.

Метою програми духовно-морального виховання дітей дошкільного віку є ознайомлення з християнськими моральними цінностями, формування в дітей християнських моральних чеснот. У процесі досягнення мети передбачається реалізація таких завдань:

- створення належних морально-етичних умов для самопізнання, самореалізації дітей дошкільного віку;
- ознайомлення дітей із основами християнської моралі як фундаменту загальнолюдських цінностей;
- ознайомлення дошкільників із християнськими моральними цінностями: істини, благочестя, добра, любові, краси, гідності, обов'язку, совісті, честі;
- формування свідомої та відповідальної особистості дитини на основі християнських духовних, моральних та культурних цінностей;
- збагачення словника дітей словами, пов'язаними із засадами духовно-морального виховання;
- залучення дітей до активної діяльності на основі духовно-моральних цінностей;
- забезпечення взаємозв'язку сім'ї і дошкільного навчального закладу в духовно-моральному вихованні дітей.

У навчальній програмі «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнсько-моральних цінностях» виділено вісім тематичних розділів:

- Світ — чудовий задум Творця
- Дитина — Боже творіння
- Любов — найвища заповідь Христа
- Моральні закони Святого Письма
- Моральні чесноти у старозавітних образах
- Любов і милосердя в земному житті Ісуса Христа
- Християнські свята в культурі українського народу
- Відданість Батьківщині на прикладах національної духовної культури

Кожний тематичний розділ висвітлює окремий напрямок, а саме: походження природи, людини, сім'ї, суспільства, людських чеснот, ознайомлює із засновником християнства, показує вплив християнських свят та виховання патріотизму на прикладах національної духовної культури. Розділи є загальними для молодшого, середнього та старшого дошкільного віку, але доповнюють і розширюють інформацію відповідно до вікових можливостей сприйняття матеріалу дошкільниками. Наприклад, тематичний розділ «Любов — найвища заповідь Христа». Молодша група: вчити виявляти любов до мам, тата, сестрички, братика, бабусі та дідуся. Середня група: практикувати поширення любові не лише на родину, а й на оточуючих людей, друзів, сусідів тощо. У старшій групі вчити виявляти любов до Бога та до ближніх (одиноких, сиріт, знедолених, інвалідів, безпритульних тощо).

Навчальна програма «Духовно-моральне виховання дітей дошкільного віку на християнсько-моральних цінностях» є християнсько-світоглядного культурного та освітньо-виховного спрямування, яка вибудовується як фундамент буттєвих цінностей сучасної дитини. вона не

є вченням віри, не включає релігійних обрядів, не ставить за мету залучення до певної конфесії й передбачає виховання в дітей поваги до свободи совісті, релігійних та світоглядних переконань інших людей, здатності до співжиття в полікультурному та поліконфесійному українському суспільстві.

Запропонована програма є результатом критичного осмислення попередніх програм та аналізу інших відомих програм аналогічного спрямування. Внесені зміни та доповнення зумовлені врахуванням зауважень і побажань, а також практикою роботи з цього предмета в дошкільних навчальних закладах різних регіонів України. Це результат наполегливої праці педагогів-практиків та науковців, таких як: А. М. Богуш (науковий керівник), В. Є. Сучок, В. М. Жуковський, І. Л. Сіданіч, Т. В. Саннікова, В. В. Скрипник, Т. В. Оборіна, О. М. Біда, Т. І. Яременко.

Програму рекомендуємо впроваджувати в навчально-виховний процес дошкільного навчального закладу за бажанням батьків дітей, зафіксованим у письмовій згоді (заяві).

Педагоги, які працювали над Програмою духовно-морального виховання дітей дошкільного віку, багато уваги приділили ідеям засновників педагогічної науки — Я. А. Коменського та К. Д. Ушинського. Так, на думку великого педагога Яна Амоса Коменського, моральність, поряд із мудрістю та благочестям, входить до трьох основних якостей людини, які складають її суть. Освіта — лише перший щабель на шляху до триєдиної мети виховання. Вона дає мудрість (пізнання себе й усіх речей). Але «нещасна та освіта, яка не переходить у моральність і благочестя». Тому моральне виховання він називає наступним, вищим етапом підготовки людини до життя. Моральні якості потрібно прищеплювати юнацтву всі без винятку, причому починати робити це з якомога молодшого віку.

Наводимо приклад заняття з Програми, сподіваючись на плідне втілення наших творчих напрацювань в роботу усіх дошкільних закладів України.

ШАНУВАННЯ БАТЬКІВ — БОЖА НАСТАНОВА

Заняття для молодшого дошкільного віку

Мета: ознайомити дітей із Божими Заповідями; виховувати шанобливе ставлення до батьків.

Матеріал: Біблія (Еф. 6: 2-3), вірш Е. Скачкова «Заповідь», вірш К. Перелісної «Любий матусі», оповідання А. Косар «Найпотрібніша бабуся», сердечко із штучного хутра.

Словник: шанувати, піклуватися.

ХІД ЗАНЯТТЯ

Вихователь читає дітям слова з Біблії: «Шануй свого батька та матір.., щоб добре жилося тобі, і щоб ти був на землі довголітній!»

— Що таке шанувати людину? (Слухатися її, не ображати, поважати, допомагати.)

— Чому треба слухатися батьків? (Тому що так велів робити Господь.)

Вихователь читає вірш Е. Скачкова «Заповідь»

Слухай маму, слухай тата —
Житимеш років багато.
Обіцяв благословити
Бог усіх слухняних діток.
Це є заповідь Творця —
Бога нашого Отця!

Скажіть, діти, чому ми так любимо й шануємо батьків? Тому що немає у світі рідніших людей, ніж батьки. Вони піклуються про вас, вони вам допомагають, не сплять, коли

ви хворієте, віддають вам усе найкраще. Вони обіймають і цілують вас, купують іграшки, ласощі, граються з вами.

Дидактична гра «Скажи приємне слово»

Вихователь пропонує дітям передавати по колу сердечко із штучного хутра (попереднє обговорення: велике, м'яке, тепле) з приємними словами про батьків: «мама добра», «тато ласкавий», «тато грає зі мною у футбол» тощо.

Вихователь читає вірш К. Перелісної «Любий матусі»

Гарна ти, матусю,
Люба дуже, мила!
Ти мене ще змалку
Звичаю навчила.
І щодня навчаєш,
Як любить родину,
Мову нашу гарну,
Рідну Україну.
Буду українка,
Як і ти, матусю,
І за ту науку
Я тобі вклонюся.

Фізкультхвилинка

Діти стають у коло, беруться за руки.

Мама — сонечко в сім'ї, *(йдуть по колу)*

Ми — промінчики її. *(зупиняються, піднімають руки вгору)*

Якщо сонечко в оселі, *(відпускають руки)*

То промінчики веселі. *(стрибають, граються, сміються)*

А ще, діти, не можна забувати про батьків наших батьків, тобто про дідуса та бабусю. Вони теж люблять вас, онуків, і чекають від вас ласки й уваги.

Вихователь читає оповідання А. Косар «Найпотрібніша бабуся»

Четверо хлопчиків сиділи на лаві під березою і сперечались, чия бабуся найпотрібніша.

— Моя бабуся дуже потрібна, — сказав перший хлопчик. — Вона кухар у нашому дитсадочку й пече дуже смачні пиріжки. Її всі діти люблять.

— Ні, моя потрібніша, — заперечив другий хлопчик. Вона — лікар. Її возять на машині «швидкої допомоги». Бабуся всіх хворих лікує.

— А моя, — сказав третій хлопчик, — працює у філармонії. Вона грає на скрипці. Її концерти транслюють на радіо.

Четвертий слухав, слухав цю суперечку та й каже:

— А моя бабуся мене з братиком доглядає. У неї теж багато роботи. І для нас вона найпотрібніша.

Отже, пам'ятаєте, чого нас навчає Бог? Шанувати і любити батьків. 🍷

Матеріал підготувала **Віра Сучок**,
завідувачка ДНЗ № 4 «Казка»
м. Южного Одеської обл.

Повний текст програми, а також теми занять для вікових груп за виховними напрямками розміщено на сайті часопису «Слово вчителю»:
slovovchitelyu.org/rubrik/metodika/prohrama-duhovno-moralnoho-vyhovannya-ditej-doshkilnikov/

У співпраці дитина може зробити більше, НІЖ САМОСТІЙНО

Стратегічна мета сучасної освіти — закласти фундамент для формування демократичного суспільства, для якого вихованість, освіченість, духовність та культура — це найвищі цінності. Для цього вона повинна бути особистісно орієнтованою, що підтверджують результати досліджень сучасних вітчизняних психологів і педагогів, таких як: Л. Гейхман, Г. Герман, М. Гузик, Д. Кавтарадзе, Л. Корнєєва, Е. Коротаєва, Е. Мейєр, Г. Розенбуш, О. Савченко, Й. Швердфегер та ін.

Групова робота — це унікальна організація уроку

Педагогічне стимулювання розвитку творчих здібностей на практиці відбудеться за умов зміни уявлень про характер стосунків між учителем та учнем, утвердження стилю довіри, співробітництва та співтворчості. Цьому сприяє віра вчителя у творчий потенціал, здібності та можливості учня, урахування індивідуальних психічних та інтелектуальних особливостей кожного вихованця, опора на прагнення учня самовиразитися й самореалізуватися серед інших особистостей як індивідуальність. Для цього потрібно, щоб учитель створював доброзичливу атмосферу на уроках, давав дитині можливість висловлювати власні думки, забезпечував толерантність до поглядів інших під час творчої діяльності та оцінки її результату, давав кожному учню право на помилку.

Для досягнення цієї мети використовують методику групової навчальної діяльності, тобто таку форму організації навчання, коли учні, працюючи у малих (2–7 осіб) групах, об'єднані спільною навчальною метою й колективнорозподіленою діяльністю, а вчитель керує роботою кожного з них опосередковано, через завдання, якими він спрямовує діяльність малих груп.

Як вид навчальної діяльності школярів, групова діяльність багатofункціональна. У груповій навчальній діяльності учні показують високі результати засвоєння знань, формування вмінь. Пояснюється це тим, що в цій роботі слабкі учні виконують за обсягом будь-яких вправ на 20–30 % більше, ніж у фронтальній роботі. Груповою формою роботи сприяє також організації більш ритмічної діяльності кожного учня.

Важливу роль групова діяльність відіграє у досягненні **виховної функції** навчання. Завдяки особливостям організації групової роботи, розподілу функцій і обов'язків між учасниками діяльності, обміну думками, взаємній вимогливості й допомозі, взаємоконтролю та взаємооцінці формується колективізм і духовно-моральні якості особистості.

Груповою навчальною діяльністю виконує й **організаційну функцію**. Полягає вона в тому, що учні вчать розподіляти обов'язки, спілкуватися один з одним, вирішувати конфлікти, що виникають у спільній діяльності. У груповій роботі дитина бере на себе функції вчителя й виконує дорослі види діяльності.

Саме групова робота найкраще допомагає **розвитку комунікативних здібностей** учнів.

Груповою роботою — це насамперед гра, гра в організацію, гра в навчання. Як у кожній грі, тут є свої правила. Правила можуть бути опрацьовані заздалегідь і використовуватись у подальшій роботі. Правила можна опрацьовувати тут і зараз, тобто тільки для роботи над конкретним завданням. Правила можна доповнювати, змінювати. Але складати

й опрацьовувати їх треба разом з учнями. «Положення про групову і парну роботу» затверджують колективно, і потім усю роботу підпорядковують цим правилам.

Груповою роботою забезпечує взаємодію між учнями й робить непрямим керування вчителя. Він виступає організатором початку й кінця роботи: формулює завдання, спільну інструкцію з його виконання, разом із учнями оцінює результати. Етап спільної оцінки допомагає формуванню самооцінки й самоконтролю школярів. Дуже важливо, що оцінюється робота всієї групи, а не окремих учнів. Помилки дітей обговорюють тільки в групі. Робота учнів перетворюється з індивідуальної діяльності кожного учня в співпрацю. Учні вимушені навчитися домовлятися швидко, не враховуючи особистих інтересів. Поступово учень починає відчувати клас частиною свого світу, він зацікавлений у підтриманні дружніх стосунків. Ця форма роботи має велике значення для формування самостійності школяра. Працюючи в команді, учень має можливість проявляти ініціативу (вибрати завдання, поради, як організувати роботу); вчитися планувати свої дії, переконувати, нести відповідальність за себе й команду.

Методичні аспекти організації групової роботи учнів

Велике значення має процес розподілу дітей класу на групи з урахуванням їх особистих можливостей. Відомо, що слабкому учневі потрібні не стільки сильні, скільки терплячі й доброзичливі партнери. Школяреві з високою активністю потрібен партнер, здатний стежити за ходом міркувань. Об'єднання дітей «за бажанням» не завжди дає хороший результат.

Найкраще відразу визначити час на висловлення кожного в групі й спільне обговорення. Це допомагає досягти згоди щодо відповіді або рішення.

Головні напрямки організації групової форми навчання:

1. Ясно і чітко сформулювати завдання. Дати учням інструкції з виконання роботи. Наприклад, можна поради учням розглядати предмет з різних точок зору, або записати на дошці ключові слова для обговорення теми тощо.
2. Визначити, хто буде головуючим, посередником, секретарем, доповідачем (лідер, спікер, аналітики). Розподілення вчителем ролей в групі має особливе значення на перших етапах формування груп. Пізніше це можуть робити самі учні.
3. Важливою є поведінка учителя під час групової роботи. Він може контролювати, організовувати, оцінювати роботу учнів, пропонувати різні варіанти рішення, бути наставником, джерелом інформації. Разом із тим пам'ятати, що недоцільно:
 - приділяти увагу тільки одній групі, забувши про інші;
 - виправляти помилки (окрім тих випадків, коли учні самі звертаються по допомогу);
 - виправляти або критикувати перші висловлювання, навіть, якщо припущено грубу помилку. Цю роботу повинні виконати учні в доброзичливій формі;
 - давати відповідь на запитання, якщо на нього може відповісти хтось із учнів;
 - ходити по класу або стояти біля однієї партії. Учні часто соромляться висловлювати думку в присутності учителя. Але ближче до кінця роботи, коли учасники вже ведуть розмову, педагог може взяти участь в обговоренні: слухати, направляти, відповідати на запитання.

Загальні правила організації групової роботи

1. Дитячу співпрацю вчителю потрібно культивувати з такою самою ретельністю, як і будь-яку іншу навичку (без опрацювання всіх «ритуалів» взаємодії до автоматизму неможливо організувати складніші вільні та творчі форми спільної роботи учнів).
2. Уводячи нову форму співпраці, необхідно надати їй зразок. Кілька зразків різних стилів взаємодії дають можливість учням обрати свій власний стиль.
3. Зразок спільної роботи буде опанований молодшими школярами лише після аналізу 2–3 помилок, пов'язаних із ходом взаємодії.
4. Об'єднувати учнів у групи варто з урахуванням їхніх особистих схильностей.
5. Для спрацювання груп потрібно щонайменше 3–5 занять, тому часто пересаджувати молодших школярів не варто. Але закріплювати єдиний склад груп на великий термін також не можна: діти мають набути досвіду співпраці з різними партнерами.
6. Під час оцінювання роботи групи слід підкреслювати такі чесноти: терплячість, доброзичливість, дружелюбність тощо. Оцінювати можна лише спільну роботу групи.
7. Групова робота потребує переставлення парт. Парти треба ставити так, щоб молодшим школярам зручно було дивитися один на одного.
8. Не можна займати учнів спільною роботою більше ніж 10–15 хв. уроку. Оптимальний час роботи груп у початковій школі — 5–7 хв., для повного циклу (групове обговорення, міжгруповий діалог, рефлексія спільної роботи) — 15–20 хв.
9. Не можна вимагати абсолютної тиші під час спільної роботи: діти мають обмінюватися думками, висловлювати власне ставлення до роботи товариша.
10. Не слід дисциплінувати дітей шляхом позбавлення права брати участь у груповій роботі.

Форми і принципи групової навчальної діяльності

Групова робота передбачає спільне планування навчальної діяльності, вибір методів та засобів її здійснення. Серед її форм розрізняють: бригадну, ланкову, парну.

Бригадна форма має два різновиди організації навчальної роботи: кооперативно-груповий (кожна група виконує своє завдання, яке є однією зі складових загального); диференційовано-груповий (завдання розподіляються між учнями з різними навчальними можливостями залежно від складності їх виконання).

Ланкова форма. Як і за бригадної форми, клас об'єднують у групи з 4–6 осіб. Вважається за доцільне включення в них учнів із різними навчальними можливостями. Вони працюють за єдиними завданнями, закріплюючи чи аналізуючи пояснений учителем навчальний матеріал або застосовуючи його на практиці.

Парна робота найчастіше передбачає допомогу сильно-го учня слабшому. Пари бувають постійними або змінними, залежно від особливостей навчальних завдань. Часто робота у парі передбачає взаємне навчання та взаємоконтроль.

Роботу в парах можна проводити на будь-якому етапі уроку. Отримавши завдання, учні активно співпрацюють упродовж наперед визначеного часу (до 3–5 хв.). Учасники

обмінюються думками, щоб потім озвучити їх перед усім класом. Серед завдань можуть бути такі: обговорити питання, взяти інтерв'ю, розробити план, порівняти, заперечити одне одному тощо.

Групова форма навчальної діяльності в порівнянні з іншими організаційними формами має низку переваг:

- за той самий проміжок часу обсяг виконаної роботи набагато більший;
- висока результативність у засвоєнні знань і формуванні вмінь;
- формується вміння співпрацювати;
- розвиваються гуманні стосунки між дітьми;
- формуються мотиви навчання;
- розвивається навчальна діяльність (планування, рефлексія, самоконтроль, взаємоконтроль).

Над проблемою організації роботи в групах працював естонський учений Хейно Лійметс, який виділяє наступні принципи групової роботи:

- клас розбивають на кілька груп від 3 до 6 осіб; — кожна група отримує своє завдання, яке може бути однакове для всіх чи диференційоване;
- усередині кожної групи, між її учасниками розподіляються ролі («лідер», «спікер», «аналітики» тощо);
- процес виконання завдання в групі здійснюється на основі обміну думками, оцінками;
- вироблені в групі рішення обговорюються всім класом.

На жаль, на сьогоднішній день шкільна практика характеризується загалом низьким рівнем використання групової діяльності, педагоги шкіл недостатньо обізнані з методикою групової навчальної діяльності, а учні належним чином не підготовлені до групової навчальної праці в урочний час. Учителі лише епізодично вдаються до створення малих навчальних груп учнів, не дотримуючись при цьому визначених груповою динамікою умов формування групових суб'єктів діяльності. Частково це можна пояснити тим, що впровадження групової навчальної діяльності потребує додаткових затрат часу, оскільки необхідно здійснити відповідне тематичне планування, розробити структуру проведення занять, скласти варіанти завдань. Проте в тих класах, де застосовується групова навчальна діяльність, учні показують високі результати в навчанні. Слабкі учні збагачуються новою інформацією, мають змогу вчасно отримати додаткові пояснення з незрозумілих питань. Завдяки контролю з боку сильних учнів вони припускаються менше помилок. Середні учні в умовах групової роботи оперативно опановують незрозумілі питання, ефективні способи розв'язування математичних задач. Сильні учні, допомагаючи засвоювати навчальний матеріал товаришам у групі, перевіряють і закріплюють свої знання. Таким чином, уміло організована групова навчальна діяльність підтверджує висновок Л. С. Виготського про те, що «у співпраці дитина може зробити більше, ніж самостійно».

Ірина Сіданіч, д-р пед. н., проф. кафедри управління навчальним закладом та педагогіки вищої школи ІМП ДВНЗ «Університет менеджменту освіти» НАПН України

Джерела

1. Антонюк О. Інтерактивні форми та методи навчання / Ольга Антонюк // Початкова освіта. — 2013. — № 7 (679). — С. 10.
2. Бірка О. Б. Групова робота як одна із форм організації колективної роботи учнів на уроці / О. Б. Бірка // Початкове навчання та виховання. — 2010. — № 19-21. — С. 15-26.
3. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С. У. Гончаренко. — К.: Либідь, 1997. — 375 с.
4. Лійметс Х. Й. Групповая работа на уроке / Хейно Йоханнович Лійметс. — М.: Знание, 1975. — 60 с.

Використання методів групової роботи НА УРОКАХ ХРИСТИЯНСЬКОЇ ЕТИКИ

«Загальна угода»

Мета: навчити учнів під час роботи в малій групі поводитись із відповідальністю й співпрацювати один з одним таким чином, щоб вони виконували свою роботу та самі керували своєю поведінкою.

Обладнання: вчителю потрібні дошка й крейда, щоб вести записи при обговорюванні «Загальної угоди», а також великий аркуш паперу, на якому ця угода буде записана й вивішена в класі.

Алгоритм діяльності

Об'єднати учнів у три групи. Кожна група отримує аркуш паперу А3 і конверт із завданням.

Завдання: визначити норми поведінки в класі під час уроку християнської етики, які б починалися такими словами: «У нашому класі бажано...», «У нашому класі обов'язковим є...», «У нашому класі не можна...» Напрацьовані правила кожна група записує на свій аркуш. Завершивши, усі групи презентують результат роботи. Учитель пропонує знайти ті правила, які збіглися в усіх групах і виписати їх окремо, при цьому зміст і формулювання правил уточнюють і обговорюють. Після обговорення проводять голосування.

Застосування

Ці методи можна використовувати при вивченні таких тем: «Закони Божі й закони людські» (5 кл.), «Моральні засади християнства» (7 кл.), «Мораль і право» (8 кл.), «Мораль Старого Завіту» (11 кл.), або на вступних уроках, коли встановлюються правила поведінки учнів на уроках.

«Ручки всередині»

Мета: навчити учнів розподіляти час, відведений для роботи групою, рівномірно між усіма членами групи.

Алгоритм діяльності

Зачитується біблійний текст, і кожен учень у групі висловлює свою думку щодо прочитаного. Висловившись, кладе свою ручку або олівець у центр столу, за яким сидить група — щоб відзначити, що він зробив свій внесок у загальну роботу. У будь-який момент учитель може підійти до групи, вибрати ручку на столі й запитати, який внесок зробив власник цієї ручки.

Застосування

Цей метод добре використовувати, коли вивчають притчі Ісуса Христа в 6 класі.

«Ротаційні трійки»

Мета: сприяти активному, ґрунтовному аналізу та обговоренню нового матеріалу з метою осмислення, закріплення та засвоєння.

Алгоритм діяльності

Розробити запитання, які б допомогли учням почати обговорення нового або роз'яснювального матеріалу.

Об'єднайте учнів у трійки. Розмістіть трійки так, щоб кожна з них бачила трійку праворуч і трійку ліворуч. Разом усі трійки мають утворити коло. Дайте кожній трійці відкрите питання (питання, які змушують думати й висловлюватися). Наприклад, тема «Життєвий шлях людини» (7 кл.), до всіх груп учитель ставить запитання «Що таке життя?», «Яким було життя Ісуса Христа і святих праведників?» Кожен у трійці повинен відповісти на це запитання по черзі.

Після короткого обговорення учні розраховуються від 1 до 3. Учні з номерами 1 переходять до наступної трійки за годинниковою стрілкою, а учні з номерами 2 переходять через дві трійки проти годинникової стрілки. Учні з номерами 3 залишаються на місці. Трійками можна рухати стільки, скільки є запитань.

Потім учні повертаються в свою першу трійку й обговорюють інформацію, яку отримали від інших груп; лідер трійки висловлює думку своєї групи з того чи іншого питання, а вчитель, вислухавши кожного лідера групи, робить узагальнення.

«Поняття про...»

Мета: оперативне включення учнів у діяльність, актуалізація опорних знань чи мотивація навчальної діяльності, розвиток мислення учнів.

Обладнання: скринька з картками.

Алгоритм діяльності

У гарно прикрашену скриньку кладуть картки із різними зображеннями, наприклад: хліб, мед, молоко, меч, цифра 66, розгорнена книга, посередині літери СЗ або НЗ тощо. Кожен лідер групи вибирає по декілька карток, після чого учні обговорюють в малих групах поняття з карток. Закінчивши обговорення, кожна група представляє результати.

Застосування

Цей метод можна використати на будь-якому уроці, скажімо, до теми «Біблія — Слово Боже до людини».

«Читаємо і запитуємо»

Мета: навчити учнів працювати в парах із друкованим джерелом інформації; знаходити ключові поняття; формулювати запитання; працювати з партнером.

Алгоритм діяльності

Об'єднуємо учнів у пари для читання біблійної історії. Після цього вони мають обговорити, які ключові питання слід поставити до цього тексту. Перший учень формулює запитання, другий відповідає. Якщо перший учень погоджується з відповіддю, вони записують запитання й відповідь на аркуші паперу. Потім учні міняються ролями. Процес повторюється, поки прочитають текст.

У процесі самостійної роботи учнів учитель ходить по класу й уважно слухає, що запитують і що відповідають учні, відтак організовує обговорення написаних ключових понять, запитань і відповідей у загальному колі.

«Фішбоун» (Риб'ячий кістяк)

Мета: навчити учнів читати друковані тексти в групі осмислено, цілеспрямовано, критично мислити, робити спостереження за текстом, «бачити» причини й наслідки подій, формулювати проблеми, досліджувати їх, робити висновки.

Алгоритм діяльності

Учитель роздає картки, на яких намальований риб'ячий кістяк. Учні самостійно читають біблійний текст. У «голові» риби записують тему уроку або проблему, яка розглядається в тексті. Далі визначають і записують на верхніх «кісточках» причини виникнення досліджуваної проблеми. На нижніх «кісточках» записують факти, що підтверджують наявність сформульованих ними причин або наслідки. Свій висновок з досліджуваного питання школярі записують у «хвості риби».

Застосування

Наприклад, тема «Гордіня та зарозумілість» (5 кл.).

«Таблиця ПМЦ» (Плюс+, Мінус -, Цікаво?)

Мета: створити умови для формування в учнів навичок критичного мислення, вміння осмислювати, оцінювати та диференціювати навчальну інформацію; розвивати вміння «привласнювати» нові знання; формувати власне ставлення до матеріалу, який вивчають.

Алгоритм діяльності

Учитель пропонує учням під час читання тексту заповнювати таблицю: робити у відповідних колонках лаконічні записи щодо характеру інформації (позитивна, негативна, цікава).

«П+» Позитивне	«М - » Негативне	«Ц ?» Цікаво

Застосування

Цей метод можна використати до тем «Повага до людей» (6 кл.), «Рішучість і відвага у житті» (7 кл.), «Християнське подружжя» (10 кл.).

«Кластер»

Мета: навчити учнів представляти на уроці великий обсяг інформації в структурованому й систематизованому вигляді, виявити ключові слова теми; розвивати мислення, робити його більш гнучким, позбавлятися стереотипів, догматичне мислення перетворювати в критичне.

Обладнання: аркуш паперу, ручки або олівці.

Алгоритм діяльності

Об'єднати учнів у декілька груп. Кожна група посередині аркуша паперу записує ключове слово чи речення теми. Кругом нього — слова чи речення, що доповнюють тему. Довкола записаних слів з'являються «супутники» і встановлюються нові логічні зв'язки. Записують стільки ідей, скільки їх буде названо в групі.

Після завершення роботи в групах учитель робить великий загальний кластер на дошці.

Застосування

Цей метод можна використати до теми «Любов як вияв самовідданості» (5 кл.), «Євангеліє — Добра Новина» (6 кл.), «Родина — перша школа суспільного життя» (11 кл.).

«Кубування»

Мета: навчити учнів застосовувати знання на практиці; розвивати різні типи мислення: аналітичне, критичне, логічне; створювати умови для узагальнення та закріплення знань школярів.

Обладнання: друкований біблійний текст, кубик із написаними на кожній стороні вказівками щодо напрямку мислення або письма.

Алгоритм діяльності

Це навчальна методика, яка пропонує учням відповісти на 6 запитань різних типів, що стосуються теми.

Наприклад, можливі такі вказівки на сторонах куба:

1. Опиши це (колір, форма, розміри).
2. Порівняй це (на що схоже? від чого відрізняється?).
3. Добери асоціації (про що змушує думати? що спадає на думку?).
4. Проаналізуй це (яким чином це зроблено? ви це знаєте?).
5. Як його використати (знайти застосування)?
6. Запропонувати аргументи «за» або «проти» цього (що в ньому доброго чи поганого? займіть певну позицію).

Кубування — це приклад ігрової методики, а також один із методів навчання, що полегшує всебічний розгляд теми. Учні можуть виконувати кубування в парі, потім об'єднатися в групи. Через кубик можна провести ключове слово теми, визначення або якусь іншу назву. Дуже важливо застосовувати кубування до понять (тем), добре відомих учням. Це можна робити на етапі актуалізації чи рефлексії.

Застосування

Цей метод можна використати до тем «Віра та довіра» (5 кл.), «Навернення та покаяння» (7 кл.).

Руслана Ковальчук,
учитель християнської етики Клеванської
спеціалізованої ЗОШ-інтернату № 1 та
Рівненської української гімназії

СТВОРЕНО ДОБРОМ

Інтегроване заняття з християнської етики, соціальної компетенції, мовленнєво-художньої діяльності для молодшого дошкільного віку

Автор Зінаїда Скворцова,
вихователь-методист ДНЗ № 33 м. Рівного

Мета: розвивати пізнавальний інтерес до історії створення світу прекрасним і досконалим, вміння креативно передавати сімейну єдність, використовуючи палітру фарб; ознайомити дітей із біблійною історією про створення та призначення світу, першої сім'ї; вправлятися в методиці малювання долонькою, передаючи певну думку; виховувати вміння цінувати сім'ю, навколишню природу, бажання берегти, любити й шанувати їх.

Обладнання:

демонстративний матеріал — фланель із зображенням моря та неба, відеозапис «Природа — Краса» (mover.uz/watch/m7MjDwj), ілюстрація сім'ї;

роздавальний матеріал — фігурки до фланелі; ватман, палітра із гуашевими фарбами, волога серветка;

технічні засоби — ноутбук, диск із записом релаксаційної музики.

1. Організаційний момент

Декламація вихователем вірша Катерини Перелісної «Весна»

- Що з весною настає?
- Сніг у полі розтає.
- А чому-то так буває?
- Сонце його пригріває.
- Що ж синіє на землі?
- Ніжні проліски малі.
- А що пнеться з-під листа?
- То травичка вироста.
- А над полем що бринить?
- Любий жайворон дзвенить.
- А чому-то так буває? (Відповіді дітей.)
- Пригадайте, будь ласка, який світ вас оточує, у цьому вам допоможе музика.

Гра «Відгадай за звуком»

- Шум води
- Вітру
- Дерев
- Спів птахів
- Голос тварин
- Пісня людини
- Скажіть, що нас оточує? Те, що нас оточує, — це і є світ навколо нас.

2. Мотивація до заняття

— Сьогодні спробуємо дати відповідь на запитання: як все виникло? І для чого все виникло?

Кажуть, що краще один раз побачити, ніж багато разів почути, пропоную переглянути відеозапис про те, яким гарним створений наш світ.

3. Основна частина

Перегляд відеозапису «Природа — Краса»

— То яким ви побачили створений світ? (Відповіді дітей.)

Дивлячись на все, ми розуміємо, що є Творець, Який усе створив! А ви знаєте, Хто є Творцем неба, землі, гір, тварин? Так, це Бог! Спробуємо пригадати й відтворити картину створення на фланелографі.

Предметно-практична діяльність дітей (під супровід вірша діти викладають картину).

Кажуть, Бог колись задумав
На Землі створити світ.
І шість днів Господь трудився,
Щоб зробити все як слід.
В перший день з'явилося світло,
(знімаю темне полотно з картини)
В другий — небо і хмарки,
(обвожу руками небо й хмари)
В третій — море і рослини,
(діти виставляють береги моря й рослини)
Далі — сонце, місяць і зірки.
(викладають сонце, місяць, зірки.)
В п'ятий день — птахи у небі
(викладають птахів)
Дзвінко пісню заспівали,
У морських обіймах риби
(...риб.)
В танці жваво закружляли.
А на шостий день у світі
Появилися тварини.
(...тварин.)

Діти сідають.

Дуже гарна вийшла в нас картина.

— Творець Сам дав оцінку творінню: добре.

Бесіда-діалог на основі власного досвіду дітей:

- Чому вода — це добре?
- Чому повітря — це добре?
- А сонце?
- Чому рослини — це добре?
- Яка користь від тварин?

Фізкультхвилинка (у колі показувати рухи)

Світ створений Богом за шість днів.
Ми повинні берегти навколишній світ і радіти!
Скільки у світі причин для святої радості.
Ти, серце, тільки радіти встигай.
Радій, коли бачиш розкішну квітку,
Радій, коли бачиш ясне небо та мерехтливі зорі,

Радій шуму весняного вітру над головою,
Радій далеким громам весняним,
Радій теплому дощу та барвистій веселці.

Ми радіємо і це добре, але мені здається, що наша картина не закінчена, когось на ній не вистачає *(на магнітній дошці виставляю постаті людей — чоловіка та жінки)*.

В шостий день Господь задумав
Диво — створення людини.
Так з'явилися на світі люди —
Вінець творіння, образ Божий,
За подобою Своєю
На Творця в усьому схожі.
Дав Господь людині розум,
Щире серце, добру душу
І на сьомий день промовив:
«Зараз відпочити мушу».

— Так утворилась перша сім'я!

— А ви знаєте, яку оцінку дав Творець людині? Коли весь світ був створений добре, то людина — дуже добре. І це було диво для всіх, тому що Бога ніхто не міг побачити, а дивлячись на людину, могли уявити, який Він.

— Як ви думаєте, що є головним у сім'ї? Це Божа любов, яка об'єднує чоловіка та жінку, так було спочатку в першій сім'ї, і так має бути сьогодні.

Творче завдання: спробуємо показати фарбами, що сім'я — це всі разом, в одній любові: мама, тато, дитинка.

— У мене є палітра з різними фарбами, вони розташовані окремо, але поряд, та коли вони з'єднуються однією

рукою і залишає свій слід, то розірвати їх ніщо не може *(показати практично на відбитку руки, яка спочатку лягла на палітру, потім на папір)*. Так Бог задумав і в сім'ї: вона створена як одне ціле й ніхто не має права її роз'єднати.

Діти по черзі кладуть руку на палітру й залишають відбиток на ватмані навколо портрета сім'ї.

4. Підсумок

— Що було створено добре?

— А хто був створений дуже добре?

— Якщо ми створені дуже добре, то як повинні ставитись до навколишнього світу?

Діти декламують вірш Уляни Кравченко «Дитині».

Ти питаєшся, дитино,
Що треба любити? —
Полюби Творця, що каже сонечку світити.
А тому отця і неньку
Любити потреба — бо вони тобі опіка,
Послана із неба.
Полюби людину бідну,
Наче свого брата,
Хай будуть тобі ще милі
Край рідний і хата.
Полюби в природі квіти,
Всю красу, всі дива —
Серцем обійми Вселенну
І будеш щаслива. 🌸

РЕЧЕННЯ, ОДНОРІДНІ ЧЛЕНИ РЕЧЕННЯ

Урок індивідуального опрацювання блоку навчальної інформації для 3 класу

Автор Раїса Манзук, учитель початкових класів
Авторської школи М. П. Гузика м. Южного Одеської обл.

Мета: закріпити та узагальнити вивчене про речення, однорідні члени речення; формувати уміння працювати самостійно; виховувати бажання жити й працювати за Божими законами.

ХІД УРОКУ

І. Емоційний настрій

Нумо, діти, підведіться!
Всім приємно усміхніться,
Продзвенів уже дзвінок,
Починаємо урок.

Вступна бесіда вчителя

Дорогі діти! Сьогодні на уроці ми не лише вивчимо тему «Речення», а й використовуватимемо здобуті знання з цієї теми, пізнаючи нашого Небесного Отця. Що ми маємо на меті, коли бажаємо пізнати Бога? Бога ніхто

з людей ніколи не бачив, а тому пізнавати Його й отримати окремі знання про Його Особу шляхом безпосереднього контакту з Ним, тобто так, як ми пізнаємо видимий світ — неможливо. Але є інший спосіб пізнання Бога. Це — спостереження та вивчення всього того, що існує у видимому світі. Наприклад, коли ми подивимося один на одного, то перше, що ми побачимо й відчуємо — це красу наших облич. Будь-яка свідомо людина не може думати, що ця краса й гармонія з'явилися самі собою. Її може створити тільки живий розум, створюючи спочатку все у своїй уяві, а потім відтворюючи задумане в реальності. А згадайте нічне небо. Яке воно величне й прекрасне! Думаю, хоча б один раз ви насолоджувались цією красою та величчю. Таку красу, звичайно, може створити тільки геніальний художник і всесильна жива свідомо Особа.

Другий безперечний доказ того, що над нами є Творець, полягає в наявності морального закону у свідомості кожної людини. Завдяки цьому, коли ми дозволяємо собі

чинити нечесно, наше сумління реагує на це, указуючи нам на необхідність припинити робити погані вчинки. Оскільки людина має розум і доброту, то з цього можна зрозуміти, що наш Творець є премудрим і що Він нас любить і ми також маємо можливість користуватися цією любов'ю. Але неможливо пізнати Бога без вивчення Біблії, тому що саме в ній Бог відкрив Свою сутність у такий спосіб, який може зрозуміти недосконалий людський розум. Як тіло вмирає без води й повітря, так і душа й дух гинуть без спілкування з Богом.

II. Розвиток пізнавальних здібностей

Пропоную вам подорож сторінками Біблії (*учитель показує відповідні ілюстрації*).

1. Це Земля, яку створив Бог приблизно 6 тисяч років тому. Вона була надзвичайно красива, квітуча, і на ній не було жодної агресивної істоти.
2. Перші люди на землі, Адам і Єва, жили в Едемському саду, але згрішили й були вигнані з раю. Відтоді кожна людина народжується грішною.
3. Сини Адама і Єви — Каїн та Авель. Каїн убив свого брата — це було перше вбивство на Землі й прояв гріховності людини.
4. За наказом Бога Ной збудував величезний корабель — ковчег, на який узяв по парі різних звірів, птахів, комах та інших тварин. Всесвітній потоп був посланий Богом на Землю за гріхи людей.
5. Вавилонська вежа. Люди захотіли збудувати велетенську вежу, щоб піднятися вище від Бога, але Бог зробив так, що люди почали розмовляти різними мовами й перестали розуміти одне одного.
6. Мойсей — вождь ізраїльського народу, який вивів його з єгипетського рабства. Дійшли вони до гори Синай. Там Мойсей довго розмовляв із Богом і отримав Десять заповідей для правильного життя на Землі.
7. Содом і Гоморра — міста, у яких люди жили, не виконуючи заповідей Господніх. Розгнівався Бог на людей цих міст, послав на них вогонь і знищив усіх мешканців. Цим Бог продемонстрував, що люди відповідатимуть за свої гріхи.
8. Спорткомплекс «Олімп», побудований у нашому місті Южне в 2004 р., нагороджений державною премією як один із найкращих архітектурних ансамблів. Цей об'єкт демонструє, якими великими є творчі можливості людей, що живуть у мирі й любові одне до одного.

Запитання до учнів

1. Хто були перші люди на Землі?
2. Яку заповідь не виконав Каїн?
3. Чому люди почали розмовляти різними мовами?
4. Хто приніс людям Господні заповіді?
5. Який малюнок є зайвим, чому?
6. Діти, ви прослухали розповідь. З чого вона складалася? (*З речень.*)

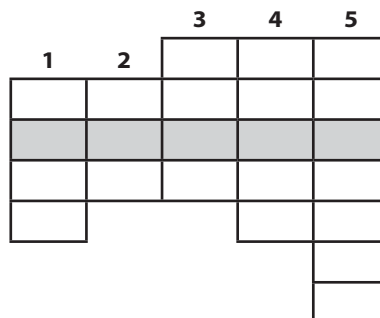
Тема сьогоднішнього уроку — «Речення, однорідні члени речення», і ми будемо вдосконалювати наші знання з цієї теми.

Отже, для того щоб люди жили в добрі й красі, потрібно робити добро, але, на жаль, не всі люди дотримуються цієї вимоги — і чинять зло. Тож, для того щоб змінити себе й своє життя, треба жити за Божими законами.

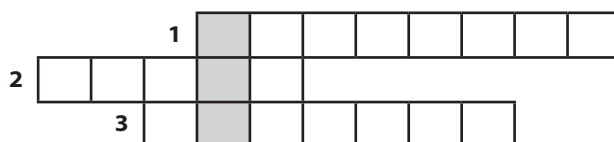
Прочитайте зашифровані слова

1. Як звали першу людину на світі? (*Адам*)
2. Господь урятував його від потопу. (*Ной*)

3. Місце, де живуть Божі слуги. (*Небо*)
4. Матір Божого Сина? (*Марія*)
5. Святий чоловік, на згадку про якого слухняним дітям дарують подарунки. (*Миколай*)

1. Правила, які Господь дав людям. (*Заповіді*)
2. Перша людина, яка була вбита на землі? (*Авель*)
3. Розмова з Богом. (*Молитва*)

Складіть речення

На столі лежать файли з картками, на яких записані слова, із яких необхідно скласти речення.

«Шануй батька і матір свою».

«Люби ближнього як самого себе».

«Не свідкуй неправдиво на ближнього свого».

«Не призывай імені Господа Бога твого даремно».

«Стережись, щоб не забув ти Господа Бога свого».

Із загальними завданнями ми впорались, тож приступимо до виконання персональних програм.

III. Робота за персональними програмами «А», «В», «С»

Програма «С» (оцінюється балами «1-4»)

(Розрахована на засвоєння учнями термінології з цієї теми)

Завдання 1 (оцінюється балом «1»)

1. Речення — це слово або декілька слів, які виражають _____.
2. За метою висловлення речення бувають: _____.
3. За інтонацією речення бувають: _____.

Завдання 2 (оцінюється балом «2»)

(Вимагається засвоєння термінів напам'ять)

1. Виконайте всі завдання програми «С», які оцінюються балом «1».
2. Підберіть до кожного завдання свої приклади, щоб було видно, що ви розумієте всі визначення: _____.

Завдання 3 (оцінюється балом «3»)

(Демонстрація учнем уміння використовувати термінологію в стандартній ситуації)

1. Виконайте всі завдання, що оцінюються балом «2».
2. Складіть і запишіть розповідне речення. _____.

Завдання 4 (оцінюється балом «4»)

1. Виконайте всі завдання, що оцінюються балом «3».
2. Красиво оформіть їх у зошиті і дайте на перевірку своїм батькам, а потім вчителю.

Програма «В» (оцінюється балами «5-8»)

Завдання 5 (оцінюється балом «5»)

(Дає можливість учневі сформувати навколо термінів і понять ті частини інформації, з якої складається тема)

Відтворіть основні правила про речення. _____

Завдання 6 (оцінюється балом «6»)

(Дає можливість усвідомити ту інформацію, яку учень отримав)

1. Виконайте завдання, що оцінюються балом «5».
2. Запишіть речення та визначте граматичну основу.
«Не призывай імені Господа Бога твого даремно» (Заповідь Божя).

Завдання 7 (оцінюється балом «7»)

(Розрахована на формування практичних умінь і навичок)

1. Виконайте всі завдання, що оцінюються балами «5», «6».
2. Запишіть речення, визначте граматичну основу та другорядні члени речення.

Завдання 8 (оцінюється балом «8»)

(Дає можливість творчо застосовувати здобуті знання)

1. Запишіть усі завдання, що оцінюються балом «7».
2. Складіть і запишіть своє речення, у якому висловлюється один із Божих законів, даних для людей.

Програма «А» (оцінюється балами «9-12»)

(Розрахована на формування системних знань та вмінь із цієї теми)

Завдання 9 (оцінюється балом «9»)

(Забезпечує запам'ятовування вивченої інформації з даної теми)

1. Знайдіть помилки у реченні. Підкресліть граматичну основу та другорядні члени речення.
2. У Біблії ми знаходимо дивовижні оповідання, які неможливо знайти в інших книгах. _____
3. Утворіть та запишіть це речення так, щоб воно стало спонукальним. _____

Завдання 10 (оцінюється балом «10»)

(Дозволяє усвідомити системні знання та вміння з цієї теми).

1. Виконайте завдання, які оцінюються балом «9».
2. Складіть та запишіть питальне речення про Божі закони.
3. Визначте граматичну основу. _____

Завдання 11 (оцінюється балом «11»)

(Дозволяє застосовувати набуті системні знання та вміння в стандартній ситуації).

1. Виконайте завдання, які оцінюються балом «10».
2. Запишіть питальне речення, у якому сформулюйте одну з Божих заповідей та визначте граматичну основу й другорядні члени речення.

Завдання 12 (оцінюється балом «12»)

(Розрахована на творче засвоєння академічного досвіду учня).

1. Виконайте завдання, які оцінюються балом «11».
2. Запишіть одну із заповідей. Підкресліть граматичну основу речення.
3. Оформіть роботу відповідними малюнками, фотографіями.

Програми персоніфікованого учіння для розвитку задатків природних ключових компетентностей, які відповідають провідному типу таланту дитини

Клас об'єднують у 8 груп (мовознавці, художники, декламатори віршів, вокалісти, математики, знавці Біблії, знавці англійської мови, танцюристи).

III. Підсумок уроку

Завдання для знавців Біблії (діти, які володіють ключовими задатками провідного типу природного духовного таланту).

Заздалегідь роздрукуйте текст на аркуші паперу формату А4. Роздайте його учням ще до уроку. Попросіть, щоб вони вклеїли його в зошити з української мови.

Прочитайте текст. Визначте головну думку. В одному з речень визначте граматичну основу.

Ісус жив на землі приблизно 2000 років тому. Він часто розповідав захоплюючі історії, які ми називаємо притчами. Усього Ісус розповів близько тридцяти притч. Усі вони записані в чотирьох книгах Нового Завіту — Євангеліях від Матвія, Марка, Луки та Івана.

— Люди в цьому світі, — казав Ісус, — почнуть жити за зовсім іншими правилами та законами.

Цей новий світ Ісус називав Царством Божим.

Вони розуміють, що всі люди на світі рівні, що немає ні вищого, ні нижчого, і що всі мають жити в любові та згоді одне з одним.

Люди почнуть одне одного любити й допомагати одне одному. Головним у цьому світі буде любов...

Ісус казав, що час цей близько, але настане він тільки тоді, коли люди припинять жити й чинити діла не по правді.

Тому головне завдання кожної людини — прийняти слова Ісуса й змінити своє ставлення до інших людей і до Бога.

Сьогодні нам Його слова здаються дуже простими й зрозумілими. Чи не так?

Завдання для мовознавців

Запишіть речення. Підкресліть граматичну основу та другорядні члени речення. Поясніть, як ви розумієте речення та дайте йому наукову мовну характеристику.

«Люби Господа Бога твого усім серцем твоїм і всією душею твоєю» (Повторення Закону, розділ 6, вірш 5).

Цей текст наберіть удома на комп'ютері й роздрукуйте його на аркуші паперу формату А3. Цією Божою заповіддю прикрасьте класну кімнату.

Завдання для художників

Створіть презентацію матеріалу на комп'ютері чи планшеті на тему «Моя сім'я». Запишіть Божу заповідь про ставлення до батьків. Розберіть речення відповідно до наукових питань із цієї теми. Текст цієї заповіді з вашим художнім оформленням вручіть кожному учневі вашого класу.

Завдання для танцюристів

Проаналізуйте речення. Підберіть музичний супровід для танцювального дуету на тему «Радійте, діти».

Випишіть речення з Біблії (Послання св. апостола Павла до філіп'ян, розділ 4, вірш 5): «Ваша лагідність хай буде відома всім людям».

Організуйте зйомку вашого танцю на відео й запишіть його на флешку, яку подаруйте вчителю для демонстрації під час його звіту про виховну роботу з дітьми.

Завдання для дітей, які люблять декламувати вірші

Удома вивчіть вірш напам'ять. Створіть творчий колектив і продекламуйте його на захисті вашої роботи. Підберіть музичний супровід. Зніміть виступ на камеру і вручіть його оператору шкільного телебачення для демонстрації під час однієї з телепередач.

Подяка до небес нехай летить
За зустріч цю, що Бог нам дарував,
За те, що Він був з нами кожен мить
І кожного із нас оберігав.

По сонцю варто визначати час
І берегти його, коли життя дарує,
І варто жити в світі без прикрас,
І слухатися серця, що хвилює.

Мій Господи, Отець Небесний,
Дай віру справжню й серце чисте.
Дай зла ніколи не робити
І по любові завжди жити.

Господи, благослови моїх батьків,
А ще всіх рідних й прадідів-дідів.
Благослови, прошу, увесь мій рід,
Благослови український наш нарід.

Мій Господи, я дякую Тобі
За те, що Ти створив мене в любові,
За подих, погляд, світ, що є в мені,
За всю ту ніжність, що довкола є доволі.

Мій Боже, дякую за перемоги
І за поразки дякую Тобі.
Бо через них даєш мені Ти змогу
Пізнати чесноти і недоліки мої.

Завдання для математиків

Знайдіть значення математичних виразів. Розмістіть їх у порядку зростання. Прочитайте речення, що утворилось. Підкресліть граматичну основу та другорядні члени речення.

$24 \times 7 =$	діла	$279 : 3 =$	працювати,
$800 : 10 =$	маєш	$70 : 14 =$	днів
$3260 + 1472 =$	дня	$0 \times 978 =$	шість
$93603 - 8538 =$	відпочивай	$485 : 5 =$	робити
$672 : 2 =$	свої, а	$124 \times 3 =$	сьомого

Шість днів маєш працювати, робити діла свої, а сьомого дня — відпочивай.

Завдання для вокалістів

Запишіть Божу заповідь «Шануй батька та матір свою, щоб довгі були твої дні на землі...» Підкресліть граматичну основу та другорядні члени речення. Виконайте пісню про маму. Запишіть її виконання на відео й продемонструйте його під час захисту цього завдання.

Завдання для знавців англійської мови

Прочитайте Божі заповіді, перекладіть їх англійською мовою: «Не вбивай!», «Не кради!», «Не свідкуй неправдиво на ближнього свого», «Люби Господа Бога свого».

Наберіть тексти на комп'ютері українською та англійською мовами. Подаруйте вашу роботу вчителю англійської мови для використання їх на уроках. 📁

АНОТАЦІЯ

Педагогічна система М. П. Гузика відкриває широкі можливості для наукового пошуку й дослідження в найрізноманітніших напрямках організації особистісно орієнтованої шкільної освіти.

Концепція моделі реалізації компетентнісного підходу до організації навчання, розвитку й виховання школярів, яка базується на задатках їх природного таланту, спирається насамперед на такі теоретичні положення:

- про єдність природи, включаючи людину й обумовленість її призначення, буття і розвитку задумом Божим;
- про наявність у кожної людини потенційного природного таланту як засобу для виконання нею Божественного призначення і досягнення необхідних духовних, моральних та фізичних успіхів у житті;
- про обумовленість таланту дитини двома групами природних ключових компетентностей, а саме тими, які:
 - а) обумовлюють її людську сутність; б) забезпечують відповідний тип і вид її природного таланту.

Виходячи з цього погляду на роль і місце кожного з учасників навчально-виховного процесу та забезпечення ефективного використання учительського й учнівського ресурсів розвитку персональних та інших типів і видів природних задатків талантів дітей на макрорівні, у Комбінованій системі М. П. Гузика виокремлюється три етапи організації навчально-виховного процесу, а саме:

- етап навчання дитини;
- етап її учіння;
- етап моніторингу якості та ефективності навчання та учіння школяра.

Дидактичною метою першого етапу є забезпечення викладання предмета вчителем та засвоєння учнями базової теоретичної і практичної інформації в межах конкретного її змістовного блоку й відповідних технологій та прийомів її логічного опрацювання.

Мета другого етапу полягає в організації процесу персоніфікованого учіння дитини відповідно до вибраної нею навчально-розвивальної та виховної програми, пов'язаної з реалізацією та розвитком того типу природних ключових задатків таланту, який притаманний цій дитині.

Останній етап присвячується здійсненню необхідного моніторингу результатів навчання, розвитку та виховання дитини, досягнутих упродовж її індивідуальної роботи над персоніфікованими програмами її учіння.

Проводяться два заключні види заліків:

- із академічних знань, умінь та навичок, які вимагаються від кожного учня відповідно до державних освітніх стандартів;
- покликаний виявити персональні досягнення дитини в її навчанні, розвитку, вихованні й становленні, притаманний їй тип чи вид задатків конкретного таланту.

На всіх етапах учіння діють п'ять персоніфікованих програм, кожна з яких охоплює одну із п'яти відомих категорій інформації (поняття, класи, системи, трансформації, імплікації). На інших етапах (міжпредметному, надпредметному) діють програми, які створюються за іншим принципом. У них реалізується ідея інтеграції академічних досягнень конкретної дитини з тією сферою діяльності, у якій найкраще виявляються, реалізуються та розвиваються її природні ключові задатки таланту.

Комбінована система М. П. Гузика, завдяки своїй пристосованості до навчально-пізнавальних можливостей конкретної дитини, є тією педагогічною технологією, у якій найкраще реалізується ідея компетентнісного підходу до навчання, розвитку та виховання учнів.

БЛАГОВІЩЕННЯ

Урок для 5 класу

Автор *Тетяна Оксисюк, учитель основ християнської етики НВК «ЗОШ I–III ст. — дитсадок» с. Самари-Оріхові Ратнівського р-ну Волинської обл.*

Мета: розповісти дітям про надзвичайну подію — повідомлення Діві Марії радісної звістки про народження нею Сина Божого — Ісуса Христа; допомогти кожній дитині побачити здійснення найбільшої Божої обітниці — прихід у світ Ісуса Христа; на прикладі покорі Діві Марії розвивати в учнів слухняність та смирення; виховувати повагу до Ісуса Христа та Діві Марії.

Тип уроку: урок вивчення нового матеріалу.

Біблійна основа: Лк. 1:26-28; Мт. 1:18-24.

Ключовий вірш: «І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів»¹ (Мт. 1:21).

Словник понять і термінів: Благовіщення, благословенна людина, Діва Марія.

Наочність: ілюстрації з дитячої Біблії, комп'ютерна презентація.

Міжпредметні зв'язки: українська мова, історія, образотворче мистецтво, трудове навчання.

ХІД УРОКУ

I. ВСТУПНА ЧАСТИНА

Вітання: «Слава Богу», «Слава Ісусу Христу!»

«Навіки слава!»

Перевірка вивченого матеріалу

Бесіда

Хто перший на землі дізнався про прихід у світ Месії?

Хто розповідав іудеям про Нього?

Які пророки провіщали народження Сина Божого?

Що було сказано у пророцтвах?

II. ОСНОВНА ЧАСТИНА

Актуалізація опорних знань. Ось і настав час здійснити обітницю. Як ви думаєте, чи була це звичайна буденна справа? Чи виходила вона за межі повсякденності?

Мотивація теми. Отже, завдання нашого уроку — побачити здійснення найбільшої Божої обітниці — прихід у світ Ісуса Христа; на прикладі покорі Діві Марії розвивати в собі слухняність та смирення; виховувати повагу до Ісуса Христа та Діві Марії.

Бесіда «Надзвичайні події»

Учитель. Згадайте та розкажіть про надзвичайні події, про які вам розповідали або свідками яких ви були (хтось тонув на річці та чудом урятувався; падав із дерева, але не отримав травми; був в автомобільній катастрофі та залишився неушкодженим тощо).

У житті кожної людини бувають надзвичайні події, про які вона розмірковує й пам'ятає упродовж всього життя. В історії людства також відбувались надзвичайні події, про

які люди згадують багато тисяч років. Одна з них — Благовіщення Діві Марії про народження нею Ісуса Христа.

Словникова робота

Благодатна — сповнена благодаті Божої; благодать — Божя ласка та Його дари.

Благословенна людина — та, на яку скерована Божя милість.

Благовіщення — повідомлення Діві Марії радісної звістки про народження нею Сина Божого — Ісуса Христа.

Знайомство з біблійною історією

Біблійну історію про Благовіщення учні самостійно зачитують з підручника (с. 167-168).

Робота із зошитом

Відповіді на запитання 3, ст. 59.

Ця надзвичайна подія не залишилася таємною для Йосипа, з яким Марія була зарученою. За законом, коли наречений дізнавався, що його наречена вагітна ще до їхнього весілля, він мав право оголосити про розірвання договору. Коли ж Йосип дізнався про вагітність Марії, вирішив таємно відпустити її, нікому не сповіщаючи. Але Господь прояснив ситуацію збентеженому Йосипу. Він послав ангела уві сні заспокоїти Йосипа, щоб той прийняв Марію і назвав Дитятко йменням Ісус. Про це говорить ключовий вірш уроку: «І вона вродить Сина, ти ж даси Йому ймення Ісус, бо спасе Він людей Своїх від їхніх гріхів» (Мт. 1:21).

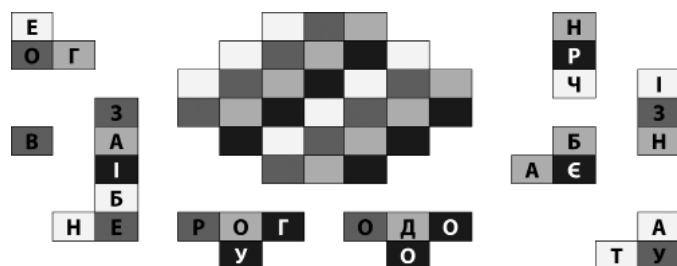
Діва Марія без найменших нарікань виконала свою нелегку місію, прийняла й породила Сина Божого, і за це вона гідна прийняти похвалу від Бога та людей.

Заочна подорож у Назарет

Щоб краще зрозуміти тему уроку, ми сьогодні побуваємо в Назареті. Це містечко належало до Галілеї, а проживало тут багато людей, які не вірили в істинного Бога, тому іудеї зневажливо ставились до його жителів.

Завдання. Склади кросворд із фрагментів і прочитай приказку іудеїв про Назарет.

Відповідь: «Із Назарету нічого доброго не буває».

Як іудеї ставились до галілеян?

Хто ж серед них народився?

Чого ми маємо навчитись на цьому прикладі?

(Нікого не можна зневажати, кожна людина носить образ Божий)

¹ Тут і далі в уроці використана Біблія або Книги Святого Письма Старого й Нового Заповіту. — К: УБТ, 2007.

Слайд 9².

Перед вами католицький храм Благовіщення. Він побудований на місці, де стояв будинок Йосипа та Марії.

Слайд 10 і 11.

Ви бачите залишки житла. Саме в цьому будинку відбулося Благовіщення.

Слайд 12.

За православною традицією ангел двічі з'являвся Діві Марії, перший раз — біля колодязя, коли вона набирала воду. Він теж зберігся, на його місці — православний храм.

Слайд 13.

Колодязь, де ангел з'явився Марії.

Закріплення матеріалу

З якими словами ангел звернувся до Марії?

Щоб краще їх запам'ятати, розплутайте нитку.

Робота в парах

Слайд 14.

Відповідь: «Радій, Благодатна, Господь з Тобою! Благословенна Ти серед жон» (Лк. 1:28).

— Чому саме Марія була вибрана стати матір'ю Ісуса Христа? (Вона була тихою, богобоязливою дівкою)

— Як вона сприйняла звістку від ангела? (Із покорю)

— Яким ім'ям вона мала назвати Сина? (Ісусом)

— Що було сказано Марії про майбутнє Ісуса? (Він стане Спасителем)

— Якими словами Марія відповіла Ангелу? («Я — слуга Господня; нехай станеться мені за словом твоїм»)

— Які риси характеру були в Діві Марії?

Складання таблиці

Слайд 15.

Написати з одного боку особисті якості, які були притаманні Діві Марії, а з іншого, які діти бажали б виховувати в собі.

(Наприклад: смирення, слухняність, терплячість, неквапливість, покірливість.)

Виготовлення фігурки ангела

Слайд 16 і 17.

Роздати дітям заготовки, вони їх вирізують і за зразком роблять згини.

Нехай цей ангел приносить у ваш дім тільки хороші новини.

Формування характеру

Робота в зошиті: завдання 1-4, с. 58-61.

Притча Бруно Фереро

ТРИ ЖАБКИ

Якось три цікаві жабки вирішили познайомитися зі світом. Недалеко від їхнього ставка розташувався великий хутір. І вони почали своє відкриття світу від току. Але дві курки побачили їх і, щасливі, що мають нову поживу, кинулися на них зі своїми гострими дзьобами. Але три жабки були моторні й відважні. Якраз тоді селянин поставив біля дверей відро з молоком. Два великих стрибки й три жабки були вже в молоці. Спершу відчуття новизни викликало в них радість і бадьорість. Потім почали журитися: їм треба якнайшвидше вибратися звідти! Розлючений господар — страшніший від курки.

Одна спроба, друга, третя... але стінки відра були надто слизькі.

Перша жабка була фаталістка: вона підстрибувала кілька хвилин, а потім сказала:

— Ми звідси ніколи не вийдемо. Нам — кінець.

Перестала плавати й стрибати, і втопилася.

Друга жабка була вчена, мудра, мала велику теоретичну підготовку з плавання, плигання, знання фізичних законів. Швидко знайшла відповідну формулу, виконала всі обчислення й стрибнула. Але не помітила ручки й сильно вдарилася головою. Втративши свідомість, вона впала на дно відра та й втопилася.

Третя жабка ані на хвилину не переставала плавати, напружуючи всі свої сили. Від її енергійних рухів молоко збилося в масло, слизьке, але тверде, і вона зуміла вискочити з відра.

Африканське прислів'я каже: «Щоранку в Африці пробуджується один лев».

Він знає, що має бігти швидше від газелі, щоб зловити її або вмерти з голоду.

Щоранку в Африці пробуджується одна газель. Вона знає, що має бігти швидше від лева або вмерти.

Щоранку, коли ти пробуджуєшся, не питайся, чи ти лев, чи газель, але біжи, біжи».

Ніколи не трать надії, що б не трапилось. І працєю. Над собою.

III. ЗАВЕРШАЛЬНА ЧАСТИНА

Підсумок

Учитель. Події Благовіщення Діві Марії, викладені у Святому Письмі, є ілюстрацією готовності людини виконати будь-яке Боже доручення та бути слухняною у всьому Богові. Діва Марія є прикладом покірливої, слухняної, терплячої та богобоязливої людини й може бути взірцем у вихованні зазначених якостей.

Домашнє завдання

Розповісти близьким про подію Благовіщення та практикувати слухняність і смирення у щоденному житті. За бажанням, намалювати або зліпити з пластиліну сюжет зустрічі Марії з ангелом. Практикувати й розвивати в собі якості, притаманні Діві Марії. Згадати імена відомих особистостей, що, подібно до Марії, присвятили своє життя виконанню Божих доручень.

Прочитати з підручника повчальне оповідання «Добре слово» на с. 168-169 та виконати завдання 5-6 у зошиті на с. 61. Вивчити напам'ять ключовий вірш уроку. 📖

7 правил життя

Перш ніж помолитись — пробач.

Перш ніж говорити — вислухай.

Перш ніж образити — відчуй.

Перш ніж потратити — зароби.

Перш ніж написати — подумай.

Перш ніж здатися — спробуй.

Перш ніж померти — живи!

² Нумерація слайдів подана згідно з презентацією до уроку, яку можна отримати, звернувшись у редакцію.

22 квітня — Міжнародний день Землі

Позакласний захід для учнів середніх класів

Автор Василь Загоруй, заслужений учитель України, методист-кореспондент КПУ ім. Грінченка, учитель біології
СЗШ «Ріка життя» м. Києва

Мета: формування екологічно грамотної поведінки, бережливого ставлення до природи, виховання милосердя й любові до ближніх та бажання дотримуватись законів Божих.

Обладнання: стінгазети, підготовлені учнями; інтерактивна дошка.

Відео «7 днів створення світу» ([youtube.com/watch?v=oVrKnmad_qU](https://www.youtube.com/watch?v=oVrKnmad_qU))

Вступ

«А земля була пуста та порожня, і темрява була над безоднею, і Дух Божий ширяв над поверхнею води... І сказав Бог: Нехай збереться вода з-під неба до місця одного, і нехай суходіл стане видний. І сталося так. І назвав Бог суходіл: Земля, а місце зібрання води назвав: Море. І Бог побачив, що добре воно» (Бут. 1:2, 9-10)

«Господня земля, і вся повнота її, круг землі, і все, що на ньому, бо Він її на морях, і на ріках утвердив її» (Пс. 23:1-2)

Щорічно, 22 квітня люди по всій планеті відзначають День Землі. Цей день став символічним святом любові та турботи за наш спільний дім. Саме 22 квітня в різних куточках земної кулі небайдужі до екологічних проблем люди здійснюють різні яскраві й у той же час корисні заходи, спрямовані на те, щоб у світі стало більше чистоти й відповідальності.

Засновником Дня Землі вважають Джона Стерлінга Мортон (США), який запропонував у 1872 р. призначити щорічний день, присвячений озелененню навколишньої території. Пропозицію було схвалено, і вона отримала широку підтримку жителів штату. У 1882 р. уряд Небраски оголосив День Дерева офіційним святом штату (22 квітня). Через 100 років у 1970 р. День Дерева перейменували в День Землі, його почали відзначати в США. У цей день, 22 квітня 1970 р., у Нью-Йорку студенти, школярі та їхні викладачі вперше організували відзначення національного свята — Дня Землі. Його учасники запропонували пересічним американцям звернути увагу на екологічні проблеми сьогодення й спробувати спільними зусиллями берегти зелену планету. Вже через рік у США було створено Державне агентство з охорони навколишнього середовища, яке сьогодні діє досить активно й має тісні контакти з державними структурами багатьох країн, зокрема й в Україні.

Міжнародним святом було оголошено в 1990 р. У той рік безліч обрізків тканини з написами і малюнками були пронесені по нашій планеті. З них склали прапор Землі площею 660 м², який символізує єдність людей у турботі про майбутнє планети й закликає ставитися з повагою до оточуючого нас світу. За ініціативи американських природоохоронців зі Стенфордського університету 90-і роки були проголошені «Десятиліттям навколишнього середовища». Ця акція

отримала підтримку в понад 120 країнах світу, а більше 40 країн об'єднали свої зусилля для проведення кампанії зі збереження біологічного різноманіття.

У цей день кожен мешканець планети може зробити свій маленький внесок у справу захисту навколишнього середовища: очистити від сміття прилеглу територію, висадити хоча б одне дерево, відмовитися хоча б на день від використання автомобіля.

Саме тоді про День Землі вперше почули і в Україні. І тільки через два роки День Землі почали відзначати в Україні як день захисту природи, день акцій, метою яких є привернення уваги громадськості до проблем нашої планети.

У День Землі в різних країнах за традицією звучить Дзвін Миру, закликаючи людей Землі відчувати всепланетну спільність і докласти зусиль для захисту миру на планеті та збереження краси нашого спільного дому. Дзвін Миру — символ спокою, мирного життя та дружби, вічного братерства й солідарності народів. І водночас — це заклик до дії в ім'я збереження миру й життя на Землі, збереження людини й культури. Перший Дзвін Миру був установлений у штаб-квартирі ООН у Нью-Йорку в 1954 р. Він відлитий із монет, які пожертвували діти всіх континентів, і є символом глобальної солідарності людей Землі. У нього також вплавлені ордени й медалі, інші почесні відзнаки людей багатьох країн. Напис на Дзвоні проголошує: «Хай буде спільний мир у всьому світі».

Гра-конкурс

Створюють дві команди учнів, вибирають капітанів команд. Ведучий по черзі ставить запитання кожній команді. Помічник ведучого фіксує бали за певні завдання за категоріями. Кожній команді за правильну відповідь видають кольорові фішки.

Категорія запитань 1

Чи вірите ви, що...

1. Плазма — це рідка фаза крові безформних елементів (*так*).
2. Живі істоти створив Бог (*так*).
3. Бог керує екологічною системою: він може примусити живі істоти рости або не рости, бути здоровими або хворими (*так*).
4. У собак нема потових залоз, і тому їхній язик є основним терморегулятором (*так*).
5. Раніше з'явилися птахи, а потім риби (*ні*).
6. Чоловіка Бог створив пізніше, ніж жінку (*ні*).

Категорія запитань 2

До кого звертається Бог у цих уривках із Біблії?

1. «Тернину й осот вона буде родити тобі, і ти будеш їсти траву польову. У поті свого лица ти їстимеш хліб, аж

поки не вернешся в землю, бо з неї ти взятий. Бо ти порошок, і до порошку вернешся» (до Адама, Бут. 3:18).

2. «Коли будеш ти порати землю, вона більше не дасть тобі сили своєї» (до Каїна, Бут. 4:12).

Категорія запитань 3

Який середній вік життя тварин?

1. Декоративний кріль (12 років)
2. Хом'як (2,5-3 роки)
3. Гадюка (10-12 років)
4. Коза (8-10 років)
5. Корова (20 років)
6. Кіт (10-15 років)
7. Кінь (20-25 років)
8. Страус (15, макс. 40 років)
9. Щука (15, макс. 100 років)
10. Рак (5 років)

Категорія запитань 4

Чи знаєте ви:

1. Чим можна чистити зуби за відсутності зубної пасти? (Яблуком, його жування знижує на 97 % уміст шкідливих бактерій у ротовій порожнині.)
2. Яку рослину в Україні називають рослиною-смоло-сципом? (Ясенець. Улітку він виділяє багато летючої речовини — ефіру, при піднесенні сірника — спалахує.)

Письмове завдання

Про які властивості живого говориться у тексті з Біблії:

1. «Бо родить земля сама з себе: перше вруна, потім колос, а тоді повне збіжжя на колосі» (ріст, Мк. 4:28).
2. «Нехай вода вигоїть дрібні істоти, душу живу, і птаство, що літає над землею під небесною твердю» (рух, Бут. 1:20).

Письмове завдання виконують дві команди (заздалегідь підготовлені столи). Завдання розраховані на 3-5 хвилин.

Під час письмового завдання ведучий запитує присутніх:

1. У якій країні існує найвища нагорода нації «Орден Хризантеми»? (Японія)
2. У якій країні певні сорти плодів груш не їдять сирими? (Китай, Японія)

Підбиття підсумків, нагородження.

Висновок

Хоч ми не бачимо Бога очима, але ми знаємо, що Він постійно турбується про нас. Посилає дощ на родючу землю, дає нам їжу, вирощує різні рослини. Його божественна сила підтримує та оберігає наше життя. Коли ми порушуємо Його заповіді, знищуючи тваринний і рослинний світ, — цим ми знищуємо планету й наше життя. 🌱

СПАСАЮЧІ МЕГАБАЙТИ

Урок для дітей 10-14 років

Автор Людмила Соловйова, м. Дальньогорськ,
Приморський край, Росія

Мета: навчити дітей розуміти значення замісної жертви Ісуса Христа й важливість біблійного керівництва в житті людини; розвивати бажання читати Святе Письмо й сприймати його як джерело абсолютної істини; поглиблювати навички роботи з Біблією.

Біблійна основа: Дії 8:26-40.

Ключовий вірш: «Для моєї ноги Твоє слово — світильник, то світло для стежки моєї» (Пс. 118:105).

Духовні істини, згадані в ході уроку:

1. Біблія богонатхненна.
2. Уся Біблія говорить про Ісуса Христа.
3. Бог відгукується на духовні потреби людини.
4. Бог якнайкраще використовує наші здібності.

Якості Бога, що розкриваються в ході уроку:

1. Бог усюдисущий.
2. Бог усезнаючий.
3. Бог люблячий.
4. Бог — Відкупитель від гріха.
5. Бог суверенний.

Вступна частина

Багато людей сьогодні усвідомлюють, що інформація — це особлива цінність. Терміном «інформаційне суспільство» називають рівень розвитку цивілізації, на якому переважають і стають базовими інформаційні технології, тобто процеси, методи пошуку, збору, зберігання, обробки, надання, поширення інформації й способи здійснення таких процесів і методів. Ці процеси здійснюються за допомогою комп'ютерної техніки. Знаходити інформацію за допомогою Інтернету сьогодні нескладно навіть для дитини.

Але в той далекий час, про який ми сьогодні поговоримо, Сам Бог миттєво передавав інформацію для шукаючого серця. Не вірите? Зараз ми разом розглянемо один чудовий біблійний текст.

Учитель записує на дошці тему уроку й довідкову інформацію.

Дійові особи: Пилип, вельможа, ангел.

Час: приблизно кінець 50-х — початок 60-х рр.

Місце: Юдея, дорога з Єрусалима на південний захід, у Газу.

Основна частина

Читання тексту Дії 8:26-40 (частинами)

Пояснення незрозумілих слів:

євнух — не тільки оскоплений чоловік, так часто називали урядового чиновника в державах Сходу;

Пилип — один із семи обраних апостолами служителів для виконання дияконського служіння (Дії 6:5);

Кандакія — можливо, не ім'я, а титул матері правителя.

Читання віршів 26-28

Як ви думаєте, діти, чи могла ефіопська цариця признавати своїм скарбником малограмотного, нетямущого чоловіка? Адже він обіймав посаду, що відповідає нинішньому міністрові фінансів. У його відомстві були доходи й витрати цілої країни. Чи не дивно, що ця доросла людина, вельможа, управитель усіх царських скарбів, не міг зрозуміти, що написано в книзі? Ні, це не дивно. Навіть юдейські знавці Писання по-різному тлумачили пророцтва Ісаї. Одні вважали, що агнець для заклання — це Ізраїль, інші думали, що Ісаїа говорить про себе, а хтось бачив образ Месії.

Нерозуміння біблійних текстів — це серйозна проблема багатьох людей. Ті, хто не вірить у Бога, намагаються критикувати Писання. Але Біблія — богонатхненна книга, що має надприродне походження; вона не була створена з волі людської, але святі люди, що писали її, надихалися й керувалися Святим Духом — третьою Особою Божества. Святе Письмо має виняткову природу, статус і роль серед усіх інших існуючих на землі джерел інформації.

«Для моєї ноги Твоє слово — світильник, то світло для стежки моєї» (Пс. 118:105).

Автор псалма під «словом» має на увазі заповіді або веління Божі. Вони настільки важливі, що він порівнює їх із яскравим світлом на темній нічній дорозі. Подібно автомобілю з фарами ближнього й дальнього світла, Слово Боже допомагає зробити правильний черговий крок й одночасно робить освітленою віддалену ділянку шляху, що лежить перед людиною.

Ви звернули увагу на те, що зробив Бог? Він надіслав вельможі кілька мегабайтів інформації через Свого вірного служителя Пилипа, який першим був названий благовісником (Дії 21:8).

Читання віршів 29-31

Отже, Бог бачив вельможу, що їхав по дорозі в колісниці. І коли в його голові тільки почався розумовий процес, викликаний читанням 53-го розділу Книги пророка Ісаї, то це було подібно до клацання мишкою в пошуковому рядку. Бог уже знав, кого послати йому назустріч для важливої справи й подбав про це. Тому що Бог усюдисущий і всезнаючий. Він має всі можливості й здатність перебувати одночасно скрізь і контролювати кожну ситуацію. Наш люблячий Бог ніколи не залишить без відповіді шукаюче серце. І Він, безперечно, відгукується на духовні потреби людини. «Підійди й пристань до цієї колісниці».

Хочу вас запитати: ваші батьки піклуються про вас? Чому? (Тому що люблять; тому що ви дорогі для них). Якщо інженер сконструював нову машину, чи буде він намагатися тримати її в порядку, у робочому стані, в охайному вигляді? Безумовно! Так само й Бог — Він створив людину, і Він же піклується про неї. Завдяки Богові ми маємо чисте повітря, воду, їжу щодня. Якби Господь сьогодні забрав Свою милість від землі, то світ би, без сумніву, загинув. Бог є Той, Хто завжди подбає про тебе якнайкраще. Він якнайкраще подбав і про духовну потребу ефіопського вельможі. Він якнайкраще використав здібності Пилипа.

Вельможа попросив Пилипа сісти поруч із ним і пояснити уривок. 53 розділ Книги пророка Ісаї розкриває нам картину страждань Раба, ураженого й покараного Богом,

не прийнятого людьми, які не впізнали в Ньому свого Спасителя під час Його першого приходу.

Читання віршів 32-35

Пилип пояснив вельможі, Хто є жертвним Агнцем. Пророк Ісаїа мав від Бога одкровення про те, як буде відбуватися мученицька смерть Ісуса на хресті. «У приниженні суд Йому віднятий був». Бог допустив, щоб Його Син був приниженим, переніс страждання й мучення тому, що так повинен бути покараний усякий гріх. «Усі згрішили й позбавлені Божої слави» (Рим. 3:23). І далі: «Бо заплата за гріх — смерть, а дар Божий — вічне життя в Христі Ісусі, Господі нашім!» (Рим. 6:23). Ми повинні знати, що всякий — твій і мій — гріх саме так буде покараний, і в нас не було б надії на спасіння, якби не цей один єдиний варіант — прийняти вірою, що за твій і мій гріх був покараний Ісус Христос, Син Божий. Тільки в цьому випадку Бог перекладає провину за гріх із тебе на Свого Сина. Ось що пояснив Пилип вельможі. Результат не змусив себе чекати.

Читання віршів 36-37

Це був урочистий підсумок! У результаті дії Слова Божого в серці людини зароджується віра, у ньому відбувається зміна, і воно звертається до Бога.

«Для моєї ноги Твоє слово — світильник, то світло для стежки моєї» (Пс. 118:105). Слово Боже незмінно направляє людину до Бога.

«Хто увірує й охреститься, — буде спасений...» (Мк. 16:16). Пилип знав про ці слова Ісуса Христа й виконав їх негайно.

Бог діяв суверенно, тобто незалежно, а всі інші персонажі діяли згідно з Його Словом.

Вивчення ключового вірша

Учитель заздалегідь готує 2 комплекти карток (аркуші формату А4), на яких надруковано по одному слову ключового вірша. Учні об'єднують у 2 команди. За визначений час вони повинні стати в правильному порядку, тримаючи картки зі словами перед грудьми, щоб клас міг прочитати.

Заклучна частина

Читання вірша 38

Святе водне хрещення є свідченням людини про її віру. Христос не тільки вмер, але й воскрес, щоб на небесах клопотатися перед Отцем про виправдання віруючих. Той, хто приймає хрещення, символічно вмирає для своєї гріховної природи й воскрес для життя з Богом.

Читання віршів 39-40

Приголомшливе надприродне явище, зроблене Богом! Одним клацанням Він переніс спасаючі мегабайти, в особі Свого служителя Пилипа, в Азот, а звідтіля Пилип вирушив у Кесарію, проповідуючи Євангелію. Від Азоту до Кесарії приблизно 100 км тільки по прямій. Але дорога навряд чи була прокладена по прямій, так що мегабайти Божої інформації, носієм яких був Пилип, прибували в операційну систему, названу «кора великих півкуль головного мозку», багатьох і багатьох людей, яких він зустрічав на шляху. І серця людей змінювалися, тому що в них поселявся Люблячий і Святий Бог. 🙏

НЕ ВБИВАЙ!

Відкритий урок для 8 класу

Автор Оксана Лопотич, учитель основ християнської етики
Крушельницького НВК «ЗОШ I–II ст. — ДНЗ» Сколівського р-ну
Львівської обл.

Мета: навчати, що життя людини починається з хвилини зачаття й ніхто не має права його відібрати; наголосити, що аборт — це гріх; допомогти зрозуміти Божу заповідь про цінність життя як Божого дару.

Тип уроку: комбінований.

Обладнання: Святе Письмо, плакати з цитатами, плакат «За життя»; ноутбук, диск із фільмом «Розмова дитини з мамою», фізична карта світу.

ХІД УРОКУ

I. Вступна частина

1. Організаційний момент. Вітання

II. Оголошення теми і мети уроку

Любі діти! Шановні гості! Нехай сьогодні нам усім вистачить терпіння, мудрості й добра, адже ми продовжимо проектну роботу «Моральні підвалини заповідей щодо пошани ближнього». Ми мали розмову про статеву чистоту до шлюбу та подружню вірність на відкритому уроці «Шлюб і подружжя», а сьогодні працюватимемо над темою «Не вбивай».

Розпочати урок хочу віршем.

У чому сенс життя

Щаслива я, і кожен з нас щасливий
Лиш тим, що нам дароване життя;
Ми бачим небо, сонце, вечір сивий,
Ми — діти й Батьківщини майбуття.
Ми можемо творити і любити,
Ми можемо горіти і цвісти,
А можемо, як попіл, віджевріти,
Не маючи ні долі, ні мети.

III. Вклад нового матеріалу

Життя — це не тире між двома датами. Це кожна прожита тобою хвилина. Усі хвилини твого життя — чисті сторінки, які тобі належить заповнити. Отож тема сьогоднішнього уроку дуже серйозна, серйозна своїми наслідками. У Біблії написано, що «Бог на Свій образ людину створив, на образ Божий її Він створив, як чоловіка та жінку створив їх. І поблагословив їх Бог...» (Бут. 1:27-28). Таким чином Бог,

благословивши людину, дав їй найцінніший дар — життя. А на його сторожі поставив заповідь «Не вбивай». Злочином є посягання будь-кого на життя ближнього. Ніхто, окрім самого Бога, не має права розпоряджатися життям людини, визначати, хто скільки повинен жити. Важким порушенням заповіді «Не вбивай» є наступні дії.

Бесіда з учнями

Самогубство — позбавлення себе життя.

Убивство — позбавлення життя іншої людини.

Евтаназія — свідоме вбивство важко хворої людини медикаментозним шляхом.

Аборт — позбавлення життя дитини в лоні матері.

Наркоманія — вживання наркотичних засобів, що призводить до вкорочення життя.

Алкоголізм — надмірне вживання алкоголю, що спричиняє вкорочення життя.

Сьогодні поговоримо про одне з цих порушень Заповіді Божої «Не вбивай» — аборт.

Історичні дані про аборт

Згадки про способи переривання вагітності знаходимо вже в єгипетському папірусі Еберса (1760 р. до Р. Х.). Також народам Сирії, Вавилону, Індії, Китаю були відомі різні абортивні засоби. Здійснення абортів суворо каралося. Закони дореволюційної Росії засуджували аборт, та 1920 р. Ленін підписав декрет, який дозволив здійснення абортів.

Голодомор України 1932-1933 рр. — це геноцид українського народу. За оцінками дослідників, від голоду померли 10 млн. осіб, понад третина — діти. У роки Другої світової війни загинуло 50 млн. людей. На жаль, і сьогодні на сході України тривають військові дії. Згодом статистиці підрахують нашу біль і втрати. Та вже сьогодні підраховано, що за 20 років незалежності України українські жінки зробили

понад 40 млн абортів! За офіційною статистикою в Україні на 100 пологових припадає 106 абортів.

Щорічно аборти роблять 400-500 дівчат віком 11-14 років і 30-35 тис. — віком 15-17 років, у результаті чого маємо 80 % випадків безпліддя.

Хтось мудро сказав, що значно легше видалити дитину з материнської утробы, ніж видалити пам'ять про дитя з душі батьків. Наслідки абортів жахливі. Крім безпліддя — рак молочних залоз, психічні порушення, дратівливість, страх, зневіра, нічні жахи, втома, алкоголізм, наркоманія, думки про самогубство, відрізка до життя.

Що Біблія говорить про це? Слово Боже не залишає читачів у незнанні стосовно теми внутрішньоутробного життя та абортів. В багатьох текстах неодноразово підтверджується, що життя дається тільки Богом, Який охороняє й контролює його, процес дітонародження є благословенням.

«Діти — спадщина Господня, плід утробы — нагорода!» (Пс. 127:3).

«Мого зародка бачили очі Твої, і до книги Твоїєї записані всі мої члени та дні, що в них були вчинені, коли жодного з них не було...» (Пс. 139:16).

У Біблії Івана Хрестителя ще в материнській утробі названо словом «дитина», як і після народження (Лк. 1:41 і 66).

Робота з фізичною картою

Усі країни у питанні ставлення до абортів можна поділити на 4 групи (на фізичну карту світу наклеїти відповідні позначки).

Країни, де існує повна заборона абортів: Афганістан, Ангола, Гватемала, Гондурас, Єгипет, Індонезія, Іран, Колумбія, Ліван, Малі, Нова Гвінея, Сирія, Чилі, Філіппінські острови.

Країни, де аборт дозволяється за медичними показниками: Алжир, Аргентина, Бразилія, Ізраїль, Коста-Ріка, Марокко, Мексика, Нігерія, Пакистан, Польща.

Країни, де існує повна свобода в питанні абортів: країни СНД та Балтії,

Австрія, Албанія, Бельгія, Болгарія, Німеччина, Греція, Данія, Італія, Канада, КНР, Монголія, Куба, Румунія, Словаччина, США, Туреччина, Франція, Чехія, Швеція.

Ураховуючи тенденцію скорочення населення України, через 5 років у нашій державі буде більше переселенців із Азії, Близького Сходу, Африки, ніж самих українців. Україна вмирає, і саме суспільство винне у цьому.

Робота над завданням «Міфи про аборти» або «Невигадані історії з життя»

Міфи про аборти	Невигадані історії життя

— Дорогі діти, це було ваше домашнє завдання: ви мали порозмовляти з батьками, хресними, вчителями на цю тему або знайти інформацію в газетах чи журналах, що

— аборт — це вбивство;

— вигадані виправдання абортів, аргументовані різними хибними твердженнями-міфами, історії про жінок, які зробили аборт.

Учні зачитують свої роботи й приклеюють на плакати.

Робота над завданням «Чи погодилися б ви на аборт у наступних ситуаціях?» (див. Табл. 1)

Діти зачитують і коментують ліву колонку завдання, а права закрита. Після відповіді учня відкриває праву колонку.

Таблиця 1

Чи погодилися б ви на аборт у наступних ситуаціях?	Якщо ви відповіли «так», то...	Ілюстрації
Сім'я кріпаків живе в жахливій бідності. Жінка дізналася, що вагітна.	...ви б убили Тараса Шевченка, відомого українського поета, художника, християнина — патріота.	Портрет Т. Г. Шевченка
Батько легковажний та любитель оковитої, а ще хворий венеричною хворобою, мама хвора на туберкульоз. Перша дитина померла через 6 днів після народження. Жінка дізналася, що вагітна знову.	...ви б убили Людвіга ван Бетховина, одного з найвидатніших композиторів світу.	Портрет Людвіга ван Бетховена
Дівчина ось-ось має вийти заміж, але дізнається, що вагітна не від свого нареченого, який, довідавшись про це, хоче її залишити.	...ви б убили Ісуса Христа.	Ікона Ісуса Христа

Як бачимо, сьогодні дві найбільші проблеми, наче дамоклів меч, нависли над Україною: духовне зубожіння й абортивна свідомість. То навіщо ми, українці, сотнями років боролися за незалежність, якщо сьогодні самі винищуємо свою націю. Навіщо кращі сини й доньки України героїчно жертвували собою, якщо ми сьогодні вбиваємо своїх ненароджених дітей.

Робота над завданням «Незакінчене речення»

Перед вами плакат «За життя», на квітах, які ви зробили, є частини незакінченого речення, ваше завдання — дописати речення й наклеїти квітки навколо емблеми.

1. Життя людське — найвища цінність.
2. Невинна кров тече рікою.
3. Аборт — найбільший злочин батьків.
4. Аборт — гріх проти Бога-Творця.
5. Людська душа — безсмертна.
6. Аборт — злочин проти невинної дитини.
7. Аборт — це зло та вбивство, Біблія називає його гріхом.
8. Компромісу не існує — обираймо життя.
9. Аборт — це вбивство найбеззахисніших.

Висновок повинен зробити собі кожен: статева чистота до шлюбу та подружжя вірність збережуть від розчарування, болю, хвороб та гріха дітовбивства.

Перегляд фільму «Розмова дитини з мамою»

III. Узагальнення вивченого

1. Бесіда з учнями

— Як ви вважаєте: аборт убивство чи ні?

— Який слід аборт залишає на здоров'ї жінки?

— Розкажіть про ставлення Біблії до проблеми абортів?

— Чи має відношення хлопець/чоловік до абортів? Яке? Чому?

2. Інсценізація «Заливка»

Лунає звук телефонного дзвінка.

Лікар. Черговий педіатр, інтерн. Швидка слухає вас.

Голос. Інтерне, зайдіть, будь ласка, у гінекологію. У нас народилася жива «заливка»...

Автор. Нічого не розуміючи, інтерн намагався згадати все, чого його вчили в медінституті.

Лікар (роздумує). Отож, вагітна на солідному терміні жінка хоче зробити аборт за допомогою штучних половів... Жажливе видовище! У лоно матері вливають гіпертонічний розчин і дитина народжується мертвою. Узаконене вбивство. А цей що — вижив?.. (До медсестри). Ну, що у вас тут?

Медсестра. Ось (показує згорток).

Лікар. Розгорніть. Він помер?

Медсестра. Що ви, лікарю? Ми та кож так думали. Усе було, як завжди. Жінка відмучилася, ми відправили її в палату, а вона пішла додому, а те мишенятко, як ми завжди взимку робимо, ми поклали між віконними рамами, бо страшно з ним уночі до моргу бігти, — зранку думали віднести. Сіли ми заповнювати документацію, чуємо — дитина плаче. Ми перелякалися, пішли дивитися, що там, а то між вікнами пищить воно, та так голосно... Ми його витягнули, завернули в пелюшку й поклали в ліжечко. Підходимо за півгодини — не дихає. Ми його знову — за вікно. Через 15 хвилин — знову пищить. Вам зателефонували. Що робити? Ніколи ж такого не було?..

Лікар. Покладіть його за вікно, а я поки що почитаю історію хвороби.

Автор. Історія хвороби свідчила, що жінці 50 років, що в неї є чоловік і 5 дітей. На таку операцію прийшла, бо — криза і вона не зможе вигодувати шосту дитину. Зарплати чоловіка бракує і на тих, хто є.

Лікар. Якщо продержиться до ранку — житиме.

Автор. Зранку виявилось, що вага дитини — 800 г, зріст — 35 см, дитина порожівела й голосно вимагала їсти. Через деякий час, коли Мишка Заливка вже можна було брати на руки, до кабінету вбігла жінка.

Жінка. Де мій син? Я місця собі не знаходила через те, що зробила. Сні погані мені снилися. Невже я шостої дитини не вигодую? А тут ще чутки поповзли по місту...*(нідходить до дитини, бере на руки, цілує)*. Господи! Викапаний мій чоловік! Найгарніший у світі! Синочок мій! Утіхо моя! Радосте моя!

Автор. Після деяких формальностей дитину віддали матері.

Вірш «Парадокс»

В яких стосунках проживаєм,
Не можна їх збагнути!
Дітей, як зуби, витягаєм:
Не хочем про них чути.
Й хоч дуже ревно обмовляєм
За злочин і насильство —
Букети квітів посилаєм

За «славне, явне» вбивство.
І тих жінок все ганьбимо ми,
Що залишили плід,
А інших «мудро» намовляєм,
Щоб він не бачив світ.
Це справжній парадокс у нас —
У ставленні до цього.
Щоб все у нас було гаразд —
То примиримось з Богом.

IV. Підсумкова частина Заключне слово вчителя

На жаль, сьогодні Україна — це країна з подвійною суспільною мораллю. Ми проголошуємо себе європейською демократичною правовою державою, але водночас розбещуємо свою молодь вседозволеністю, сприймаємо підмінні християнські цінності й... убиваємо ненароджених дітей. Тож, дорогі діти, які б не

були проблеми, Бог сильний допомогти вирішити їх, оскільки Господь прощає кожну людину, що звертається до Нього зі щирою молитвою і покаєнням, визнаючи свої гріхи перед Ним. Тільки Бог може дати прощення, зцілення, мир та любов, яких так не вистачає сьогодні. Запам'ятайте слова: «Кожен, хто просить, одержує, хто шукає — знаходить, хто стукає — тому відчинять» (Лк. 11:10). Бережімо життя!

Оцінювання учнів Домашнє завдання

Разом із батьками скласти невеличку розповідь про те, якою ви хотіли би бачити молодь України. 📧

ЯК Є СТРАЖДАННЯ, ТО І Є ВОСКРЕСІННЯ...

(до сімдесятої річниці заборони УГКЦ)¹

Автор Ганна Самолюк, учитель основ християнської етики, заступник директора з навчально-виховної роботи Заводської ЗОШ І–ІІІ ст. Чортківського р-ну Тернопільської обл.

**Тим — кого за слово Правди вбили,
Тим — кого за Слово розп'яли...**

Зал прибраний у кольорах, властивих для посту.

*На сцені — розп'яття Ісуса Христа.
Звучить легка музика. За кулісами звучать слова:*

Однієї ночі мені наснився дивний сон, який мушу вам розповісти. Уві сні я бачила довгу дорогу, котра, зникаючи в хмарах, вела до Неба. Однак ця дорога не була легкою. На ній було чимало перешкод: весь шлях був укритий поржавілими цвяхами, гострим камінням, шматками битого скла. Люди йшли цією дорогою босоніж. Цвяхи впивалися їм у тіло, ноги були закривавлені.

Однак люди не зупинялися — прагнули Неба. Утім кожен крок був позначений терпінням, тому дорога була повільною й важкою.

Згодом уві сні я побачила Ісуса, Який йшов тією ж дорогою, йшов босоніж, Його поступ був повільним, але рішучим і впевненим. Урешті-решт Він дійшов до Неба, де сів на великий золотий трон. Дивився на тих, котрі намагалися подолати важкий шлях, поглядом і жестом допомагав їм.

Тією ж дорогою йшла до Неба Марія, Його Матір. Марія йшла швидше за інших. А знаєте чому? Тому що йшла слідами Ісуса. І швидко дійшла до Свого Сина, на прохання Якого сіла праворуч. Марія також допомагала тим, хто йшов до Неба, радила ступати слідами Ісуса.

Люди вдумливі прислухались до поради й швидко наближались до Неба. Інші ж, нарікаючи на рани, часто задержувалися в дорозі. Хтось зрікався

високої мети і, переповнений смутком, залишався на узбіччі дороги.

На сцену виходять ведучі.

Ведучий. Слідами Ісуса йшла Українська Греко-Католицька Церква. Ішли єпископи, священники, вірні церкви.

Ведуча. Вони знали, що це єдина й праведна дорога до Неба.

Ведучий. Не зважаючи на нічні ув'язнення, таємні арешти, нескінченні допити, моральні та фізичні знущання, катування, голод, вони ступали слідами нашого Спасителя.

Читець 1.

Коли змовляли «Отче наш», чи щирі
Були діяння й помисли твої?
Душа жила в терпимості та мирі,
Чи у зневірі ти топтав її?
Нести свій хрест для —

Бога і людини

¹ Сценарій виховного заходу, присвячений сімдесятій річниці заборони Української Греко-католицької Церкви, базується на фактах, що стосуються саме її вірян. Однак не менш тернистим був шлях багатьох дітей Божих у багатьох країнах і в різні часи. Ісус Христос сказав: «І за ім'я Моє будуть усі вас ненавидіти. А хто витерпить аж до кінця, той буде спасений» (Мт. 10:22). Тому загалом це розповідь про хресну дорогу всієї Церкви Христової, багатостраждальної, переслідуваної, зневаженої, але непереможеної й прославленої на небесах.

Друкується зі скороченнями, повний текст уроку див. на сайті часопису.

Одне й те саме визначення слів:
Для мене, вас, української родини —
Та сутність їх чи кожен зрозумів?
Учора все: і лаври, і пошана,
Кричав «Осанна!» — хлопчик
на плечі,

А нині?..
Хрест та невігойна рана
Від зради тих, кого любові вчив.
Отож, рушаймо всі та поодино
В дорогу жертв й непростених вістей,
Там і Господь, й держава, і людина
Несуть хреста по станціях страстей.
Де скрипок спів, відкинувши тривогу,
Пливе, як перша хвиля по воді,
Виносять хрест страждання

на дорогу,
Мов ключ любові, віри та надій.

Пісня «Під хрест твій стаю...»¹

Ведуча. Ісусе, Тебе засуджують на смерть. Ти невинний, і я знаю, що Тебе несправедливо звинувачують, однак, будучи невинним, знаючи коли, як і де помреш, Ти відважно прийняв Свою долю.

Ведучий. На смерть засуджують Українську Греко-Католицьку Церкву. Руїною стали святині й храми. Було знищено здобутки й справи, над якими трудилися духовенство й вірні... Єпископи, священики та миряни зазнали переслідувань, заслання, ув'язнення і катувань. Ціла Церква йшла на Голгофу, як це робив Ісус.

Ведуча. Син Божий добровільно ніс хрест від подвір'я Пилата до гори Голгофи. Це була Його хресна дорога, на якій Він страждав за наші гріхи. Хресна дорога довжиною 1200 кроків.

Ведучий. Українська Греко-Католицька Церква йшла хресною дорогою сотні, тисячі, навіть мільйони кілометрів.

Ведуча. На хресній дорозі Ісуса встановлено 14 станцій, які символізують певні події того часу.

Ведучий. Хресна дорога Української Греко-католицької Церкви не має чітко встановлених станцій. Як правило, вона починалася у містечках і селах Західної України, а далі на придорожніх стовпах на шляху виднілися: Львів, Київ, Красноярський край, Єнісейськ, Полярія, Мордовія... і так «аж до краю землі».

Ведуча. Твій хрест, Господи, справді болючий, він вимагає багато терпеливості, покори, відваги й рішучості. Несучи хрест, Ти перевищив усіх у величних чеснотах.

Ісус (за кулісами). Візьми на себе свій хрест та йди слідом за Мною.

Пісня «Хочу я з Тобою жити»²

Читець 2.

З вікон історії, як з древньої тюрми,
Часи зривають поржавілі ґрати,
І гірку правду сіють між людьми,
В граніт карбують викреслені дати.

Життя іде — не знає вороття.
І важко так в минуле озиратись:
Забризкувала очі нам брехня,
Дороги наші міряли етапи.

А ми ішли. З нас доля насміхалась.
Ми мріяли побачить даль високу,
Та плечі наші тінь хреста згинала
І ми здіймались на круту Голготу.

А навкруги — сади цвіли, буяли,
Рясніли квіти, наливались груші,
Лиш перед нами терни виростали
І полини гірчили наші душі.

Земле моя. Звідкіль у тебе сили?
Народе мій, незламна твоя криця.
Ти чистий, як бадьорий сміх дитини,
Як срібний дзвін батьківської криниці.

Ведучий. «...Любов до Христа, любов до святої Церкви, що є Його таїнственным тілом, любов до рідної Української Церкви, що є повноцінною частиною вселенської християнської родини, любов до рідного українського народу з його духовними та матеріальними скарбами вселюдського значення», — визначили, за словами Митрополита Йосифа Сліпого, життєвий шлях священиків та вірних церкви.

Ісус (за кулісами).

Я не прийшов, щоб покарати світ,
Але зцілити все, що було хворе,
Я не прийшов, щоб загасити гніт,
А, щоб розлити любов між вас,

як те море.
Я не прийшов у золоті й у славі —
Те марнотою є в очах Моїх.

Я не прийшов, аби судити
й обмовляти,
І не за те розп'ятись дав за всіх.

Я не прийшов, щоб царство
руйнувати
І в бідності родився не на те.

Тому ж прийшов, щоби гріхи
прощати
Та пояснити: що грішне, що святе.

Я вже іду.
Цей час благословен,
Хто видержить в добрі,
Буде навік спасен.

Ведуча. За словами митрополита Йосифа Сліпого: «Силу на цьому моєму хресному Шляху В'язня Христа ради давала мені свідомість, що цим шляхом іде також моє духовне стадо, мій рідний український нарід, всі владики, священики, вірні, батьки і матері, малолітні діти, жертвна молодь і безпомічні старці. Я не самотній!»

Читець 3.

Да святиться ім'я Твоє, Боже,
Твоє ім'я на віки святе,
Ти прийшов до нас як подорожній,
Але ми не прийняли Тебе.
Ти чекав, довго в двері Ти стукав,
Серце ж людське було кам'яне.
Ти віддав Своє тіло на муки,
Тільки б ми полюбили Тебе.
Ми ж на Бога ціну свою вклали,
Невелику, нікчемну ціну,
І продали на хрест, розп'яли,
Лили кровцю Його пресвяту.
Ти терпів, муки зносив покірно,
На Голгофу ніс хрест той тяжкий,
Бо любив Своїх діток безмірно.
«Отче милий, прости їм, — просив, —
О, прости, бо не знають, що роблять,
О, прости, бо Я так їх люблю,
Дай пізнати, що в гріхах вони топлять
Тіло й душу безсмертну свою».
Смерть була переможена смертю,
Смертю Бога на дереві-хресті...
Маймо, люди, любов в своїм серці
І покаймося, поки ще живі.
Бо як станеться смертна година —
Справедливо Він буде судить,
І нічого не зможе людина —
Ні грішити, ні прощення просити.
Просить Бог: «О, покайтеся, люди,
Одне одного широ любіть
І, як митар, бийтеся в груди,
Покаяння своє принесіть».
З Ним пройдем тую хресну дорогу,
З Ним несімо тяжкого хреста,
І надіймось у усьому на Бога,
І віддаймо Йому все життя.
Блудним сином до Батька прийдімо,
Поцілуймо у ноги Його,
І благаймо, прощення просімо,
Й Він простить, ми ж бо діти Його,
І приймим Його Кров Святу й Тіло,
Він-бо вчить нас: «Я є хліб життя...»
І тоді стане гріх нам не милий
І без страху ввійдем в майбуття.

Ведучий. І знову звернемося до заповіді митрополита Йосифа Сліпого. «Сидячи на саях, незможеним голосом молитву мовлю і вам, моїм духовним чадам, заповітую: «Будьте свідками Христа в Україні й на землях вашого вільного й невольного поселення, в усіх країнах вашого поселення, у в'язницях, в тюрмах і лагерах, аж до краю землі й до краю вашого земного життя!.. Збережіть у своїх душах чисте безпорочне ім'я своєї Святої Церкви!»

Ісус (за кулісами). Пам'ятай про Мене, про Мої страждання, коли хочеш іти за Мною — зречися самого себе.

Ведуча. Ще 26 липня 1940 року Митрополит Андрей Шептицький писав: «Ми у Львові заховували посвячення Преосвященного Йосифа в тайні, пригтовляючись до переслідувань з боку уряду, який нехлибно скорше чи пізніше розгромить нашу Церкву...»

¹ youtube.com/watch?v=SnLNMdus444

² youtube.com/watch?v=kW3S6Q_3hXk

Ведучий. 11 квітня 1945 року заарештовано найвище керівництво Української Греко-Католицької церкви. Ось фрагмент документа, у якому подана інформація до Москви про здійснену операцію.

Ведуча. «У результаті проведеної операції з вилучення антирадянського духовенства й церковного активу Греко-Католицької Церкви по місту Львову та області арештовано 33 особи, з них:

Ведучий. Митрополитів — 1; єпископів — 2; священників — 20; дияконів — 2; оунівців-нелегалів, пов'язаних із духовенством — 4; студентів духовної семінарії — 3; церковного активу — 1.

Ведуча. Господи, Ти рішуче йшов до своєї болючої мети. При кінці тієї дороги Ти бачив смерть, але також і вічне життя. Ти знав, що на Тебе чекав відчай, але одночасно й велика надія. Ти знав, що на Тебе чекала ненависть, але Твоя любов усе перемогла.

*Пісня «Закрило сонце
з жалю жовті очі»³*

Читець 4.

Мовчить Голгофа і мовчить каміння,
Кат діловито піднімає хрест,
Ніхто із них його руки не спинить,
Ніхто іржавий цвях не відбере.
Як солодко їм розпинати Бога,
Як це почесно вбити перший цвях.
Це «самозванець» в'яне від знемоги,
А від тортур здригається земля.
О, як вони Його зуміли «викрити»:
«Зійди з хреста, якщо Ти

справді Бог», —

Лунав у небеса зухвалий виклик
Від ніг уже скривавлених Його.
Об хрест Господній

зачепились хмари

І б'ється натовп тисяччю очей,
І тисяччю зіниць волає: «Кари!»
І Божі Мати вже стекла плачем.
А Він ще міг Отця Свого молити
За тих, хто бігли Бога розпинати.
Його любов Єрусалимським літом
Через усі століття йде до нас.

Читець 5.

Дивлюсь на хрест і бачу там Тебе,
Прибиті ноги та пречисті руки.
Спливає кров з розірваних грудей,
Спокійно Ти нелюдські зносиш муки.
Дивлюсь на хрест

і виступають сльози,

За нас усіх така жорстока смерть,
Вінець терновий,

посмішки й погрози

Даруєм ми озлоблені ущерб.

Ісусе Христе! Ти спасав колись

І нині радий дати допомогу,

Одне лиш кажеш: «Віруй і молись,

Й знайдеш, напевно,

істинну дорогу».

Ти — Бог. Ти — Вічність.

Ти — саме Буття.

За гріх Себе віддав у наші руки,
А ми тоді навек без вороття
Тебе убили і впились, мов круки,
У Твої груди... Але Ти — воскрес!

Ведучий. Українську Греко-Католицьку церкву розіп'яли 8–10 березня 1946 року на так званому «Львівському соборі» скликаному «ініціативною групою». Хоча справжньою «ініціативною групою» були Сталін, Молотов, Берія, Карпов.

Ведуча. До речі, 8 березня — перший день роботи «собору» — також була п'ятниця.

Ведучий. «Собор» однодушно прийняв історичні рішення за проектом Костельника:

- 1) анулювати постанови Берестейської унії 1596 року;
- 2) відірватись від римської (папської) церкви;
- 3) повернутись до прадідівської православної віри;
- 4) воз'єднатися з Всеросійською Православною Церквою в Радянському Союзі.

Ведуча. Для нашої віри тяжкі випробування стали загартуванням, іспитом на витривалість.

Читець 6.

Важкі твої дороги, Україно,
Лиш терня і скала,

й московський ятаган

Над головою в тебе

смерчем висне грізно,

І руки збагрянилися від кайдан.

Вкраїно-ненько, десь на роздоріжжі
Тебе, обдерту, бачу на вітрах.

Ти йдеш, схилившись,

виглядаєш сина,

Що томиться в сибірських таборах.

Не плач, сирітко. Син твій на покуті

Сидить над смертю серед двох світів,

І хоч у нього руки й ноги скуті —

Душі ніхто скувати не зумів.

Душі і серця. А любов до слова,

До тебе, до народу аж пала,

Бо не змогла убити в серці Бога

Катівська закривавлена рука.

Ведуча. Нашу віру плекали в катакомбах подвижники підпільної Греко-Католицької Церкви.

Ведучий. Цю віру викохували і в діючих римо-католицьких обителях, і в лісових хащах.

Ведуча. Саме ця глибока віра привела вірних у благодатний час відродження Греко-Католицької Церкви в її благодатне лоно.

Пісня «Чи ти був на Голгофі?»⁴

Ведучий. Господи, сумною була Твоя смерть. Але для нас вона є надзвичайно дорога, бо через Твою смерть і погребіння — прийшло

воскресіння. Твоя перемога над смертю внаслідок Твого воскресіння набуває нового значення в житті людей.

Ведуча. Твоє воскресіння принесло радість і надію на майбутнє життя. Незважаючи на труднощі, злидні, життєві непевності.

Читець 7. Воскреснемо, брати та сестри, бо земля наша хоч і розп'ята на хресті історії, але свята. Воскреснемо! Бо ми вічно були на цій Богом даній землі як народ, і рідне небо хай пошле нам силу до життя.

Ісус (за кулісами). Не журися, бо і Я страждав, а слуга не більше від пана свого, але як є страждання, то і є воскресіння.

Читець 8.

Кричить Голгофа в темноті,
Покрили небо чорні хмари,
Христос, розп'ятий на хресті,
Спасав людей від злої кари.
Як страшно вітер завивав
І сонце плакало від жаху,
І Мати плакала Свята,
Завмерло все навкруг від страху.
За що розп'яли ми Його
І розпинаємо донині?
Чому ми далі грішимо
В цій грішній повній сліз долині?
За ту безмежну любов,
Щоб ми могли щасливо жити
Ісус нас любить знов і знов,
Його ж не хочем ми любити.
Закриті очі в нас гріхом,
В житті ми хочем насолоди
І не задумуємсь над тим,
Що до кінця ведуть нас сходи.
Який кінець чекає нас,
Коли так далі будемо жити?
Чому не хочем ані раз
Ісуса ми перепросити.
Тож схаменися, люде мій,
Упадь скоріше на коліна
Й проси у щирості жалю
Пробачення за всі провини.
А Він нам з радістю простить,
Хто просить — тому все дається.
Бог — милосердя, Бог — любов,
Він світлом ясним відізнеться.

Пісня «Бог — Любов»⁵

Ведучий. Справжня любов — це означає жити не для себе, а для інших, виконувати чинсь блага волю, а не свою, з довірою ставитися до ближнього, усе терпеливо зносити й прощати.

Ведуча. Ми повинні свідчити свою любов до Всевишнього навіть тоді, коли все складається не так, як ми хочемо. Так, як це робили митрополити, єпископи, священники — вірні нашої страждаючої церкви.

Ісус. Як Я полюбив вас, так любіть і ви один одного.

³ pisni.org.ua/songs/2207212.html

⁴ youtube.com/watch?v=9eUWozq-ZFU

⁵ youtube.com/watch?v=LsnTQ7ptv6M

Читець 9.

Прийми поклін, Ісусе милий,
За доброту Твою до нас!
За те, що Ти даєш нам силу
Не впасти у нелегкий час.
За те, щоби могли ми жити,
Ти був прибитий до хреста,
Ти — Бог! Ти — правди ясне світло,
Ти — незглибима доброта!
Нам шлях вказавши до Творця,
Любові і добра спасіння
Ти сієш в душі і серця.
Ти — Бог! Ти — правди ясне світло,
Надія наша в краший час,
Терпів Ти, щоб могли ми жити,
Вмирав, Ісусе, Ти за нас.
Прийми поклін, Ісусе милий,
За хрест прославлений в віках!
Тобі, Спасителю наш, нині
Складає шану вся земля.
Ти — Бог! Ти — правди ясне світло,
Надія, Віра і Любов.
Ти на хресті терпів, щоб жити
Могли народи знов і знов.

Ведучий. Шлях Ісуса — це шлях любові. Коли нам важко йти дорогою життя, тоді стаємо на коліна й у молитві відчуваємо, як Ісус приходить на допомогу.

Читець 10.

Не залишай мене, Ісусе,
Коли на серці біль щемить,
Коли сльозами враз заллюся
І радість щезне відлетить.
Не залишай як сил не маю
Молитись з вірою Тобі,
Коли надія покидає
І залишаюсь у журбі.
Але ще більше я прошу:
Не залишай мене тоді,
Коли тяжку ти знімеш ношу
І щастя з'явиться вжитті.
Сьогодні хліба денного дай нам
І провини наші нам прости,
Як ми прощаєм нашим ворогам
І до спокуси нас не допусти.
Борони нас, Отче, від лихого,
Бо царство, сила й слава — все Твоє,
Шукаєм ми усюди царства Твого
І кожен з нас надією живе.

Ісус (за кулісами). Довірся Мені
і Я поведу тебе у щасливу вічність.

Пісня «Лине пісня про Ісуса»⁶

Читець 11.

Тільки Тобою святиться цей світ,
Тільки Тобою душа ще радіє,
Ближнім, жаданим —
молитвою вслід,
Іменем Божим і духом Надії.
Тільки Тобою святиться мій храм,
Перед яким усі завинили...
Тільки Тобою прощаю катам,
Тим, що не відали все, що творили.
Тільки Тобою святиться мій дім,
Тільки Тобою у чаші страждання
П'ю і молитву народжую всім,

Хто ще в мольбі, у надії, в чеканні.
Тільки Тобою святиться душа
І оживають скалічені крила
В світлі терпіння, де суд свій вершать
І владарюють несправедні сили.
Тільки Тобою, дорогою мук,
Болю, образи, йду до світла, до неба.
Вирвавшись з серця,

скривавлений звук

Лине до Тебе, до Тебе, до Тебе!!!
Тільки Тобою зажурена ніч
Зорі пречисті несе в тихий ранок,
Ніжно торкається серця і віч,
Щоб заживити скривавлені рани.
Тільки тобою на грані життя,
Навіть, як сили останні вже трачу,
Часто Твоє безневинне дитя —
Тільки Тобою, мій Христе, заплачу.
Тільки Тобою живу для небес,
Щоб не відмірялись зоряні мрії.
Тільки Тобою, хто вмер і воскрес,
Пишу молитву, молитву Надії.
Тільки Тобою святиться цей світ,
Зранений злом, розіп'ятий клятьбою.
Тіло зболіле ще рветься в політ,
Тільки Тобою!.. О, тільки Тобою!..

Ведуча. Вислухав Господь молитви й прохання нашого багатостраждального українського народу. Він дарував незалежність Україні, а разом із тим і воскресіння Українській Греко-Католицькій Церкві.

Танець із хустками (відродження України та Церкви)

Ісус. Шукай Мене, наслідуй Мене,
бо Я — Світло для світу.

Ведучий. Світло, море світла.
Світло перемагає темряву. Той, кого ми оплакували, воскрес.

Ведуча. Чи може смерть втримати Того, Хто переміг? Божа любов змінює весь світ.

Читець 12.

Пом'яни, Господи, душі дітей Твоїх,
що загинули за віру, правду, свободу
і незалежність Батьківщини,
вбитих, замучених, замордованих
у катвнях, концтаборах чи тюрмах...
Їх імена Ти знаєш, Господи.

Танець із свічками (перемога добра над злом)

Ведучий. Я пам'ятатиму про Твою любов, Боже Святий, Месія правдивий, Єдиний Син Отця найулюбленіший.

Ведуча. Твоє воскресіння допомагає усвідомити мені, що радість, надія, мир і перемога швидше чи пізніше, але прийдуть у цьому житті.

Ведучий. А в майбутньому Ти чекатимеш на мене, щоби обняти у вічній злуці з Тобою.

Ведуча. Господи, я повік не забуду, що Ти зробив для мене, зробив для мого народу, для всіх людей. Я дякую Тобі за відкуплення й любов до нас.

Ісус (за кулісами). Немає більшої любові, як віддати життя своє за ближніх.

Ведучий. З виходом із підпілля Української Греко-Католицької Церкви почалася її відбудова: відновлення зруйнованих храмів та будівництво нових.

Ведуча. Ми повинні стати будівничими нового світу, де не буде місця для війни, насилля, ворожнечі.

Читець 13.

Будуєм храм...
Піщинка до піщинки...
Цеглинка до цеглинки...
При Божій допомозі
Складають мозаїсти людські руки.
Будуєм храм...
Крок за кроком...
Рік за роком...
Вже стіни над землею височіють,
Хрести на куполах сягають ввись.
Будуєм храм...
Величний храм,
На славу Божу, не на сьогодні —
на віки.

Будуєм храм...
Щоб мати змогу
зустрічатися з Ісусом.

І разом з цим
Зернинка до зернинки...
Паде і проростає
Слово Боже в людських серцях,
Оновлюючи душу.
Будуєм храм —
Духовний храм
В своїх серцях і душах.

Пісня «Від Бога»⁷

Ісус (за кулісами). Прийдіть до Мене всі стурдовані і обтяжені, і Я заспокою вас.

Читець 14. Ні, немає на світі кращого неба, ніж небо України. Високе, мов наш дух, воно благословляє свою Україну, береже у віках її материнську любов, тому його ніколи не відділити від рідної матінки-землі. Подивімося на своє небо й думкою, як у тій чудовій-пречудовій пісні, полиньмо аж до сонця й зірок і глянемо на трепетну землю, і тоді відкриється нам на зелено-голубому лику планети край, що нагадує собою серце — Україна! Ні, як немає кращого неба, ніж небо України, так і немає кращої землі, ніж наша Україна.

Читець 15.

Не ділімо цю землю,
Не ділімо це небо,
Не ділімо хатини
І сім'ї не ділімо,
Бо ми, браття, єдині
В українському слові,
В українських коріннях,
В українській любові. 🕊

⁶ youtube.com/watch?v=jTzoezr0ELY&list=RDJtZoezr0ELY

⁷ youtube.com/watch?v=nTaRQJnZF2c

Діамантовий

ПЕРСТЕНЬ

Ми з чоловіком одружилися п'ятнадцять років тому. Наші родини зробили для нас усе можливе. Кожна сторона допомогла, чим могла. Весілля було чудовим. Нам купили квартиру. Загалом, ми були всім задоволені й щасливі.

Перед весіллям приїхала бабуся нареченого, щоб вручити мені подарунок. Вона дістала із сумочки маленьку запаковану коробочку. Коли я її відкрила, усередині виявився перстень із діамантом.

Не треба бути експертом із коштовностей, щоб зрозуміти, що це дуже дорогий подарунок. Такого величчя-є-зного діаманта я ще ніколи в житті не бачила.

Бабуся сказала, що це її подарунок мені на весілля. Я зрозуміла, що бабуся кожній нареченій у родині купує дуже дороге прикрасу. Таку, яка супроводжує жінку все життя, щоб цей дарунок нагадував про бабусю. По правді кажучи, бабусі не потрібно було дарувати подарунки, щоб її пам'ятали. Вона була великодушна, мила й чарівна жінка, усі її дуже любили. Але традиція є традицією, і хто я така, щоб її заперечувати, особливо, коли це коштує... 5000 доларів.

Так, стільки коштував перстень.

А звідки я про це дізналася? Зараз дізнаєтесь і ви.

Реакція мого тата була такою: аморально прикрашати себе такими коштовностями, коли інші люди голодують. З іншого боку, мені теж було якось незручно носити такий

перстень, тому що крім докорів сумління були ще й інші незручності (перстень був завеликий для мене).

Весілля минуло. Сім післявесільних днів були дивовижні й чудові. Суботу ми провели з обома родинами. Вечірня суботня трапеза була казкова, з піснями й щирими розмовами. Так само гарно було й наступного ранку. Після сніданку ми вийшли прогулятися по набережній, і раптом я з жахом помітила, що на пальці немає персня. Після хвилинного збентеження чоловік сказав: «Побіжу пошукаю в будинку, може, ти забула його в кімнаті». Я очікувала в напрузі, гризучи нігті. Щось мені підказувало, що, швидше за все, він його не знайде. Адже я знала, що перстень був завеликий, і згадала, що в якийсь момент перестала підтримувати його на пальці, забула про нього. Те, чого я найбільше побоювалася, трапилося.

Чоловік повернувся: «Персня немає».

«Ти шукав у шафі? На полицях?»

Так, він шукав скрізь, де тільки можна. Персня ніде не було.

Не було тоді в родині людини, яка б не знала, що загублено перстень вартістю 5000 доларів. (От вам і відповідь, звідки я знаю ціну. Коли ви губите дорогі речі, вам негайно повідомляють, скільки вони коштують. І це стосується не лише коштовностей.)

Свекруха піднялася до нас у кімнату й (який сором і ганьба!) разом із ще декількома тіточками почала ритися в усіх наших сумках та особистих речах.

Після безрезультатних пошуків, які тривали близько години, усі почали давати поради, де його варто шукати. Тоді я насмілилася розповісти, що перстень був для мене трішки великуватий. І, звичайно ж, одна з тіточок випалила: «А чому ж ти не сказала про це?» Я відповіла, що казала... Напруга наростала.

Відновивши в пам'яті події кількох попередніх днів, майже з повною впевненістю можна стверджувати, що перстень було загублено на березі моря. Тому шукати його — однаково, що шукати алмаз у купі піску.

Відтоді обличчя всіх родичів чоловіка здавалися мені кислими. Розсерджені, вони думали про те, як я спромоглася загубити перстень. Навіть якщо мені не говорили, це було написано у них на обличчях.

Знічені й приголомшені, ми з чоловіком повернулися додому. Чоловік намагався жартувати, щоб розвіяти важке почуття, але я зігнала на нього всю злість і образу, яку відчула сама на себе. Він вибачався й просив пробачення, але нічого не допомагало. Мені було нестерпно боляче як через втрату персня, так і через те, що вся провина лягла на мене.

Чоловік утішав мене, говорив, що моєї провини тут немає, що винуватий той, хто сказав мені надягти цей перстень, хоча він був завеликий. Зрештою він звинувачував себе. Він брав усю вину на себе, доки над ранок я не зізналася собі, що якщо це було випробування, то він його успішно пройшов.

При кожній зустрічі з його родиною напруга витала в повітрі. Різні дрібні натяки робили моє життя нестерпним. Я їх не звинувачую. Але, як з'ясувалося, коли людину спіткає невдача, наприклад, коли вона загубить щось цінне, це коштує їй дорожче від самої вартості загубленого. Разом із перснем я втратила ту повагу й любов, які раніше відчувала до себе.

Начебто я їм набридла. Як можна бути настільки безвідповідальною, щоб загубити перстень за 5000 доларів? Вона що — маленька дівчинка?

Минали дуже довгі й сумні для мене місяці. Я відчувала, що вже ніколи не поверну поваги родини. Втрата персня стала якимось ярликом, печаткою, що свідчить, що я безвідповідальна й мені нічого не можна довірити. Я просто дратувала їх тим, що спромоглася загубити такий дорогий діамант.

Останньою краплею став випадок, коли ми купили дорогу вазу й один із братів чоловіка сказав йому: «Краще ти неси, ти ж знаєш...». Він сказав це при всіх, і я розлютилася так, як ніколи раніше. І сказала, що ноги моєї більше не буде в домі, де мене так принижують. І ще багато чого наговорила, навіть сама від себе такого не очікувала.

Потім настав період ворожнечі, яку мій бідний чоловік увесь час намагався пом'якшити. Він не все мені розповідав, але я зрозуміла, що він пішов на конфлікт із братами й сказав, що якщо вони й далі мене засмучуватимуть, він розірве стосунки з родиною.

Потім було примирення, дуже незручне. Свекруха попросила пробачення й сказала, що насправді любить мене більше, ніж усіх інших невісток. А я їй відповіла, що завжди це відчувала.

Уся ця історія забрала в мене багато сил. Так, ми помирилися, але це був дуже холодний мир.

Перелом стався через чотири місяці.

Ми одружилися через два дні після свята Шавуот, і чоловік був, за традицією, у фрак. Фрак зазвичай одягають лише на свята. І, звичайно ж, чоловік був на весіллі й під час семи післявесільних днів саме в ньому.

Наближався єврейський новий рік. Чоловік дістав із шафи фрак, надягнув його й запитав мене, чи добре він на ньому сидить. І раптом схопився за серце. Я перелякалася, подумала, що йому зле.

Він заступив руку у внутрішню кишеню й щось дістав.... Мій перстень, звичайно ж, а що ж іще...

Я дивилася на перстень протягом кількох хвилин не в змозі вимовити ні слова. А чоловік сказав: «Очевидно, я поклав його собі у фрак...»

Ми сиділи одне навпроти одного й просто плакали. Від хвилювання й, напевно, від напруги, яка залишала мене й переходила до нього. Він відразу подзвонив своїй мамі й повідомив, що перстень знайшовся. І тоді в наш дім почалося паломництво. Його батьки, його брати, усі радилі, і, нарешті, приїхали самі бабуся з дідусем, принісши нам велику радість. Усі полегшено зітхнули й, звичайно ж, просили прощення за те, що звинувачували мене в безвідповідальності. І відразу ж згадували й дивувалися, як їм не спало на думку, що перстень може бути в чоловіка. Невже він такий забудькуватий, що на нього не можна покластися? Чоловіка це трохи зачіпало, проте радість переважала. Із цього моменту я перетворилася в королеву родини. Усі зрозуміли, що помилилися стосовно мене і я дуже відповідальна людина, яка ніколи й нічого не губить.

Я почувала себе на небесах — раптом на мене вилилося море любові й вибачень. А чоловік, незважаючи на докори в його адресу, щиро радів, що його дружина щаслива й задоволена. Мир і згода запанували між нами на все життя. Але це ще не кінець історії.

При нагоді я часто дозволяла собі штрикнути чоловіка, нагадуючи про цей перстень. Чи йшлося про те, що йому не варто тримати при собі великі суми грошей, чи просто про людську надійність. Я говорила йому: «Краще дай це комусь іншому, щоб не згубити в пісочниці». Слово «пісочниця» стало для нас знаком, що нагадує про всю цю історію. Мені дуже соромно про це розповідати, але думаю, багато людей використовують слабкості близьких, щоб зачепити їх. І я, на жаль, не unikнула цього.

Чоловік тихо страждав і не скаржився. Іноді, коли я нагадувала йому про «пісочницю», я бачила, наскільки йому прикро. Тоді я відразу просила пробачення, і ми помирилися. Але сам він ніколи не скаржився.

Життя йшло нормально. У нас народилося семеро гарних, чарівних дітей, які люблять і шанують своїх батьків. Усі вони знали напам'ять історію про перстень: усі думали, що мама згубила його на березі моря, а виявилось, що неуважний тато забув його у своєму фрак.

Минуло п'ятнадцять років.

Я надягала перстень на великі свята й вислуховувала безліч компліментів. Але одного разу мені спало на думку обміняти перстень на іншу прикрасу.

Я вирішила зробити сюрприз для чоловіка й звернулася до свекрухи, щоб та розповіла мені, де бабуся купувала ювелірні вироби. Вона назвала мені ім'я відомого ювеліра, і я вирушила до нього. Простягнула перстень зі словами: «Це було куплено у вас, і я б хотіла, щоб ви це оцінили».

Оглянувши перстень, він здивовано присвиснув і сказав: «Цей діамант дуже гарний. Він коштує величезні гроші, понад шість тисяч доларів, я із задоволенням обміняю його на те, що ви захочете. Але, щоб ви знали, його придбали не в мене».

«Як це не у вас?» І я назвала йому бабусине ім'я. Він сказав: «Так, вона дійсно завжди купувала в мене всі свої

коштовності, але цей перстень я їй ніколи не продавав. Напевно, вона купила його в іншому місці».

Повернувшись додому, я вирішила переглянути скриньку з коштовностями. В одному відділенні лежали всякі квитанції й документи від ювелірів. Я шукала квитанцію на цей перстень і досить швидко знайшла її. Перстень дійсно було куплено не в того продавця, а в іншому відомому й дорогому ювелірному магазині. І тут я випадково помітила те, що, напевно, упустила б за інших обставин...

Я чекала, поки чоловік повернеться з роботи. Моє серце ледь не вискакувало з грудей. Коли він прийшов, я розповіла йому, що вирішила обміняти бабусин перстень і ходила до ювеліра, у якого бабуса звичайно купувала коштовності, і він сказав, що цей перстень коштує 6000 доларів.

«Чудово», — відповів чоловік.

«Так, — сказала я. — Але ювелір сказав, що цей перстень куплено в іншому місці».

«Ну, можливо», — була його відповідь.

«Ти говориш мені, що, можливо, твоя бабуса саме мій перстень купила в іншому місці?»

«А в чому проблема?» — запитав він.

«Я скажу тобі, у чому моя проблема. — І сльози струмом полились мені з очей. — Моя проблема в тому, що протягом п'ятнадцяти років я навіть припустити не могла, який дивовижний у мене чоловік і яке в нього добре серце... якого я взагалі не заслуговую. Ти це зробив так майстерно й так прекрасно, як тільки можна було. Я загубила перстень, і ти пішов і потай від усіх, навіть не знаю, як тобі це вдалося, узяв позик у купив мені... новий перстень». І я вибухнула нескінченним плачем.

Мені важко передати те, що я відчувала. Який подарунок він мені зробив! Молодий хлопець, що бере позик

в тисячі доларів, щоб його родина повірила, що в усьому винуватий він, а не його дружина. Я знала, що я перша жінка, яка одержала такий подарунок. Я маю на увазі не перстень, а ті п'ятнадцять років «винуватості», які перейшли від мене до нього. І ще як перейшли. Дотепер здригаюсь, коли згадую, як я йому дорікала саме в тих ситуаціях, коли мені найкраще було помовчати. Звинувачуючи його в слабкості саме в тих сферах, де він був сильний.

Ми сиділи, і він розповідав мені, через які митарства пройшов, щоб повернути борги. Він мені пояснив, що не було іншої можливості налагодити стосунки між мною і його родиною: вони повинні були повірити, що я невинна.

«Вони хороші люди, — сказав він. — Але в хороших людей теж є слабкості, і що вдієш, якщо це виявилось їхнім слабким місцем». Він витратив роки, щоб повернути борг, і особливо важко йому було зносити мої насмішки. Але саме вони нагадували йому про те, що він одержав у результаті, — щасливу дружину, мир і спокій у домі.

Узагалі ж, це історія не про діамантовий перстень, а про серце із чистого золота... 🍷

Розповідь із 3-ї книги серії «Люди розповідають про себе»
http://toldot.ru/tora/articles/articles_13911.html

Із цієї зворушливої історії можна взяти багато уроків, а також провести духовні паралелі, але ми залишимо це для вас, любі читачі...

«Як лице до лиця у воді, так серце людини до серця людини» (Пр. 27:19).

Тобі є за що дякувати Богові:

...за дітей, які шумлять удома: це означає, що в тебе є сім'я;
...за посуд, який потрібно мити: таким чином, у тебе є їжа;
...за килими, які треба чистити: значить, у тебе є житло;
...за промоклі від дощу черевики: очевидно, ти ще здатний ходити й тобі є що взути;
...за «корки» на дорогах: значить, у тебе є автомобіль;
...за уроки та іспити, до яких потрібно готуватися: отже, у тебе є можливість отримувати освіту;
...за начальника, який робить зауваження: напевне, у тебе є робота;
...за гору прання: значить, у тебе є одяг;
...за сльози й усмішки: очевидно, ти ще можеш відчувати;
...за тих, хто завдає тобі болю: значить, ти можеш зрозуміти, як не потрібно чинити, і подарувати у відповідь прощення й любов;
...за втому в кінці дня: це означає, що ти ще можеш активно працювати;
...за будильник, який лунає вдосвіта: значить, Бог пробудив тебе до нового дня.

Цінуй те, що маєш! Дякуй Богові частіше — адже багато хто мріє про таке життя, як у тебе!

Зовнішні здобутки чи... **СЕРЦЕ**

Зовсім недавно мій син закінчив школу. І на святковій лінійці, приуроченій святку останнього дзвоника, горді вчителі звітували про досягнення й здобутки: стільки-то медалей, стільки-то відмінників тощо. Приємно було стояти й слухати, відчуваючи гордість за те, що моє дитя вчилось у досить успішній школі.

Кожна школа звітує про свої досягнення. Кожна школа пишається своїми випускниками. Про них розказують усім і з радістю показують фото своїх знаменитостей. Здавався б, наша держава мала би розцвісти, маючи стільки чудових учнів. Проте минає час і ці люди кудись зникають. Зникають — не в сенсі геть пропадають, а просто розчиняються в морі подібних собі. Пізніше ми можемо почути: той не виправдав сподівань, той скотився, той почав робити не те. І люди кажуть: «Як це можливо: він подавав такі надії?!» У чому проблема?

Ви помітили, що вся похвальба — усі ці золоті медалі, олімпіади, призові місця — це шана формальним, зовнішнім успіхам. Успіхам у знаннях та уміннях, результатам реакції розуму та кмітливості. Тобто це те зовнішнє, та планка, яку хтось десь поставив і до якої усі тепер мають дійти. Та зовнішня мета, знак успіху, до якого всі тягнуться. Але в школах дуже рідко зустрінеш планку людяності, чуйності, сили духу й відкритості серця. Немає того, що потім, у дорослому житті, знадобиться набагато більше, ніж тригонометрична функція.

Та й, власне, усі ті перевірки, соціологічні опитування й тести, які запускає наша система освіти, вони сконцентровані саме на кількісні показники. Вони сконцентровують учителів на питаннях: скільки зробили, який матеріал опанували, чого досягли. Тобто виключно зовнішні видимі результати. І за цими показниками, досягненнями, успіхами не згадують — а якої якості людей ми випускаємо? Хто вони як особистості?

Дехто може сказати: «Але ж це не функція школи. Школа навчає і дає знання. Є ще суспільство, сім'я, церква, інші соціальні інститути...» Ви маєте рацію. Проте поразуйте — скільки часу протягом навчання дитина проводить у школі, а скільки вдома. Якщо взяти середні й старші класи (саме тоді, коли формується особистість) і хоча би так, на пальцях, поррахувати кількість годин, які діти проводять у школі, то вийде, в середньому, приблизно 6 годин. Тобто чверть доби діти перебувають у навчальному закладі. А якщо відділити 8 годин на сон і, нехай, 1,5 години на домашні справи (я напевне забагато накинув, але нехай), то на те, про що ми кажемо, що має формувати особистість, залишається приблизно 8 годин. Ці прості, можливо, примітивні розрахунки, приводимо для того, щоби було очевидно — школа має величезний вплив на особистість і її формування. Прямо, чи опосередковано, школа впливає на дітей і прищеплює їм ті цінності, які потім будуть проявлятися протягом усього їхнього життя.

У часи своєї молодості (за радянської доби) я стикнувся з тим, що слово «гуманітарій» було, якщо не лайливим, то, принаймні, синонімом якоїсь меншовартості. Я розумію чому — тоді цінували технічну освіту, були потрібні представники точних наук, одним словом «технарі», як їх називали. Чому? Бо були великі будівництва, ми йшли до світлого техногенного майбутнього. І нікого не хвилював стан серця, адже всі ми були гвинтиками великої радянської системи.

Минули роки, а ситуація кардинально не змінилась. Ви лишень подивіться, скільки уроків математики? І скільки уроків образотворчого мистецтва? Але вдумайтесь у саме слово — образотворчого, тобто того, що стимулює творити образи, розвиває фантазію й уяву. (Я не проти точних наук, мій батько був учителем математики й фізики, відповідно, я мав знати ці предмети «на зубок»). Просто це показує, що хоче виховати система, на що вона спрямована.

У чому ж проблема школи? Невже у неправильних викладачах? Чи програмі? Мені здається, у неправильно поставлених акцентах.

Оскільки людина складається із зовнішньої та внутрішньої частин (тіла і духу), то й навчання має складатися із цих частин.

- Зовнішня частина: навчати чогось так, щоби це практично знадобилось у житті. Тобто — знати, розуміти, використовувати. Ті практичні навички, яких людина буде потребувати в майбутній професії. Ті базові знання, якими людина буде керуватись у різноманітних життєвих колізіях.
- Проте є внутрішній бік. Внутрішнє, або назвемо його «душевним» — це коли прищеплюємо любов до чогось — до мови, математики, астрономії. Та любов, яка спонукує людину присвятити чомусь більше часу і, зрештою, покласти на це все своє життя.
- Але є ще один рівень навчання. Його можна назвати глибинним навчання. Це — навчання серця. Тобто коли вчитель формує серце дитини — її серцевину, те, ким та людина буде все своє життя. Те, що стане стержнем усіх учинків, світоглядним принципом у непростих ситуаціях і фундаментом майбутніх здобутків. Саме про це й казав древній Соломон: «Над усе, що лише стережеться, серце своє стережи, бо з нього походить життя» (Пр. 4:23). Сформувати серце учня, а не просто передати йому голі знання — ось справжній виклик для педагога.

І проблема нашої освіти не в непрофесійності вчителів (хоча таке теж є і люди обирають цей фах чи з безвиході, чи з незнання та нерозуміння, чи тікаючи від армії). Проблема в тому, що вчителів привчають через різні акредитації та перевірки звертати увагу, насамперед, на зовнішні показники. А все решта — якось воно буде... Не буде. Без свідомого виховання й роботи із серцем — не буде. Кількість ніколи не переростала в якість. Навпаки — цілком можливо...

Коли ж ми подивимось, як Бог заповідав навчати дітей і звернемося до Книги книг, то побачимо, що саме виховання серця й незмінності Божих законів завжди мало бути на першому місці в освітньому процесі:

«Тільки стережися, і дуже пильнуй свою душу, щоб не забув ти тих речей, що бачили очі твої, і щоб вони не повиходили з серця твого по всі дні життя твого, а ти подаси їх до відома синам твоїм та синам твоїх синів...» (Повт. Зак. 4:9).

«Сину мій, не забудь ти моєї науки, і нехай мої заповіді стережуть твоє серце, бо примножать для тебе вони довготу твоїх днів, і років життя та спокою! Милість та правда нехай не залишать тебе, прив'яжи їх до шиї своєї, напиши їх на таблиці серця свого...» (Пр. 3:1-3).

Чим наповнене буде серце людини, такою вона і буде. Серце визначатиме не лише вчинки, але й мотивацію вчинків. Саме на це звертав увагу Ісус Христос Своїх учнів: «Добра людина із доброї скарбниці серця добре виносить, а лиха із лихого виносить лихе. Бо чим серце наповнене, те говорять уста його!» (Лк. 6:45).

Велич людини не в тому, що вона знає чи що вона вміє. Її велич — у стані серця, у здатості жити за тими моральними принципами, які не залежать від часів і обставин. Її велич — у відображенні величчя Бога.

Учителі, які прочитають мій опус, можуть сказати: «Що я один можу зробити проти цілої системи? Я це розумію, але як усе змінити?» Зрозуміло, що система, яка вибудовувалась роками і яка викорінювала все, що їй не підходить, буде довго вмирати й змінюватись роками. Проте питання в іншому — чи змінюся особисто я?

Адже в кожного з нас є той учитель, що впливав на наше серце й формував нас у нашому житті. Яким учителем хочете стати ви? Чи тим, який просто навчить щось знати чи робити, чи тим, який вплине на дітей і увійде в історію їхнього життя? Процес змін починається з кожного із нас і не залежить від зовнішніх оцінювань. Станьте тими, хто впливатиме на серця людей. Станьте тими, хто своїми словами, учинками і, власне, стилем життя буде дороговказом для тих, хто лише починає вчити.

І хочу вас запевнити, як той, кому пощастило мати подібних учителів у житті: якщо ви достукаєтесь до сердець дітей, то, зрештою, у їхньому й вашому житті можливо все. 📖

Олег Блощук,
магістр теології, викладач народних звичаїв, свят та обрядів, пастор євангельської християнської церкви «Скеля», м. Рівне

Один директор школи надсилав цього листа кожному вчителю, якого запрошував на роботу.

«Шановний учителю!

Я пережив концтабір, мої очі бачили те, чого не повинна бачити ні одна людина:

*— як учені-інженери будують газові камери;
— як кваліфіковані лікарі отруюють дітей;
— як навчені медсестри вбивають немовлят;*

— як випускники вищих навчальних закладів розстрілюють і спалюють дітей і жінок...

Тому я не довіряю освіченості.

Прошу вас: допомагайте учням стати людьми. Ваші зусилля ніколи не повинні призвести до появи вчених чудовиськ, натренованих психопатів, освічених Ейхманів.

*Читання, писання, арифметика важливі лише тоді, коли допомагають нашим дітям стати **ЛЮДЯНИШИМИ**.*

Не в волі людини ДОРОГИ ІІ...^{ooo}

**«Знаю, Господи, я, що не в волі людини дороги її, не в силі людини, коли вона ходить, кермувати своїм кроком»
(Єр. 10:23)**

Сподівалася, що мене омине ця чаша, але в Бога Свої плани. Настав момент, коли лікар підтвердив мої підозри: «У вас рак третьої стадії». Це не було новою, уже два роки я боролася з хворобою, що наступала, і все ж...

Рак із кожним роком уражає все більшу кількість людей. У нашій країні смертність від онкології посідає друге місце. А взагалі по Україні маємо таку невтішну статистику:

- за темпами поширення раку Україна є другою державою в Європі;
- щороку в Україні рак виявляють у 150 тис. людей;
- смертність становить 90 тис. пацієнтів у рік;
- щодня рак діагностують у 460 пацієнтів;
- щодня в Україні 260 хворих умирають від цієї хвороби.

Інакше кажучи, щогодини реєструють понад 20 нових випадків захворювання, а 10 жителів України вмирають від раку.

Поняття «рак» викликає в людей панічний страх через масштаби смертності, неможливість попередити його появу (до слова, я не маю шкідливих звичок і не працюю на шкідливому підприємстві), це позавікова хвороба (вона вражає і старих і малих), може мати дуже швидкоплинний фінал, не піддається простому лікуванню, і головний страх — найчастіше, це важкі й тривалі болі...

Я в жодному разі не хочу вас налякати, просто це наша реальність, і вона, щонайменше, насторожує. Сподіваюся, що ніхто не сперечатиметься — ми стали жертвами цивілізації. І тут постає риторичне запитання: жертвами чи рабами?..

Були моменти, які змусили мене не поспішати діяти за відомим шаблоном: діагностика, хімія, опромінення, операція, хімія, опромінення тощо. У «чик-чирик і все в порядку», судить мене, як хочете, але я не повірила. Не повірила, напевно, через те, що ця сфера медицини особливо розвинена, утім показники смертності невблаганні, а ще я кілька разів зіштовхнулася зі спекуляцією тих, хто пов'язаний із лікуванням цього захворювання на тлі загальної паніки. Я не хочу применшити самовідданість і професіоналізм багатьох лікарів, але байдужість і «сріблολюбство» з боку медицини загалом набирає обертів. Доводиться бути дуже пильним, що для хворої людини досить складно. Це те, що мене зупинило від покvapливих рішень.

За цей час мені довелося познайомитися з історіями багатьох людей із такою ж проблемою. Кілька з них, незважаючи

на начебто своєчасне, виснажливе й дороге лікування, померли. Серед них були ті, які померли, поклавши своє життя на долоню Бога й покладаючись на Його святую волю, спокійно підготувавши себе до неминучого для кожного з нас фіналу. Ще декілька пройшли лікування в онкологічній, молилися, вірили й видужали. Живуть, пам'ятають про свою хворобу й не припиняють лікуватися народними методами, але ведуть активний спосіб життя, тому що проживають кожний день як останній — теж кілька знайомих. Деякі отримали зцілення, незважаючи на те, що не зверталися до лікарів. Таке відбувалося й у лікарнях.

На той час, коли на моєму шляху з'явився лікар-онколог, який вселив мені довіру своїми професійними й людськими якостями, я вже більше стала покладатися не на людей, а на Бога, який, це я вже знала точно, хотів мене чогось навчити. Адже ніхто не знає свого строку, а провести шість місяців у лікарні важкохворою, а не вдома з дітьми, — це теж рішення. Хто знає, чи не останні вони?..

Це не від мене, це дарунок Божий, але всепоглинаючого страху перед невблаганним діагнозом і загрозливими симптомами в мене не було. Майже від самого початку я молилася, щоб Бог був моїм Цілителем. Були моменти паніки й сліз. Скажу відверто, моє ставлення до хвороб, випробувань і страждань за ці два роки суттєво змінилося. Це був час роздумів, упокорення, терпіння й молитов.

Та в якийсь момент прийшло усвідомлення, що всі віруси, бактерії й паразити створив Бог. Як і все твориво під дією гріха, вони зіпсували своє призначення й творять не благо, а зло, але Бог їх контролює. А значить, Він контролює й усі хвороби: «...Бога немає крім Мене. Побиваю й оживляю Я, і не врятує ніхто від Моєї руки» (Повт. Зак. 32:39).

Людство досягло таких «висот» пізнання буття, що часто применшує велич біблійного Бога й звеличує людський розум. Людина зароджується, живе й умирає, і ніхто не владний над крайніми складовими буття. Тільки середню складову Бог частково віддав у наше розпорядження. Але ніщо не зупинить наш відхід до Творця. Смерті неможливо запобігти, до неї можна лише підготуватися.

А ми говоримо: «Є такі сфери науково-дослідної діяльності, у яких необов'язково насамперед запитувати: «Що говорить Бог?». Насправді ж, як написано в Книзі Приповістей, усяке

знання починається зі «страху Господнього». Зустрівшись із будь-якою проблемою, найкраще почати із запитання: «Що говорить Бог? Яке ставлення до цього було б Йому до вподоби?»

Саме з такої позиції нам слід підходити до всіх важливих життєвих речей: народження, смерті, хвороби, грошей, сексу, економіки, політики. Одне слово, усього, що варте ретельного осмислення. Християнам усе в житті необхідно підкоряти авторитету Писання (Рим: 1:1). Чому?

По-перше, тому що Бог створив усе суще. Не тільки душу, але й тіло.

По-друге, Бог доручив нам вивчати тварний світ. Отже, усе твориво, зокрема наше тіло, підлягає дослідженню й частковому розумінню (доведеться із цим погодитися).

І, по-третє, ученим слід бути сумлінними людьми й твердо триматися істини. Бути обачними у своїх дослідженнях і правдивими у своїх звітах про них. Учені не повинні підробляти або псувати результати досліджень, переслідуючи особисті цілі.

Наш спосіб життя й мислення часто відходить від такого світогляду. Але якщо не метушитися в пошуках негайного видужання, запитання «чому?» й «за що?» повинні змінитися на: «Як я реаую?» і «Що говорить Бог зараз у моїй ситуації?»

«Ліки, якими перемагають рак, — дуже прості, й лікарі з ними «мають справу» щодня, і вони перед їхніми очима: як з благодаті Божої — і я їх знаю. Бог, однак, не відкриває їх, тому що в останні часи через цю хворобу наповниться рай...», — так писав старець Порфирій із Афона.

Приклад Йова, що був уражений «злим гноєм від стопи ноги його аж до його черепа», постійно перед моїми очима. Він нікуди не біг, не метушився, але й не можна сказати, що він нічого не робив. Тільки друзі, коли прийшли підтримати

В Україні щогодини реєструють понад 20 нових випадків онкозахворювань.

його в скорботі, мовчки просиділи з ним сім днів. Уся Книга Йова говорить про шукання й пізнання людиною змісту людського буття, і потужним кресендо звучить в останніх розділах відповідь Бога. Після чого Йов промовляє: «Я знаю, що можеш Ти все, і не спиняється задум у Тебе!.. Тільки послухом уха я чув був про Тебе, а тепер моє око ось бачить Тебе... Тому я зрікаюсь говореного, і каюсь у поросі й попелі!..» (Йов. 42:2, 5-6).

Час випробувань повинен бути тим часом, коли ми готові й хочемо, щоб Бог із нами розмовляв, хоча б трішечки, як із Йовом...

Приміром, якби зараз по землі (десь по землі, а краще — по сусідній вулиці) дотепер ходив Ісус: напоумляв, докоряв, наставляв і... зціляв. Ви б побігли по аптеках, лікарях і лікарнях за єдино можливим лікуванням? Ми говоримо, що, на жаль, Він не ходить. Але ж ми щорічно проголошуємо: «Воістину воскрес!» А значить, живий! Відтак усе те, що діяло при Його житті на землі, може діяти й зараз. Теоретично ми все це знаємо, але коли Бог допускає випробування, ми лякаємось і... біжимо. Але «біжимо» «всім серцем і всією душею й усім розумінням» не до Нього... Чому? Не віримо? А коли біжимо не до Нього, тоді хто ми? Християни за сутністю чи за назвою?

Один із найяскравіших прикладів зцілення, описаний у Старому Завіті, — це приклад царя Єзекії. «Тими днями смертельно захворів був Єзекія. І прийшов до нього Ісаа, Амосів син, пророк, і сказав до нього: «Так сказав Господь: «Заряди своїм домом, бо ти вмирати, а не видужаєш». А той відвернув обличчя своє до стіни, і помолився до Господа,

говорячи: «О, Господи, згадай же, що я ходив перед лицем Твоїм правдою та цілим серцем, і робив я добре в очах Твоїх». І заплакав Єзекія ревним плачем... І сталося, Ісаа не вийшов ще з середини міста, а до нього було Господнє слово, говорячи: «Вернися, і скажеш до Єзекії, володаря Мого народу: «Так сказав Господь, Бог батька твого Давида: «Почув Я молитву твою, побачив Я сльозу твою! Ось Я вилікую тебе, третього дня зійдеш ти до Господнього дому!» (2 Цар. 20:1-5). Він зважив усі шляхи свої й віддав їх Богові.

Маємо безліч прикладів лікування без покаяння й Божої милості, як от у Мк. 5:25-35, коли жінка після дванадцяти років хвороби «чимало натерпілася від багатьох лікарів, і витратила все добро своє, та ніякої помочі з того не мала, а прийшла ще до гіршого». Але почувши про Христа, говорила: «...коли хоч доторкнусь до одежі Його, то одужаю».

Страждання не може позбавити нас найважливішого — близького спілкування з Христом.

Цікава реакція Христа: «Твоя віра, о дочко, спасла тебе; іди з миром, і здоровою будь від своєї недуги!».

У Як. 5:14-16 знаходжу силу церкви, владу, яку мають служителі Христові на землі (хоча й тимчасово, адже ми все одно смертні), творити справи, які й Ісус творив (Ів. 14:12). І, нарешті, подальше лікування, на яке скеровує Господь (2 Цар. 20:7).

У всіх цих уривках близько 80 % значення навантаження припадає на молитву, покаяння й надію на Божу милість і лише 20 % — на лікування. У наших головах співвідношення як мінімум 50 % на 50 %. До випробувань я думала ще гірше, напевно, 80 % до 20 %. Ми дуже багато думаємо про себе й свої можливості. Саме в цьому ми не жертви, а раби цивілізації.

На завершення, я хотіла б поділитися свідченням однієї жінки, яка вже багато років живе активним життям, знаходить благодатні моменти й не перестає вірити, незважаючи на важку, виснажливу хворобу.

«Лише подумайте, яку велику спокутну силу має Бог, щоб узяти у Свої руки заплутаний клубок зла й страждань мого життя й сплести з нього щось прекрасне для Своєї слави, не упускаючи при цьому жодної ниточки, нічого не викидаючи через непридатність і непотрібність, не вважаючи ніякий біль безглуздом або шкідливим, але обертаючи всяке зло у велике благо. Яка ж це сила, що може видобути дорогоцінне з нікчемного й на гребені хвилі, яка хотіла мене розчавити, піднімає мене у Свою присутність так близько, як ніколи?

А яка це могутня надія для кожного, хто відчуває, що задихається в цій хвилі! Завдяки цій надії я здатна переносити страждання, і питання, зцілить мене Бог чи ні, не тривожить мене. Страждання не тільки не може позбавити мене найважливішого й найдорогоціннішого, сенсу мого життя — близького спілкування з Христом і життя прославлення Його, але навіть дуже наближає мене до моєї мети».

Дай Боже усім нам не втрачати віри, а зміцнятися вірою у важкі моменти життя, через які Бог обов'язково нас проводитиме, щоб поставити наші серця в правильне становище перед Собою, щоб ми мали майбутність і надію (Єр. 29:11)! 🙏

Вікторія Чикаловець,
педагог, журналіст, душеопікун

Світоглядні системи та їх вплив НА ЖИТТЯ СУСПІЛЬСТВА

Шановні колеги! Хочу поділитися своїми роздумами стосовно однієї тривожної тенденції, яку спостерігаю в освітянських колах: при викладанні предметів духовно-морального спрямування нерідко відбувається підміна біблійної християнської позиції ідеями світського гуманізму. Навіть у мові фахівців переважають вислови на зразок «загальнолюдські цінності», «гуманне ставлення», «толерантний підхід» на противагу «біблійна істина», «Божа заповідь», «сповідування гріхів», «покаяння» тощо, які видаються людям чи то надто категоричними, чи то застарілими.

Як відомо, світогляд — це система поглядів людини на Бога, природу й суспільство. Формується він звичайно в сім'ї та в навчальних аудиторіях і має особливий вплив на розум, поведінку й усе життя людини.

Єдиним світоглядом, який послідовно пояснює факти дійсності в основних галузях науки: богослов'ї, філософії, етиці, природознавстві, зокрема біології, психології, соціології, юриспруденції, політиці, економіці, історії тощо є християнський світогляд.

Християнська система вірування опирається на Боже одкровення, яке Бог дав у Своему Слові — Біблії. Християнство — єдиний світогляд, що спирається на істину, яка виявляється скрізь, де проводиться ретельне дослідження в будь-якій науковій галузі. Наука і християнство ніколи не суперечили й нині не суперечать одне одному. Кандидат фізико-математичних наук, фізик-ядерник В. І. Гранцев висловився так: «...Наука, у яку вірить кожен житель планети, своїм зародженням і наступними успіхами зобов'язана тільки християнству! Саме віра в Бога, у Слово Боже надихнула й покликala людину на пошук істини й знання. Тільки віра вчених, філософів, мислителів у розумність світу й природи, в існування єдиних і стабільних законів світобудови та матерії, віра в те, що закони ці пізнавані за своєю сутністю й доступні творчому розуму людини, створеної за образом і подобою Творця, дозволили науці досягнути глибин розуміння матерії. Тим більше, що Сам Бог довірив людині функції управління навколишнім світом (Бут. 1:26-28).

Надзвичайно важливим є встановлений наукою факт залежності стану фізичного здоров'я та психологічного благополуччя від висоти морального в людині, розвиненого особистого світогляду, внутрішньої системи життєвих цінностей та рівня власної духовності. Знову ми повертаємося на круги своя — до необхідності дотримання християнських заповідей, стабілізуюча й гармонійна роль яких нерозривно й однозначно визначається особистою вірою та приходом до Христа через покаяння».

Не менш відомий сучасний учений, також фізик-ядерник доктор фізико-математичних наук, професор В. С. Ольховський пише: «Я прихильник того, що наука і богослов'я доповнюють одне одного. І це різні грані істини. Коротко кажучи, Бог створив природні закони, а наука їх вивчає. Головне питання: чи матерію створив Дух, тобто Бог, чи вона самоорганізувалася з вакууму? Навіть барон Мюнхаузен, який за волосся витягнув себе з болота. Ці два погляди зараз запекло борються між собою. Я не прихильник марксистсько-ленінської філософії, але треба віддати належне комуністам: вони правильно поставили питання, що первинне — дух чи

матерія? От тільки відповіли на нього неправильно, визнавши, що первинна матерія. Я впевнений, що Дух народжує і матерію, і життя».

Пропоную розглянути лише один із десяти аспектів науки — етику. Почнемо з християнської етики.

Основою християнської моралі є віра в такий абсолютний моральний закон, який існує незалежно від людини, і в той же час є невід'ємною частиною людської сутності, яку ми називаємо совістю. Джерело цієї моральності не людський розум, а природа Творця, її провідник — природа створеного світопорядку. Ця мораль — частина даного людині загального одкровення Божого в Його слові — Біблії. Християни вважають, що етичні норми, дані людям в Біблії, є єдиним істинним джерелом моральності. Без етичного еталону, без етичних абсолютів неможлива моральність. У християн цим еталоном є Ісус Христос, зразок досконалості й найвищої чесноти. Як це впливає на життя людей, можна побачити хоча б на прикладі двох частин раніше однієї держави Корейського півострова, які сьогодні демонструють різкий контраст. Північна Корея, яка стала на шлях комунізму, — втілення жорстокості, неповаги до людського життя й гідності, економічної розрухи; і Південна Корея, яка пережила небувале в історії навернення до християнства, і яка сьогодні процвітає. Саме християнський світогляд і мораль формують успішні у світі країни. І тут немає нічого дивного, адже дотримання християнських етичних принципів безпосередньо впливає на всі сфери особистого та суспільного життя, зокрема на здоров'я, стосунки в сім'ї, повагу до життя й гідності людей, працьовитість тощо.

Однією із світоглядних систем, які протистоять біблійному християнському світогляду, є світський гуманізм. Авторами першого гуманістичного маніфесту (1933 р.) були філософ Рой Вуд Селларс, член Першого гуманістичного суспільства Нью-Йорка, і унітаріанський священик Реймонд Б. Бреґг. У Маніфесті підкреслено, що розвиток людського суспільства, нові наукові концепції та досягнення вимагають перегляду ставлення до релігії: «Нинішня епоха породила величезні сумніви в традиційних релігіях, і не менш очевидним є той факт, що будь-яка релігія, яка претендує на те, щоб стати об'єднуючою й рушійною силою сучасності, повинна відповідати саме теперішнім потребам. Створення такої релігії — найголовніша необхідність сучасності». Як бачимо, гуманізм визначався як релігійний рух, покликаний перевершити й замінити існуючі релігії.

У 1973 р. було опубліковано другий гуманістичний маніфест (автори: філософ Пол Куртц і унітаріанський

священик Едвін Г. Вілсон). Серед часто цитованих положень цього маніфесту виділю два: «Ніяке Божество не врятує нас, ми повинні врятувати себе самі» і «Ми відповідальні за те, які ми є, і якими ми станемо».

Оскільки етика — це наука, що вивчає мораль, то основне питання етики: хто встановлює правила? Бог чи люди? Християни стверджують, що це робить Бог, гуманісти, як ми щойно переконалися, вірять, що це роблять люди. Вони вважають, що Біблійний моральний кодекс з десяти заповідей обмежує людину й не дає їй досягнути повноти життя та щастя. Разом із цим у гуманістів немає єдиної думки стосовно питання, що «правильно (добре)», а що «неправильно (погано)», а тому немає незмінних прийнятих норм, на основі яких можна відрізнити правильне від неправильного. Звідси випливає, що Сталін, Гітлер, Мао та інші їм подібні ні в чому не винні, тому що людські істоти можуть самі встановлювати (і вони це успішно роблять!) власні правила. Деякі ж гуманісти заявляють, що людина взагалі нездатна визначити, що правильно, а що — ні. Або що за допомогою розуму й здорового глузду людина прийде до добра та щастя, оскільки еволюція постійно удосконалює все, і людину також. Цей погляд чи не найкраще узгоджується з гуманізмом, тому що, якщо мораль не з'явилася від Бога й не існує незалежно від природи, то найкраще можливе пояснення вдосконалення моральності — це еволюція. Тому Фрідріх фон Бернхард у своїй книзі «Німеччина і наступна війна» стверджує, що війна є біологічною неминучістю; вона так само необхідна, як боротьба природних елементів і пропонує нею рішення біологічно справедливий.

- Світські гуманісти вважають, що етика відносна й інтерпретується людиною в залежності від конкретної ситуації. Це виправдовує експериментування з етикою при будь-якій зміні ситуації.
- Гуманісти закликають уникати всіляких догм, оскільки вважають, що вони надмірно обмежують звичайну людину, яка прагне до щастя. Але постає питання, як поведе себе звичайна людина в суспільстві, де немає законів і визначених ними покарань? Відповіді немає!
- Гуманісти категорично не сприймають вчення про перворідний гріх, відносять його до релігійних міфів, хоча більшість із них визнають те, що людину необхідно обмежувати. При допущенні відносності всього й залежності від конкретної ситуації «добрим» чи «поганим» може бути що завгодно.
- Гуманісти вважають, що розумна людина не буде чинити погано. Тому інтелектуали повинні виступати в ролі вчителів моральності для іншої частини суспільства. Виходить несумісність: з одного боку, вони пропонують обраним право створювати догми, які повинні прийняти інші, і в той же час відкидають такі ж, за змістом, релігійні етичні кодекси. Ще одним прикладом, який розбиває це твердження, є постать Мавроді. У нього розуму аж через край, та скількох нещасних він звів у могилу!
- Гуманісти стверджують, що етика, заснована на вірі в надприродне, — аморальна, так як стримує життєво важливі устремління. Що ж це за устремління? Це гомосексуалізм, бісексуальність, до- і позашлюбні статеві зв'язки, так зване «генітальне спілкування», педофілія, кровозмішення.

Сприяючи сексуальній революції, гуманісти беруть участь у роботі організації «Планування сім'ї», зусилля якої зосереджені не на тому, щоб за допомогою освіти покласти край сексуальному розтлінню молоді, а на тому, щоб покінчити з ранніми вагітностями, щоб молоді було полегшено доступ до протизаплідних засобів, щоб розширити мережі

шкільних клінік, які б надавали контрацептиви в рамках системи охорони здоров'я. Мета цієї організації полягає в тому, щоб допомогти «молодим людям досягти сексуального задоволення до вступу в шлюб». Вони заявляють: «Схвалюючи дошлюбний секс, ми позбавляємо їх відчуття страху й провини». Тим, хто офіційно заручений, або задумується про вступ у шлюб, рекомендують «щонайменше піврічний пробний період сумісного життя з неухильним використанням протизаплідних засобів». Гуманісти стверджують, що основною причиною величезної важливості, яка впродовж усієї історії надавалася статевій вірності, була відсутність надійних засобів контролю за народжуваністю. Нині ж доступні засоби захисту й аборт, тому значення статевої вірності знизилася.

У підсумку наука про етику світського гуманізму має такий вигляд:

1. Внаслідок чвар у середовищі гуманістів неможливо представити етичні ідеали у вигляді стрункої системи. Положення їхньої етики невизначені й туманні.
2. В цьому тумані невизначеностей чітко вимальовується одна головна ідея, дуже дорогоцінна для гуманістів: етична система має надавати людині більше «волі», ніж християнська етика. Місце суворих правил займають поради та рекомендації.
3. Світський гуманізм породжує збоченців.

Тому слід замислитись, чи варто пропагувати гуманістичний світогляд для запровадження в наших навчальних закладах?

Вважаю, що альтернативи християнській етиці немає. У нашій країні іде війна не тільки у вигляді військових дій на Сході, іде духовна війна за серця і розум людей. Вистояти в таких умовах допоможе лише Господь. Якби двадцять років тому було запроваджено в школах предмет «Основи християнської етики» та переглянуто всі підручники, у яких дітям нав'язують атеїстичну теорію еволюції, то нині в нас не було б стільки корисливих людей серед суддів, чиновників, військових, бо свого часу ці люди навіть не ознайомились із християнським світоглядом, вони не мають страху Божого, не відають, що чинять. На вихованні дітей не можна економити. Виховання дітей — майбутнього країни — має стояти поряд із політичними, соціальними, економічними проблемами й охороною здоров'я. Ми проголосили, що Україна — християнська держава, наш президент присягає на Біблію. Одне говоримо, а чинимо по-іншому: у навчальних закладах подаємо гуманістичний світогляд, який не визнає існування Бога, пропагує сексуальну всюдозволеність і ставить людину на місце Бога? Запровадження предмета «Основи християнської етики» в навчальних закладах — це єдиний спосіб закласти підвалини майбутнього розквіту України, якого ми всі так бажаємо. 🙏

Лідія Гальченко,
учитель християнської етики, член
ГО «Черкаський міський батьківський
комітет духовної опіки шкіл»

Джерела

1. Ноубель, Д. Осмысливая современность / Дэвид Ноубель. — К.: МАХШ, 1998.
2. Мурзін, А. Необходимость викладання християнської етики. — Слово вчителю. — 2014. — №3(29) — С. 22-24.
3. Гранцев, В. И. Реальность, эволюция и наука//Материалы международной конференции «Трансформация научных систем в державах з перехідною економікою та роль науки у суспільстві» / В. И. Гранцев. — 1999.
4. Ольховский, В. Вся Вселенная создана под человека [Электронный ресурс]. — Православие в Украине. — 2000. — Режим доступа: <http://www.pravoslavie.ru/44938.html> — Название с экрана.

Юлія Проніна
народилась 29 липня 1981 р. в м. Череповець (Росія).
Заміжня, має двох синів і доньку. За фахом економіст,
закінчила Одеську національну академію зв'язку.

На запитання, коли і як почала писати
сценарії для дітей, відповіла так:
«Це відбулося після того, як ми з чоловіком
присвятили себе служінню Богові. Тоді в нашій церкві
в недільну школу ходили тільки старші діти, і Бог
дав мені бажання займатися з малюками. Саме для
них були написані сценарії про Бджілку. А згодом, коли
в мене з'явилися свої діти, Господь дарував написати
сценарії, які об'єднали і вивчення математики,
і вивчення біблійних істин.

Мені завжди хотілося знати Бога не лише
теоретично, а в повсякденному житті, щоб біблійні
істини втілювалися на практиці, тому й дітям хотілось
не тільки сказати істину, але й відкрити, як саме вона
працює в житті, а ще краще, щоб діти самі відкрили
її. Щоб вони зрозуміли, що наш Бог є любов, але Він не
буде виконувати всі наші забаганки, аби тільки ми Йому
служили. Він святий, але бажає виправдати грішника.
Він не лише засуджує зло, але й має силу його
загнуждати».

Історії про Бджілку

Слухняність батькам

Степанко. Бабусю, я сьогодні прочитав у Біблії такі слова: «Діти, будьте слухняні батькам, бо цього вимагає справедливість».

Оксанка. Але ж це несправедливо!!! Може, я не хочу робити те, що мені кажуть батьки.

Бабуся. Послухайте, я вам розкажу історію, яка сталася з моєю подружкою Бджілкою.

Залітає Бджілка.

Бджілка (летить і буркоче). Знову все я: я речі свої маю прибирати, я мамі маю допомагати, ще й командують: коли спати лягати, коли вставати, на яке поле летіти. Набридло все... Буду жити сама, і ніхто мені не начальник.

Бабуся. Бджілко, доброго дня! Що ти там буркочеш собі під ніс?

Бджілка. Бабусю, я із вулика втекла!

Бабуся. А що трапилось? Тебе вигнали?

Бджілка. Та ні, Бабусю, сама полетіла. Набридли мені їхні вказівки: роби те, роби це, те не можна, туди не йди.

Бабуся. І що ж ти збираєшся робити?

Бджілка. Що, що? Сама буду жити, як схочу.

Бабуся. А мудрості вистачить?

Бджілка. А хіба багато її треба: мед робити вмію, прибирати вмію... Якось виходить.

Бабуся. Ну, дивись, роби як знаєш.

Бабуся йде, а Бджілка починає будувати житло.

Автор. Сонце стало заходити. Бджілка цілий день трудилася й дуже стомилась.

Бджілка. Завтра полечу збирати нектар (засинає).

Автор. Ніч пролетіла швидко, а Бджілка все ще спала.

Бджілка (прокидається). Ой, сонечко високо, а я ще сплю. Треба мерщій збиратися за нектаром (бере кошик і летить).

Автор. Прилітає ввечері Бджілка додому. Сонце заходить, з'являється місяць.

Бджілка. Ох, як я стомилась... А вдома безлад. Прокинувся завтра раніше й усе приберу.

Автор. Настав ранок. Бджілка проспала.

Сонце (будить руками). Бджілко, вставай, а то все життя проспаш.

Бджілка. Так (позіхає і перевертається на другий бік, а потім різко піднімається). Ой, уже день. Треба швидше збиратися за нектаром. А де мій кошик? (починає все перевертати, знаходить кошик і летить).

У цей час приходить Ведмідь.

Ведмідь (нахабно). Ага, Бджілка полетіла. Значить, десь тут поблизу вона живе, а в хатці в неї завжди буває мед (нюхає, знаходить хатку). А ось і він (починає їсти мед).

Прилітає Бджілка. Побачивши Ведмедя від збентеження не може нічого сказати.

Бджілка (оговтавшись). Як... як... ти смієш?! Це мій мед! Віддай!

Ведмідь. А я хочу і їм.

Бджілка. Як... як... хочу і їм?
Ведмідь. Як-як, я сам собі господар — що хочу, те й роблю.

Бджілка. Ох, який розумний. Чого ж ти до нас у вулик не заходиш?

Ведмідь. Вас там багато, а тут ти одна. Що ти мені можеш зробити? Та що мені з тобою говорити (*викидає порожній кошик*). Тут уже немає нічого. А це я собі на дорогу візьму (*видирає у Бджілки кошик, який вона принесла*).

Ведмідь іде, а Бджілка сідає й плаче.

Бджілка. Ох, якби я була у вулику, мої брати мене б захистили. Що ж мені робити? Меду немає. Доведеться знову летіти, а сил уже немає. І куди летіти? На тому полі вже немає нектару. Доведеться шукати нове... А летіти треба (*ледве летить*). Ой, крилечка стомились, їсти хочеться, а поля все не видно (*падає без сил, її знаходить Бабуся*).

Бабуся. Бджілко, Бджілко, що з тобою?

Бджілка. Бабусю, я помираю, у мене зовсім немає сил (*падає*).

Бабуся. Почекай! Почекай! Я зараз тобі допоможу (*приносить їжу*). Візьми, поїж.

Бджілка (*оживає*). Бабусю, я все зрозуміла. Я думала, що все я одна роблю, а виявляється, у вулику всі допомагають одне одному: хтось нектар

приносить, хтось у домі прибирає, хтось захищає. А тут я все одна: і вдома безлад, і мед Ведмідь поцупив, і сил у мене більше немає. Що ж мені робити?

Бабуся. А ти як думаєш? Діти, що ви порадите Бджілці?

Бджілка. Я хочу знову у вулик.

Бабуся. Але ж там треба бути слухняною батькам: вставати рано, прибирати, коли мама каже, летіти на те поле, куди скажуть дорослі, і допомагати братикам і сестричкам.

Бджілка. Я буду все-все робити, тільки б мама вибачила мені.

Бабуся. Не бійся, Бджілко, мама тебе любить і чекає на тебе.

Степанко. Ой, бабусю, як страшно мені було за Бджілку.

Оксанка. Так-так, я так злякалась, що її ніхто не порятує.

Степанко. А коли до неї прийшов цей нахабний Ведмідь, мені її так хотілось захистити.

Бабуся. А все тому, що вона була одна, без сім'ї.

Оксанка. Так, бабусю, я тепер завжди буду слухняною, адже такі неприємності бувають із тими, хто неслухняний.

Степанко. А батьки нас дуже люблять і завжди бажають нам добра.

Про жадібність

Бджілка. Добридень, діти. Я так за вами нудьгувала! Сьогодні такий сонячний день. Полечу-но я збирати квітковий нектар, робити мед.

Бджілка відлітає.

Автор. Вже чимало медку спозаранку
Натягала у вулик бджола,
Вже одну запечатала рамку,
Вже й у другу носить почала.

А неподалік на галявині жили старенькі дідусь та бабуся. Жили вони довго й щасливо. Та сталася біда — захворів старенький.

Дідусь стогне.

Старенька. Ой, що з тобою? Захворів, чи що?

Старенький. Голова болить, горло болить.

Старенька. Застудився, мабуть? На тобі молока або чайку з малинкою.

Старенький (*п'є чай*). Медку б... Але де взяти?

Старенька. Ось бачила я нещодавно Бджілку. Літала вона на галявині. Саме в неї я й попрошу.

Автор. Підійшла Старенька до вулика, а тут і Бджілка прилетіла.

Старенька. Добридень, Бджілко! Ти все трудишся та трудишся...

Бджілка. Стараюся!

Старенька. Біда мене до тебе привела. Старенький зовсім розхворівся: кашляє, чхає, усе перепробували, нічого не допомагає.

Бджілка. А медом лікували?

Старенька. Ось я й прийшла попросити: чи не даси трішки?

Бджілка. Я? Меду? А в мене зовсім мало. До того ж я так тяжко працюю, так стараюсь!.. Ні, в мене дуже мало, щоб ділитися.

Старенька йде. Бджілка звертається до дітей.

Бджілка. Але ж у мене дійсно мало меду, правда ж, діти? Якщо я віддам, що залишиться мені? Чи правильно я вчинила? (*Старається переконати дітей в правильності свого вчинку*). Але ж це моя праця і мій мед! Ну добре, полетіла я далі працювати.

Автор. Вітер лагідно трави гойдає,
Мед і піт у бджоли на чолі,
Вже й з чарунків той мед витікає,
Але шкода його так бджолі.
Все здається їй мало і мало,
Ще добрати нектару спішить.
Наліталась. І втомлена впала
У хатинці своїй відпочить.

Бджілка. Ой, як я натомила! Крильця занімили (*стогне*).

Автор. Тут і сталась оказія з нею,
Не чекала такої біди —
Мед їй крильця так міцно заклеїв,
Що тепер — ні туди ні сюди.
Мертва хватка в багатства земного —
Мед липкий до добра не веде,
У тенета піймає скупого.
Пропадає бджола. Пропадає... (*пауза*)

Старенька. Що ж мені робити? Меду немає, а Старенькому все гірше й гірше. Як ви думаєте, діти, може ще раз до Бджілки піти? А раптом вона мені знову нічого не дасть, адже в неї мало...

Старенька йде до Бджілки.

Бджілка. Рятуйте! Допоможіть! Ря-туй-те (*ледве дихаючи*)!

Старенька. Ой, хто ж це так стогне, просить про допомогу? Треба піти допомогти.

Підходить до вулика й бачить, що Бджілка в біді.
Старенька. Давай свої лапки. Як же так трапилося?

Бджілка. Мені було все мало і мало...

Старенька виймає Бджілку.

Бджілка. Дякую, Бабусю! Ти мені життя врятувала. А я, а я... Мало не потонула у власному медові... А все через жадібність. Я більше не буду жадувати. Бабусю, а як твій дідусь? Усе хворіє?

Старенька. Так, хворіє. Нічого йому не допомагає.

Бджілка. Я тобі меду дам! Бери, скільки треба! *(віддає кошик).*

Старенька. Дякую тобі, мила Бджілко! *(іде).*

Бджілка. Ось так буває з тими, хто жадує. Тепер я зрозуміла, що віддаючи я буду щасливішою. А ви хочете бути схожими на мене й тонути в медові від жадібності? А хочете, я й вам меду нароблю? Тоді я лечу *(полетіла).*

Дружба

Дія 1

Бджілка. Доброго дня, діти. Ви мене впізнали? Пам'ятаєте, що зі мною сталося минулого разу (пожувала медом і через це постраждала, бабуся врятувала, і я зрозуміла, що не можна бути жадібною)? Ой! Я зовсім забула: зараз до мене в гості прилетить моя найкраща подружка — Оса! Я вас з нею познайомлю. Вона така красива, так любить спілкуватись. Вона вам обов'язково сподобається. Наллю-но я їй медку.

Прилітає Оса.

Оса. Доброго дня, Бджілко! Ой, яка важка ця дорога.

Бджілка. Доброго дня, Осо! Я так рада тебе бачити. Сідай, відпочинь, я тебе чаєм пригощу з медом. *Оса п'є чай, а Бджілка клопочеться.*

Оса. Як там твоя Бабуся?

Бджілка. Нічого, потихеньку, але здоров'я не те: кашляє. Ось я й збиралась їй меду віднести.

Оса. Ну, полетіли. У мене якраз вільна хвилинка є. *Полетіли до бабусі.*

Дія 2

Бджілка. Доброго дня, Бабусю!

Бабуся. Доброго дня, Бджілко! З ким це ти прилетіла? У тебе нові друзі?

Бджілка. Це моя найкраща подружка — Оса.

Оса. Доброго дня. Щось душно у вас? Вікна б відчинили, чи що?

Бабуся. Та не могу, кашляю, протягів боюсь.

Оса. Бджілко, швидше! Ми ж збирались ще на бал.

Оса полетіла.

Бабуся. Бджілко, дитя моє, як я рада тебе бачити. Дякую тобі за мед. Що б я робила без тебе *(обнімає Бджілку).*

Бджілка. Та нема за що, адже я так тебе люблю, Бабусю.

Бабуся. Бджілко, мені зовсім не подобається твоя подружка. Я не знаю чому, але відчуваю щось недобре. Будь обережною з нею. Серце моє чує, що вона нехороша.

Бджілка. Та ні, Бабусю, ти її просто не знаєш. Ось познайомишся з нею ближче й зрозумієш, що вона хороша.

Бабуся. Ну, лети з Богом! *(цілує).*

Бджілка. Чекай на нас, ми скоро до тебе прилетимо!

Дія 3

Оса й Бджілка зустрічаються на галявинці.

Оса. Про що так довго можна було говорити з цією бабусею?

Бджілка. Я її дуже люблю, Осо. Адже вона мене від смерті врятувала.

Оса. Фі, подумаєш? Я гадаю, ти не забула, що сьогодні ми летимо на бал.

Бджілка. Не знаю. А коли ж мені нектар збирати? Я ж не встигну...

Оса. Як хочеш — вирішуй сама: або нектар збирай, або повеселишся гарно. Ну, Бджоло, літо ж довге — ти завтра можеш зібрати нектар. А там так цікаво... Тим більше, що сьогодні прилетять дуже поважні гості.

Бджілка. Діти, що ж мені робити: відпочити чи потрудитися? *(відповіді дітей).*

Оса. Ой, Бджоло, я тебе зовсім не розумію. Ти зовсім себе не жалієш: працюєш, працюєш, працюєш, а розважатись коли?

Бджілка. Але я не могу не трудитись. Мед потрібен Бабусі, дітям. Мишко прийде в гості, чим я його пригощу?

Оса. Але це всього один раз.

Бджілка. Ну, добре, один раз можна, правда, діти? *(відповіді дітей).*

Оса. Та що ти їх слухаєш? Що вони розуміють у нашому комашиному житті? Полетіли на бал: дз-дз-дз.

Дія 4

Місяць. Бал. На балу Тарган, Метелик-капустянка, Колорадський Жук, Комар, Гусінь.

Тарган. Нещодавно бачив Мураху! Усе тягне й тягне до свого дому.

Метелик. Життя таке коротке: треба веселитися, поки є час.

Прилітають Оса й Бджілка.

Оса. Доброго дня, милі друзі! Ах! У тебе новий костюм, пречудовий капелюшок!

Метелик. Ой, як важко встигати за модою. Зараз останнім писком моди є сорочка із троянд. Я вже замовив швачці.

Оса. Ой, слухайте новину: вчора прилетів із Колорадо Колорадський Жук і розповів, що там у моді картопляний пилкок. Ним посипають крильця й вони мелодійніше дзижчать *(усі сміються).*

Метелик *(принизливо).* Ой! Хто це з тобою?

Оса шепоче на вушко Метелику й вони сміються.

Метелик. Так, сьогодні буде цікавий бал.

Бджілка *(роздумує вголос).* Як тут красиво, зірочки, як вогники. Добре, що я послухала Осу, а то не побачила б цієї краси й не познайомилась із такими цікавими гостями, правда, діти?

Автор. Бал затягнувся до самого ранку. Настав день. Бджілка проспала весь наступний день і не

полетіла за нектаром, а ввечері до неї знову прилетіла Оса.

Оса. Бджілко, ти ще спиш? Збирайся скоріше — сьогодні день народження у Комара, ти забула? Бджоло, наші друзі дуже люблять мед, давай візьмемо.

Бджілка. Осонько, я так втомилась. Лапки від вчорашніх танців досі гудуть.

Оса. Ой, і не подумай відмовлятися — адже це день народження. Комар образиться, якщо ми не прилетимо.

Бджілка. Ну, якщо день народження, то полетіли...

Автор. І так продовжувалось із дня у день: то день народження, то новосілля. А Бджола зовсім забула про Бабусю, і меду в неї ставало все менше і менше.

Бабуся. Діти, що сталося з Бджілкою? Чому вона так довго не летить? (відповіді дітей).

Дія 5

До Бджілки приходить Ведмежатко.

Ведмежатко. Доброго дня, Бджілко! Щось ти давно не залітала до мене. Я вже без тебе занудгував.

Бджілка (спросоння). Ой, Ведмедику, у мене зараз зовсім немає часу на розмови. Я до тебе залечу пізніше.

Ведмежатко. Ну добре. Буду на тебе чекати.

Ведмежатко йде, при виході зіштовхується з Осю.

Оса. Хто це? А що він тут робить? Невже за медом приходив? Ледащо, нехай сам добуває.

Бджілка. Та ні, він просто в гості заходив. Ми з ним дружимо, він дуже добрий.

Оса. Дружиш? Із таким косолапим? А доброта сьогодні не в моді. Ну, ти зібралась? Сьогодні така подія: Гусінь стала Метеликом. Була така товста, неповоротка, я ледве терпіла її товариство.

Бджілка. А мені здалося, що ти її любиш.

Оса. Та це так, із ввічливості.

Летять.

Дія 6

Автор. І ось настав той день, коли у Бджілки закінчився мед. Оса прилетіла до Бджілки.

Оса. Привіт, Бджілко! Давай поп'ємо чаю з медом, а то я щось притомилась, поки до тебе летіла.

Бджілка (шукає мед). Ох! У мене зовсім немає меду!

Оса. Як немає? Ой, зовсім забула: я обіцяла Метеликові показати свої нові туфельки.

Бджілка. І чаю не поп'єш?

Оса. Ні, дякую, іншим разом, (дітям) — коли мед буде.

Оса відлітає.

Бджілка. Як же я могла? Мед закінчився, літо теж ось-ось закінчиться, квіточки скоро зав'януть. Що ж я робитиму? Полечу-но я до подружки, удвох ми швидше нектару на мед назбираємо. Адже вона хороша.

Бджілка прилітає до Метелика, де мимоволі чує розмову.

Оса. Ой, тільки що була у Бджоли. Яка незграбна, неповоротка. Мед закінчився, а вона зовсім не думає робити новий.

Метелик. Як ти можеш дружити з нею? Що ти в ній знайшла? Вона танцює, як ведмідь, і одягається не по моді.

Оса. Я теж так думаю.

Бджілка. Як? Адже вона була моєю найкращою подругою. Як же так?

Бджілка плаче й летить.

Бджілка. Я зовсім забула про Бабусю. Полечу до неї, розкажу про своє горе.

Дія 7

Бджілка розповідає Бабусі, що з нею сталося.

Бабуся. У Біблії написано: «Не обманюйтесь: лихі товариства розбещують добрі звичаї». З ким ти дружиш, потім таким і стаєш. Бджілко, ми всі помиляємось.

Бджілка. Але як же мені, Бабусю, наступного разу відрізнити: з ким дружити, а з ким — ні?

Бабуся. А треба подивитися, чим займається твій друг: якщо він краде, лається, дружить із поганими комахами, які окрім шкоди нічого не приносять, то ти маєш гарненько подумати, перш ніж станеш називати його своїм другом.

Бджілка. І якщо дружба буде тільки заважати мені готувати мед, то зразу ясно, що крім сліз і ран вона нічого не принесе.

Бабуся. Яка ти розумниця, Бджілко! Сама дійшла правильного висновку. Ну, а зараз лети на поле, поки ще світлий день, збирай нектар.

Бджілка. Спасибі, Бабусю, за підтримку й добру раду.

Бабуся. А ввечері, коли стемніє, прилітай до мене в гості.

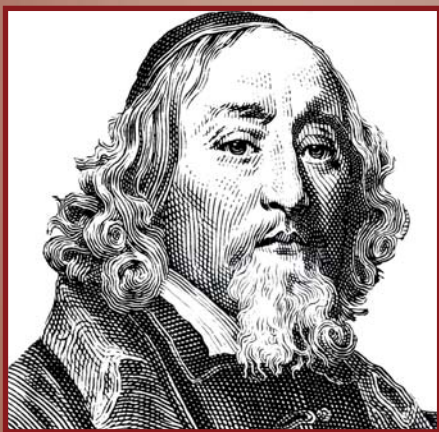
Бджілка. Обов'язково, до по-ба-чен-ня!

Бабуся. Ну ось, діти, і закінчилася наша історія з Бджілкою. А скажіть, як ви зараз трудитесь? А якщо ваші друзі будуть говорити: не слухайся маму, тата, не обов'язково добре навчатися, допомагати, то чи хороши це друзі? Тому завжди розказуйте батькам, хто ваші друзі. Ну, а мені пора йти готувати чай, адже незабаром прилетить Бджілка. До побачення, діточки! 🍯

Юлія Проніна

Ілюстрації Наталії Рябушко

«Благословенним будь Ти, Боже мій, вартий вічної слави й похвали, і благословенно славне й преславне ім'я Твоє на віки віків. Хай звеличують Тебе ангели Твої і всі святі Твої сповістять хвалу Твою. Великий Ти в силі, і мудрість Твоя недосяжна, і милосердя Твоє над усіма ділами Твоїми.

Буду звеличувати Тебе, Боже, допоки живий, і оспівувати святе ім'я Твоє, допоки буду я, бо Ти розважив мене милосердям Своїм і наповнив радістю уста мої, вихопив мене з буйних ручаїв, вийняв мене з глибокої безодні й поставив ноги мої на твердий і безпечний ґрунт. Далеко я був від Тебе, Боже, вічна радосте моя, але Ти, змилостивившись, наблизився до мене; грішив я, але Ти напоумив мене, блукав я, не знаючи куди йти, але Ти вивів мене на правильний шлях; було, що пішов я від Тебе і втратив і Тебе,

і себе, але Ти, з'явившись, повернув мене до Тебе і Тебе до мене. Дійшов я майже до гіркоти пекла, але Ти, доторкнувшись мене, привів мене до насолод небесних. Тому хвали, душе моя, Господа і всі нутрощі мої ім'я святе Його.

Готове серце моє, Боже, готове серце моє, буду співати й танцювати в ім'я Твоє. Бо Ти вищий за всі висоти, глибший від усіх глибин, предивний, славний і повний милосердя. Горе душам нерозумним, котрі, відійшовши від Тебе, думають знайти собі спокій: крім Тебе, його не мають ні небо, ні земля, ні безодня, тому що тільки в Тобі Самому вічне заспокоєння. Небо і земля від Тебе, і добрі, і прекрасні, і бажані лише тому, що Твої, але не такі добрі, не такі прекрасні, не такі бажані, як Ти, Творче їх; тому вони й не можуть наповнити, наситити душі, котрі шукають спокою. Ти, Боже, найнаповненіший, серце наше неспокійне, допоки не встановиться в Тобі.

Пізно я полюбив Тебе, о красо вічна! Тому що пізно пізнав Тебе. Пізнав я Тебе тоді, коли Ти, о небесне світило, засвітилося мені. Нехай промовчить про хвали Твої той, хто не пізнав милостей Твоїх, ви ж, нутрощі мої, сповідайтеся Господу. О, хто дасть мені те, щоб серце моє пересичено було Тобою, пахощами вічними, щоб я все забув. Хіба Ти не Бог мій? Не ховайся ж від серця мого, красо найпрекрасніша. Якщо тутешні земні речі затьмарять Тебе від мене, тоді я помру, щоб дивитися на Тебе й разом із Тобою більше не загубити Тебе. За-тримай мене, Боже, виведи мене, віднеси мене, щоб я не заблукав і не відпав від Тебе. Зроби, щоб я любив Тебе вічною любов'ю і поруч із Тобою не любив ніяких речей, окрім як для Тебе й у Тобі тільки; о радосте нескінченна.

Але що іще можу я сказати, Боже мій? Ось я Твій, Твій власний, Твій вічно. Відмовляюся і від неба, і від землі, щоб тільки мати Тебе; не відмовляйся тільки Ти від мене; незмінно, на віки вічні, досить мені одного Тебе. Душа і тіло мої радіють Тобі, Боже живий; ой, чи скоро знайду можливим з'явитися перед лицем Твоїм? Якщо хочеш, Господи Боже мій, візьми мене, ось я, стою готовий, приклич мене, коли хочеш, куди хочеш. Піду, куди велиш, і буду робити, що накажеш. Дух Твій благий нехай наставить мене і веде серед тенет світу на землю правдиву, милосердям Твоїм стань супутником мені на дорогах моїх і проведи через цю, на жаль, повну тривоги, темноту світу до Твого вічного світла».

Ян Амос Коменський
«Лабіринт світла і рай серця»

Увага! Конкурс!

**Шановні читачі, запрошуємо вас до участі в конкурсі
«Біблійний кросворд»!**

**Надсилайте ваші кросворди, чайнворди, сканворди та інші ігри на біблійну тематику
(українською мовою) на адресу редакції з позначкою «Біблійний кросворд».**

У кінці 2016 року компетентне журі визначить переможців, на яких чекають цінні призи.

Найцікавіші роботи будуть надруковані на шпальтах часопису «Слово вчителю».

Бажаємо успіху!

**Передплатити часопис «Слово вчителю» на II півріччя 2016 року
можна в будь-якому поштовому відділенні України.**

Передплатний індекс — 99864

Адреса редакції: а/с 116, м. Рівне, 33028, тел.: 0362-63-79-76;

slovo@hopetopeople.org; www.slovovchitelyu.org